

ПЛАСТОВИЙ ШЛЯХ

Ч.3 (111) 1996

ЖУРНАЛ
ПЛАСТОВОЇ ДУМКИ
ТА ІНФОРМАЦІЇ

ПЕРШЕ УКРАЇНСЬКЕ ДЖЕМБОРІ

**Україна, Закарпаття, Невицьке,
15 – 25 серпня 1996р.**

ПЛАСТОВИЙ ШЛЯХ

ЖУРНАЛ ПЛАСТОВОЇ ДУМКИ ТА ІНФОРМАЦІЇ

ч.3 (111) 1996

ВІД РЕДАКЦІЇ

1. Дорогі читачі і читачки!
2. Д.Павличко. Клятва.

ПЛАСТОВА ІДЕОЛОГІЯ

3. Л.Онишкевич. П'ять років тому...

ДИСКУТУЄМО!

7. Чорний Кіт. Україна і її економіка.

КУТОК ВИХОВНИКА

9. Л.Онишкевич. Пласт і провідництво.

ДУМКИ СТАРОГО ВОВКА

14. Деякі думки про Пластовий Конгрес Четвертий.

ПЛАСТ І СВІТОВИЙ СКАВТІНГ

16. С.Юзик. Перше Українське Джемборі.

ОДИН СВІТ — ОДИН ПЛАСТ

23. Р.Білаш. Пластова станиця Едмонтон.
26. Подруга Наталка. Свято-Юрський Апель станиці Вікторії.
27. О.Павлишин. Пластова станиця Брізбану відзначає своє 35-ліття.
28. М.Рубінець. Поклін для жертводавця Пласту.
28. К.Шмулик. Громадська діячка Наталія Гучок.
29. М.Рубінець. Великі постаті української культури.
30. М.Рубінець. Пізнай природу.
31. Л.Райчинець. Вихований під полониною.

СТАРШОПЛАСТУНСЬКИЙ ВІСНИК

33. Р.Малко, А.Базюта, В.Окаринський. Так мандрують старші пластуни.
35. А.Чемеринський. Перший в Україні крайовий летунський табір.

СЛОВО СЕНІОРАТУ

36. М.Грушкевич. «Слава, слава Україні і героям слава...»
37. С.Падох-Яворська. Маківка, 1922 р.
39. Р.Барановський. Дещо про «Велике Плем'я Лісових Чортів».
42. М.Баранська. Завдання УПС в Пласті. Сучасність і майбутність.
44. На Вічну Ватру.
45. КПС Австралії, СПС Вікторії. Пам'ять Зіни Ботте буде завжди між нами.

НАШЕ ЛИСТУВАННЯ

46. Листи від Ю.Слюсарчука, Ю.Цегельського, К.Шмулика, О.Поланського, С. Наливайко, Р.Мамалиги.

ЛІТОПИСЕЦЬ

49. А.Чемеринський. До участі пластунів у подіях 1914 — 1918 рр.
51. Б.Костюк. Primus inter pares (Петро Франко — предвісник Пласту на Галичині).

ОГЛЯДИ І ПОГЛЯДИ

53. Пластприятель. «Студентська революція на граніті».
55. Пластприятель. Журнал для УПЮ «Юнацтво».

ПЛАСТУНИ В МИСТЕЦТВІ

56. Б.Мисюга. «Licentia pictore».

ПЛАСТОВА ФІЛАТЕЛІЯ

57. Сіроманець-філателіст. Пластові марки й конверти про Миклухо-Макляя.

ШТРИХИ ДО ІСТОРІЇ ПЛАСТУ

58. Спогади перших пластунів.
Я.Дубицький, гурток «Чота Крилатих». Пластовий табір «Остодір», 1937-1938 рр.

ПЛАСТУН ЗАВЖДИ ДОБРОЇ ГАДКИ

60. Б.Гасюк. Список заборонених виразів в секретаріаті КПС.

АВТОРИ

60. Автори в цьому числі.

ПЛАСТОВИЙ ШЛЯХ

ОРГАН ПЛАСТОВОЇ ДУМКИ ТА ІНФОРМАЦІЇ

ч. 2 (110) — 1996

ВІД РЕДАКЦІЇ

ДОРОГІ ЧИТАЧІ Й ЧИТАЧКИ!

Нічого вартісного не приходить людині легко. Це, що прийде нам легко — це ми й легко тратимо. А речі, які залишаються нам на довший час, завжди треба здобувати собі важкою працею, потом чола, мозольним змаганням...

І так, в поті нашого чола ми розбудовуємо собі нашу Державу, нашу Вільну Україну. Сотнями літ наші предки боролись за неї, вмирили за свій народ, мучились в далеких засланнях, в концтаборах, в тюрмах. А тоді, коли з'явилась нам наша так довго омріяна Воля — ми думали, що наші змагання вже закінчились, що ми вже досягнули нашу мрію, що вже від тепер буде нам «рай на землі»...

Але ж «рай» так легко ніколи й нікому не приходить. Наша Свобода, це був лиш перший несміливий крок в напрямі до нашої мети — вільної, сильної, могутньої власної держави, в якій була б воля й добробут для всіх нас і для наших дітей та внуків, на віки віків. Наша праця щойно почалась, наші змагання ще в більшості є перед нами.

Але й сьогодні ми вже щось здобули, ми вже маємо чимось гордитися!

В першу чергу — ми видержали вже цілих п'ять років. Коли Україна спершу проголосила свою Незалежність, майже всі політики, історики й соціологи в світі думали, що це лиш коротенька аберація в світовій історії, лиш моментальний блиск, міраж, на обличчю Європи. Видавці мап та атласів навіть не хотіли спершу міняти границь нашого континенту, говорячи: «Не варто, за декілька місяців і так треба буде міняти все назад...»

Але диво-дивне: минуло вже повних п'ять років, а Україна якось ще існує, ще не зникла на мапі. Правда, не все в ній є гаразд, багато дечого могло б бути кращим, але ж сам факт її існування вже сам за себе говорить.

І вона не лиш існує, але й є справді вільна і від нікого незалежна. І люди в ній вільні. І демократія в ній є, і вільна преса, і політичні партії, і вільне (хоч часом розгнудане) політичне життя. І ця наша країна навіть має тепер свою власну, вільну Конституцію!

І люди в ній почуваються вільні. Ніхто вже не стукає вночі, щоб арештувати нас й вивезти на Сибір, чи в далекі, льодом покриті гулаги. Немає вже більш Павлика Морозова, щоб видавав на смерть тайній поліції свого батька. В газетах ми можемо читати гостру критику

наших провідників, яких, зрештою, ми ж самі вибирали. І в наших містах, в наших селах, в наших хуторах не ходить вже більш вічна примара страху, кістляк-мариво наглої, неочікуваної смерті. І ми вільно можемо помолитись і поставити свічку за душі наших предків, які загинули за свободу нашої землі, до яких ми ще так недавно навіть не мали відваги признатися...

І може ще не все гаразд. Може ми ще бідні на матеріальні блага, може ще нам не живеться так добре, як, скажімо, людям в Америці, чи Західній Європі — але ж тепер це вже від нас самих залежатиме, чи нам добре буде й заможно, чи ні. Ми вже не раби, які чекають на недоїдки, які нам наш «пан» ласкаво кине зі свого столу, або й ні. Наше майбутнє залежатиме від нас самих, від наших вчинків, від нашої праці, від нашої мети, яку ми самі собі створимо.

Може в нас ще не всі матеріальні блага, але є вже численні душевні блага, які ми будуємо собі самі — бо вже вільно нам їх будувати. А найважливіше — ми можемо тепер передавати нашим дітям ті думки, ті мрії, ті плани, ту освіту, те знання і ті почування, які ми хочемо їм передати. Не ті, котрі нам диктує хтось із далекої, чужої столиці, а ті, котрі є в серці нашого народу, котрі потаємно передали нам наші бабусі й дідусі... Ці почування, котрі ми одідичили від наших предків із матірним молоком.

І між різними скарбами нашого народу ми можемо передати нашим дітям один дуже дорогий нам скарб — Український Пласт, цей ізмарагд нашої культури, нашого народу, який ми заховаали для наших нащадків в глибині нашої душі.

А тепер вже не є потрібним ховати його. Тепер ми можемо вийняти ці скарби на світло денне й розкинути їх по всіх землях України, роздати їх кожній українській дитині, принести як найбільший дар кожному українському юнакові й юначці: це ваш спадок, який ми даємо вам, вживайте його й тіштеся ним на здоров'я! Та не забудьте передати його й далі — своїм дітям, своїм внукам, своїм правнукам, на вічне щастя нашій Землі, нашому вільному Народу!

СКОБ!

пл.сен.кер. Любомир С. ОНИШКЕВИЧ, СМ
відповідальний редактор

ВІТАЄМО УКРАЇНСЬКИЙ НАРОД
З П'ЯТОЮ РІЧНИЦЕЮ
ПРОГОЛОШЕННЯ НЕЗАЛЕЖНОСТІ
УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВИ

КЛЯТВА

*(На річницю самостійності України,
24-ого серпня 1996 р.)*

Ми, народ, що вийшов із неволі,
Клянемсь в благословенну мить —
Всі свої тисячолітні болі
В славу України перелить.

Клянємось княжими гробами,
Золотою шаблею Дніпра —
Краще смерть, ніж бути знов рабами,
Хай гряде відродження пора!

Клянємось хлібом і водою,
Що всі мови нашої землі
Житимуть добром — не ворождою
В чесному сестринстві, а не в злі.

Клянємось робітними трудами,
Болісними нивами долонь
Краще смерть, ніж бути знов рабами,
Хай горить очищення вогонь!

Клянемося «Кобзарем» Тараса,
Геніями Лесі і Франка —
Що не зродиться пахолків раса,
З крові Гонти і Залізняка.

Клянемося Богом України,
Що помремо, та не підемо в ярмо,
Дух, воскреслий з темної руїни,
На наругу в рабство не дамо.

Ми, народ, що вийшов із неволі,
Клянємось в благословенну мить —
Стати рівним у народі колі,
На свободі й для свободи жить!

Дмитро ПАВЛИЧКО

П'ЯТЬ РОКІВ ТОМУ...

Мушу признатись, що хоч я прожив шість років мого дитинства в Україні, а вже сорок два роки в Америці, то все ж таки у Львові, чи в Києві я чуюсь, як в себе вдома... Тому, коли я дістав запрошення викладати теорію менеджменту у мійому рідному місті Львові, я це запрошення зустрів з великою радістю й не лиш прийняв його, але ще й вирішив поєднати його із побутом в Запоріжжю, на фестивалі «Червоної Рути». Й не снилось мені, що під час цієї прогульки в рідну Україну я зможу бути свідком одного з найважливіших моментів в історії моєї Батьківщини...

Першу познаку, що це не буде звичайна собі, рутинна поїздка, я мав ще в Києві, куди прибув 6-го серпня 1991р. Мій добрий приятель, пов'язаний з Верховною Радою, попередив мене: «Може ти краще повернись назад в Америку — я маю інформацію, що щось в нас може статись невдовзі». Але я, в своїй американській самовпевненості, збув його, мовляв: «Що мені може статися — я ж американський громадянин!» І так я, без найменшої турботи в світі, сів на поїзд і поїхав в Запоріжжя на фестиваль «Червона Рута».

Хоч концерти фестивалю не були на тому самому емоційному рівні, на якому була перша «Червона Рута» в Чернівцях, то все ж таки, дні в Запоріжжі були цікаві, бо я провів їх всеціло в товаристві «молодої України» — тих прекрасних молодих людей, цвіту нашої нації, з якими я мав честь зазнайомитись ще під час студентської голодівки, в жовтні останнього року. Це ж еліта України, її майбутнє, її гордість. Дні минули безжурно, закінчуючись великим концертом, в неділю 18-го серпня, на стадіоні «Металург» в

Запоріжжі, на якому виступав теж кандидат в президенти України, В'ячеслав Чорновіл, якому молоді учасники Рути дали гучну, двадцятихвилинну овацію.

На понеділок 19-го серпня я мав квитки на поїзд до Львова. Але ранком, коли я включив телебачення, замість звичайних новинок, на екрані було щось дивне, що сповнило нас всіх острахом: на всіх каналах був лише доповідач з Москви, який повторював повідомлення, що уряд СРСР перебрала «мілітарна хунта», яка забороняє народові все: пресу, суверенність, демонстрації, волю. Прийшли знову «світлі» часи сталінізму — запевняв нас суворий доповідач: ви або підкоряйтесь, або ми вас знищимо.

Між нашою групкою українських американців і канадців, які були на фестивалю, створилась паніка. Всі старались придбати квитки до Києва, щоб звідтіля зловити найшвидший літак назад «до цивілізації».

На мене, одначе, прийшла якась така хвиля фаталізму: «Що буде, то буде; я тут, я частина України, і що спіткає її, хай спіткає й мене. Мої предки згинули за рідну землю, то згину й я...». Я вирішив, що мої зобов'язання у Львові — вчити студентів, тож мені треба їхати до Львова, як заплановано. Мої знайомі попереджали мене: «У Львові буде найгірше!» Але я, у своєму «трансі», без вагання таки сів на поїзд й покинув Запоріжжя, виїхавши до Львова.

Дорога з Запоріжжя до Львова є звичайно довга й нудна. Але вагони мого поїзда були вщерть переповнені молодими музикантами й учасниками

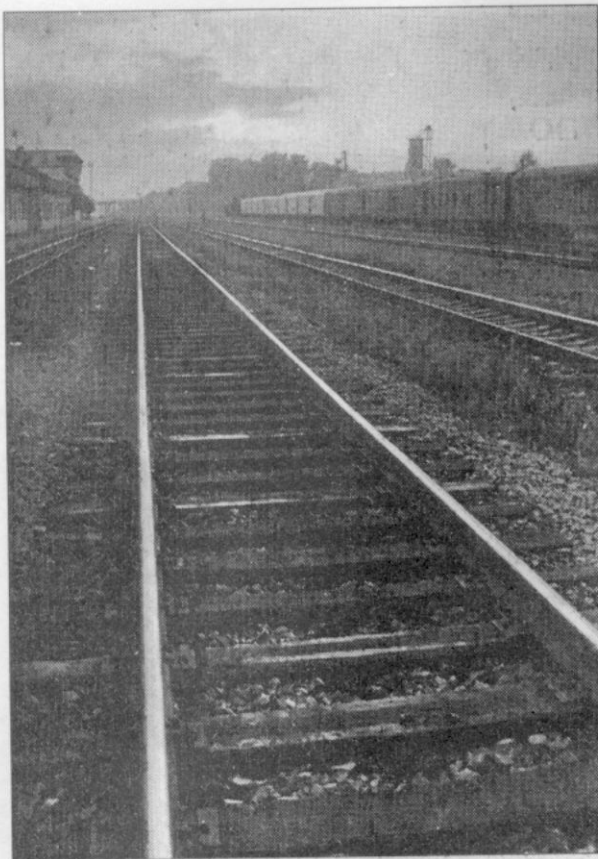

фото В.Зорічного

фестивалю. Я запізнав десятки їх, десятки прекрасних молодих людей. Протягом довгої (28-годинної) дороги ми майже безперестанку співали (я навчився тоді більше пісень про «бандерівців», ніж я чув за ціле своє життя), жартували, їли сало з часником, пили пиво і горілку й планували, як ми будемо обороняти нашу неньку-Україну від цієї нової орди.

Очевидно, всі ми були перестрашені до кості — що з нами станеться? Але мої молоді співмандрівці всі, як один готові були до боротьби: «Ми задалеко зайшли за останні два роки, щоб знову покоритись Москві. Ми радше загинемо, аніж підемо знову в ярмо!» — твердили вони.

На кожній станції ми вибігали з вагонів, щоб одержати найновіші вістки про стан в країні. Було в нас теж короткохвилеве радіо, на якому ми слухали «Радіо Свободи» з Німеччини, тож ми досить добре орієнтувались, що діється в світі. Між нами скоро витворилось почування тісно пов'язаної спільноти: ми всі знали, що їдемо, можливо, на криваву боротьбу, може й на смерть. Ніхто навіть не припускав думки, що може прийдеться якось жити в цих умовах нового сталінізму. Кожний з цих молодих людей був рішений спротивлятись, боротись, можливо до загины.

Від міста Хмельницького наші співпасажири почали висідати: ми прощали їх бравурними викриками, в які мало хто справді вірив: «До побачення у самостійній Україні!»

До Львова прибули ми коло полудня у вівторок, 20-го серпня. Тут зустріли мене студенти-

представники з інституту Менеджменту (при Львівському університеті), де я мав викладати. «Чи розпочнемо наш курс, в теперішній ситуації?» — спитав я їх. «Але ж, абсолютно!» — запевнили вони мене. — «Якісь там собі ідіоти в Кремлі нам цього не переб'ють».

Львів, як я скоро побачив, готувався на найгірше. Ходили чутки, що КГБ готує списки людей, яких треба зразу заарештувати (я пізніше довідався від добрих людей, хоч сам того не бачив, що й я на той список якось попав), що КГБ відкрило три концентраційні табори в околиці Львова (які були зачинені ще від часів Брежнєва) й готували їх на нових «гостей», а теж, що з Москви приїхав поїзд із 25 000 парами кайданок...

В свою чергу, як я скоро довідався, молоді львів'яни теж не спали. Готувалась складна оборона міської й обласної рад і взагалі центру міста. До Львова почали стягати вантажівки з брилами цементу, щоб затарасувати вулиці. Прибули спеціалісти з електричного зварювання, щоб приварити трамваї до рейок. Працівники поблизького танкового ремонтного заводу готувались захопити цей завод, де було декілька тисяч танків. Тренованих танкістів, очевидно, не бракувало: в СРСР кожний хлопець перейшов військову службу. Молоді люди, з якими я про це все розмовляв, розказали мені теж чимало інших деталей планової оборони Львова: «Ми можемо зібрати до тижня армію 200 000 тренованих бійців — із самої Галичини», — хвалились вони. Подібні приготування йшли теж і в багатьох інших містах галицьких областей. Я переконаний, що якби хунта не провалилась, то дуже скоро прийшло б було до кривавих сутичок поміж КГБ й ОМОН, а нашими хлопцями в Галичині.

Цікаво і відродно було почути, що регулярні частини червоної армії в Галичині (себто Карпатський Мілітарний Дистрикт) не брали участі в підготуванні КГБ. Локальний уряд Львова дійшов до якогось порозуміння із командиром Дистрикту. Військо, покищо, сиділо в своїх бараках і ждало, що станеться. Командир старався не дратувати населення, тож навіть, коли мусів перевезти деякі танки з міста до міста, то робив це у закритих вагонах, щоб не творити паніки. Але приходили тривожні вістки, що Київ почали оточувати танки й військові частини.

Мій курс менеджменту почався, як заплановано. На першу лекцію прибули всі студенти, немов щоб задемонструвати, що «вони свищуть» на всі зарядження хунти. В місті відбувались мітинги, розвішувано оголошення, працювало радіо, виходили газети — все це були речі, специфічно заборонені указами хунти. Люди явно-славно кпили собі з цих указів і з нових «вождів». Хоч, очевидно, всі боялись того, що може прийти, але не можна було запримітити якоїсь паніки. Населення

очікувало — деякі навіть з нетерплячкою — майбутніх подій.

Я випадково зустрів в центрі Львова групу репортерів з Варшавської телевізії; вони, з великим розчаруванням, скаржились: «Але де є тут паніка? Чому ці всі люди такі спокійні? Що ми маємо фільмувати?» Панувало невисказане почуття: «Що буде, то буде, але ті вар'яти з Москви нам життя не змінять! Не дамось!»

На телебаченню виступив Леонід Кравчук, чия літепла промова нікого у Львові не задовільнила. Зате промови В'ячеслава Чорновола були повні вогню й віри в нашу перемогу. До речі, львів'яни — а зокрема молоді львів'яни — мали в той час великий респект до цього харизматичного провідника, який перший (ще перед Єльциним) гостро осудив хунту і став «на прю» із незаконним урядом.

В четвер рано всім вже стало ясно, що хунта довго не втримається. В Москві протистоялись їй не лише маси народу, але й частина війська. Львів'яни гордо хвалилися танком, який охороняв Єльцина, на якому майорів синьо-жовтий прапор, а теж численними українськими прапорами поміж оборонцями Єльциного «Білого дому». Також всі повторяли, що між трьома молодими людьми, які загинули в Москві під танками, один був українець, другий жид, а третій татарин — а ні одного «русского»!

Упадок хунти прийшов у четвер ввечері. Коло львівської опери тисячі людей із віддыхом полегші до пізньої ночі обговорювали й дебатували значення й наслідки епохальних подій, які нам довелося перейти... А наслідки ці були справді монументальні — набагато важливіші навіть, ніж сам невдалий «путч» генералів. Наслідки, які будуть назавжди записані в історію нашого народу.

В Галичині ці наслідки почалися відразу, ще в п'ятницю: «наші» почали захоплювати різні льокальні будинки компартії, КГБ, тощо. Хоч комуністи старалися палити всілякі інкримінуючі папери, все ж таки в руки українського уряду попали численні документи, які пізніше наші провідники відчитували на льокальному телебаченню. На мою думку, найважливішими з цих документів були інструкції членам КГБ, як розвалювати наші церкви...

В суботу, 24-го серпня, ми всі у Львові дивились по телебаченню, або слухали по радіо Надзвичайну Сесію Верховної Ради — цю історичну нараду, яка за коротких кілька годин змінила історію України. Проголошено Незалежність, ухвалено створити Українські Військові Сили і Національну Гвардію, націоналізовано майно компартії, декомунізовано уряд і його органи, заплановано власну українську валюту... чого ще там не вирішено, в ці фантастичні, п'яні години нашого тріумфу!!!

Демократично-націоналістичні сили у Верховній Раді виглядали наскрізь підготовані, зорганізовані, діяли за планом, і наче «бульдозером переїхались» по здеморалізованих комуністах, які не знали навіть, що з ними діється... Були й масові резигнації з компартії, включно з Леонідом Кравчуком; закінчилося панування злославної «групи 239».

На кінець, щоб підкреслити велику перемогу, тріумфально внесено в український парламент величезний синьо-жовтий прапор — символ нашої свободи й нашого майбутнього. Це все, де-факто, становило другий державний переворот, куди важливіший від першого невдалого «путчу» (який, в ретроспективі, скидався більш на дешевеньку комедію-оперетку, ніж на якусь політичну акцію).

фото В.Зарічного

Ніколи не забуду моменту, коли я вперше почув (по радіо) про висліди голосування над проголошенням Незалежності України. Я в той день, суботу, відвідував гроби моїх вуйків, які двадцятирічними юнаками зложили в Першій Світовій Війні свої юні голови в рядах українських армій. В хвилину, коли велично пролунали слова Самостійности, я саме стояв над їхніми могилами, а з моїх очей нестримно пили сльози: це ж за цей момент, за цю чарівну мить, віддали вони своє молодесеньке життя, як і тисячі, сотні тисяч, мільони інших моїх земляків... За це ми боролись віками, за це ми терпіли століттями... Без їхніх жертв сьогодні цього моменту не було б, та й не могло б бути...

Плакали з радості зі мною й тисячі інших львів'ян. «Ми вільні, Україна самостійна!» — вітали мене зовсім чужі люди на вулиці. Це було свято, якого не було в нас ще віддавна...

У неділю у Львові, перед оперним театром, відбулось величезне віче, в якому взяли участь сотні тисяч львів'ян. Було безліч промов і виступів, зокрема проголошено там набір до новоствореної Української Гвардії — військових сил Незалежної України. Ще до вечора приголосилось туди десятки вишкolenих українських офіцерів. Українське військо стало реальністю. А це ж так дуже важне: без свого війська не може бути своєї держави.

З жалем і тугою покидав я рідний Львів — де Бог дозволив мені діждатись моєї мрії, сповнення моїх найглибших надій, переді мною були ще незабутні дні в Києві, дні розбудови, реалізації розпочатого діла. Але це вже інше оповідання, інший спомин...

Але все це — лиш початок. Один із моїх студентів у Львові висловив це стисло і без зайвої сентиментальності: «Свято було гарне, але скоро минуло. Тепер перед нами дні праці, розбудова нашої Держави».

Любомир ОНИШКЕВИЧ

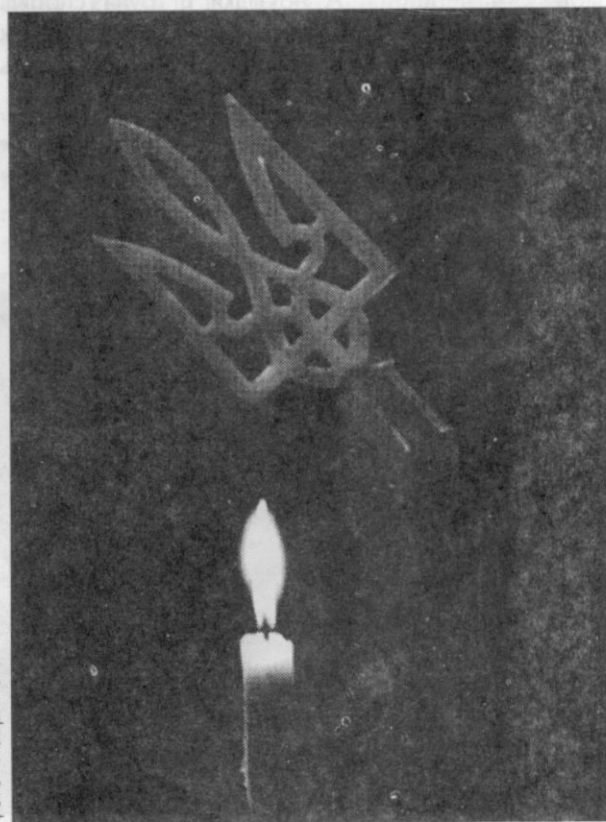

фото В.Зарічного

УКРАЇНА ТА ЇЇ ЕКОНОМІКА

6. ПРО ПРОБЛЕМИ БЕЗРОБІТТЯ І ЧОМУ ВОНО ТРАПЛЯЄТЬСЯ В СИСТЕМІ «ВІЛЬНОГО РИНКУ»

В «централізованій економіці» можна запевнити працю кожній здоровій людині, яка є в «працездатному» віці (себто від закінчення освіти по час, коли вона може вже йти на пенсію). Коли праця якогось працівника є непотрібна для системи, то уряд попросту дає йому якусь іншу роботу або «справжню» (себто таку, що потрібна для добра суспільства), або «вигадану» (яка не є конечна для добра суспільства — але корисна для суспільства), або й «штучну» (себто працю, якої взагалі нікому непотрібно, але дають її комусь робити — щоб зайняти даній людині час). В кожному випадку, в такій системі є завданням уряду, щоби всіх працівників якимось затруднити і всім дати мінімальну зарплату, щоби люди не вмирили з голоду.

У «капіталістичній системі», коли якийсь працівник стратить з якої-небудь причини свою працю, то є його власним обов'язком знайти собі нову працю — інакше, він не одержуватиме більш зарплати і не буде мати за що їсти і жити. Очевидно, він не мусить знаходити собі нової праці, якщо не хоче (може він має заощаджені гроші, може одідичив гроші від діда, а може просто більш не хоче працювати, а хоче бути жебраком). В кожному випадку, в «чистому» капіталізмі знайти, чи не знайти нову працю, є виключно відповідальністю самого працівника, а не когось іншого — не системи.

І одна, і друга система (себто система централізованої економіки і система «чистого» капіталізму) не є задовільні: централізована система вправді забезпечує працівникові життя, але зате примушує його працювати, чи він хоче, чи не хоче і через це може наказати йому працювати, призначаючи його на працю, якої він не хоче робити, в спосіб, яким він не хоче працювати, в місці, де він не хоче жити... Одним словом,

працівник має забезпечене життя, але як невільник, як *раб* системи. За забезпечену (мінімальну) зарплату він віддає свою свободу вибору.

Зате в «чистому» капіталізмі кожний працівник має повну свободу: він може працювати, або ні, може працювати де, як і коли хоче. Він може кинути незадовільну працю і знайти собі іншу — якщо її знайде. Біда в тому, що немає ніякої гарантії, що він знайде собі якусь іншу працю. Зокрема, в час економічної рецесії, чи депресії, працю може не бути так легко знайти. Все залежить від ініціативи і здібностей даного працівника — чи він буде працювати, чи ні, чи зможе себе прожити, чи ні, чи буде багатим, чи жебраком...

В системі централізованої економіки навіть найбільш ледачі, ліниві, «нідочого» люди мають забезпечену посаду і зарплату. Це відбирає в них будь-яку ініціативу працювати, старатися, робити щось «екстра»: «Що? Мені і так заплатять!» Це доводить до занепаду цілої економічної системи, до гнилизни, яка скоріше, чи пізніше мусить довести до упадку цілу систему, як сталося в країнах комунізму-соціалізму.

Зате в системі «комплетно» вільної економіки навіть найбільш працюючі, підприємливі, вишколені працівники можуть стратити свою працю і потрапити в біду і нужду. Зокрема, в часі економічної кризи (рецесії чи депресії) можуть витворитись маси безробітних працівників, яких підприємці можуть і будуть нещадно використовувати.

І так є зле, і сяк є не добре. Чи ж немає системи, яка би була «посередині» і могла більш-менш забезпечити працю кожному, хто хоче і є здібний працювати? І яка б забезпечила життя тим, які є не здібні працювати (хворим, калікам, пенсіонерам, дітям, жінкам з малими дітьми, а також тим, котрі стратили одну працю і є в пошуках за іншою — себто тимчасово безробітним).

Така система, очевидно, тепер існує в світі — в майже всіх цивілізованих та усталізованих країнах «вільного ринку». В тих країнах панує «капіталістична» система, але не «чиста» (де ніхто не цікавиться безробітними і немічними), а «соціалізована» чи то «добродійна» (*welfare*) капіталістична система, де працівники є забезпечені

(«страховані») від всілякої біди і нужди: хвороби, аварії, старості, втрати праці, тощо. Себто: працівники добровільно віддають частину своєї зарплати на всілякі страхування: проти недуг, каліцтва, старшого віку, безробіття, тощо. Це страхування може бути приватне, в підприємстві, або ж в уряді.

Наприклад, в США є система «Суспільної Безпеки» — Social Security, куди платиться певну суму з кожної зарплати. Зате працівник має страхування проти хвороби й каліцтва (так званий Medicare), а також пенсію в старшому віці і буде одержувати якусь (зменшену) зарплату, якщо втратить свою працю — поки не знайде нової праці. Канада, Німеччина, Франція, Швеція, Японія й всі інші «капіталістичні» країни світу сьогодні мають подібні системи суспільного забезпечення. В деяких країнах вони значно ширші, ніж в США (як наприклад в Швеції), в деяких більш обмежені (напр., в Японії). Але всюди вони існують, і тому в тих країнах ніколи немає загального голодомору, як було це в СССР, в 1933-му році.

Але в усіх цих країнах існує (і мусить існувати) деяке безробіття, яке звичайно не є більше за 2,5 — 5,0%, але в час більшої економічної депресії може доходити і до 10 — 12%. Чому це мусить бути так? Відповідь проста: щоби була мотивація до праці. Бо ж, якщо б уряд дбав за це, щоб кожна людина «мала працю», себто діставала зарплату, чи вона старалася, чи ні, чи приходила щодня на місце праці, чи вилежувалася на сонечку, чи щось корисне робила, чи лиш «маркірувала»... — то були б люди, які б використовували цю ситуацію і лиш собі лінухували на кошт суспільства. А тоді й інші казали б: «А чому я маю працювати, як Іван лінухує?» І самі б нічого не робили. Скоро б витворилась ситуація, де майже ніхто б не працював, а лиш ходив один поза другого і розкрадав громадське майно... Саме така ситуація і витворилась була в комуністичних країнах, в наслідок чого ціла та система вкінці завалилась.

Можливість безробіття діє, отже, як «негативна мотивація» для цього, щоби люди старалися і працювали. Крім цього, в країнах з такою системою існує і «позитивна мотивація»: підвищення в зарплаті, просування (промоції), всілякі привілеї, тощо в винагороду за добру працю, за «екстра» зусилля, за особисту ініціативу, за винахідливість, тощо.

Одним словом: система є продумана так, щоб найкращі, найбільш працюючі, найбільш умотивовані, найбільш проворні люди вибивалися наверх, ставали менаджерами й провідниками, діставали найкращі зарплати й інші винагороди, одним словом — дороблялися до «доброго життя» для себе і для своїх дітей.

Зате люди ліниві, нездарні, не умотивовані і т.д. остаються в цій системі на самому споді суспільної піраміди. Суспільство не дасть їм загинути з голоду — суспільна допомога дає їм їжу,

житло, одяг і т.д. — але їм занадто добре не поводиться, і вони залишаються на самому низу суспільної структури.

Отже, в державах, де панує цього роду система (себто: «капіталізм — welfare state»), ніхто не голодує, ніхто не вмирає з голоду-холоду, але людям поводиться краще, або гірше залежно від цього як вони *стараються і прикладаються* до своєї праці. Безробіття тут відіграє свою конечну роль, як «негативний мотиватор».

Це, очевидно, є дещо зідеалізований образ цієї системи. Як і в кожній іншій системі, є винятки, трапляються різні ухили й жертви системи. В загальному, в таких країнах, як США, Канада, чи Західна Європа, політики цілий час сваряться й змагаються поміж собою, власне за методи, як ту цілу систему поліпшити, щоб, з одного боку, ще й далі існувала сильна мотивація до праці, а з другого, щоб поодинокі особи не страждали невинно від результатів цієї системи.

Бо ж, як ви напевно зрозуміли з нашої дискусії, ціла ця система полягає на *балансі* поміж *жорстким капіталізмом*, який взагалі не дбає про людину, а зосереджується на гладкому функціонуванні цілої системи, а *добродійним соціалізмом*, який дбає про кожну людину, але не звертає уваги на ціле суспільство і доводить до краху економіки, де всім людям приходить біда.

Баланс поміж цими двома напрямками є підставою успіху цілої системи. Деталі цього балансу не є абсолютні, а залежать від обставин, від специфічних умовин в даній країні, від політичної ситуації, від історичного періоду й від ряду інших факторів. Тому цей баланс треба цілий час поправляти, наставляти, міняти. А це не так легко. Модерна економіка — це ще не прецизна наука, а все ще полягає, в великій мірі, на інстинктах провідників-економістів. Але ж цей баланс таки було налаштовано як слід в цілому ряді західних країн, де панує сьогодні неабиякий добробут.

В Україні, де ця система щойно починає своє існування, є ще дуже далеко до такого перфектного балансу. Із скрайньо-соціалістичної, централізованої системи (де всі були забезпечені урядом, що будуть жити в безконечній нужді), країна нагло перейшла до жорсткого капіталізму, до «закону джунглів», де деякі люди живуть як царі, а інші бідують. Механізми суспільної опіки та контролю над методами здобування капіталу ще не налаштовані як слід. Щоб налаштовати це все, забере більше часу. Але нам треба старатись цю систему налаштовати, бо інакше є небезпека, що країна знову може впасти в прірву безнадійності, з якої вона щойно вийшла.

ЧОРНИЙ КІТ

(В наступному відділі: більше про роль суспільного страхування та про проблеми так званих «економічних циклів»).

ПЛАСТ І ПРОВІДНИЦТВО

ГРУПОВА ДИНАМІКА

ЩО ТАКЕ «ГРУПОВА ДИНАМІКА»?

В попередньому розділі наших гутірок про провідництво ми говорили дещо про поведінку груп, і також про поведінку поодиноких членів у групі. Ви напевно не раз зауважили, що групи людей можуть часом поводитись не як збір одиниць, а як якийсь окремих «суперорганізм». В таких випадках почування (емоції) людей в тій групі взаємно впливають на себе так, що група поводитьсь зовсім інакше, ніж поводитись би її члени окремо.

Група може мати своє власне життя, свою власну динаміку. В кожній групі діють свої специфічні динамічні процеси, взаємодії поміж її членами, та спільні дії супроти оточення. Групи також витворюють свої структури. Частина психології, яка зветься «груповою динамікою», досліджує ці процеси й взаємодії в групах людей. Про групову динаміку існує чимало літератури; ми, очевидно не можемо тут її покрити вповні, подамо вам лиш деякі цікавіші й важливіші її аспекти, які можуть пригодитись вам у вашій провідницькій практиці.

СТРУКТУРА ГРУПИ:

«ХТО КОГО ДЗЬОБАЄ»?

Хоч людина ніби то є «цивілізована» і має бути розумнішою від нерозумних тварин, але про поведінку людей можна багато навчитись, обсервуючи

фото П. Змарка

чи поведінку тварин. Бо ж людина ще й даліше діє часто на основі своїх інстинктів, яких еволюція ще не мала часу змінити за останніх 5 000 — 10 000 років людської культури (це ж бо є дуже коротенький час в еволюції).

І так, науковці, обсервуючи поведінку тварин, зауважили, що в групі (стаді) деяких тварин, скажімо птахів, існує дуже гостро здефінована структура — ієрархія, де найсильніша птаха дзьобає слабшу, ця ще слабшу і так даліше — аж до найменшої і найслабшої. Найсильніша птаха (так звана «альфа») тоді може мати перший доступ до поживи, тощо, даліше друга, потім третя, і т.д. Очевидно, найсильніша птаха є тоді найкраще відживлена, може найдовше жити й має змогу залишити по собі найбільше потомків. Еволюція, природній вибір, підтримують цю систему.

Коли обсервувати групи людей, то стає очевидним, що, до більшої, чи меншої міри, в людей також існує подібна система. В кожній людській групі знаходяться особи, які дуже скоро домінують цю групу — це є так звані «альфа»-особи. В Японії цього роду система (себто групи із «альфою», «бетою», так даліше) стала майже національною інституцією. Якщо ви хочете зрозуміти динаміку якоїсь групи, то в першу чергу старайтесь зрозуміти «хто кого дзьобає» в тій групі, себто її ієрархічну структуру.

ПРИНЦИП ТЕРИТОРІАЛЬНОСТІ

Другий концепт, який прийшов в групову динаміку із дослідів над поведінкою тварин (ця наука зветься «етологія»), це принцип територіальності. Багато тварин (наприклад: собаки,

коти) визначають свою територію і її обороняють від всіх пришельців (себто тварин цього самого роду).

В людей, територіальність є одним із найсильніших інстинктів. Народи обороняють свої границі, підприємства обороняють свої ринки, кожна група обороняє свою сферу впливу, свою «територію», хоч часто ця територія є абстрактна, а не реальна.

Індивідуальні особи також охороняють і обороняють свою «територію»: свою родину, свою хату, свої досягнення, свої функції, навіть свої персональні відносини з іншими людьми. Наприклад, винахідник дбає, щоб ніхто не вкрав йому його винаходів, письменник — щоб ніхто не присвоїв собі його творів, і так далі.

Емоції «територіальності» бувають часом дуже, а дуже сильні в людському суспільстві і тому ця справа є надзвичайно важлива для кожного провідника. Непорозуміння в групах виривають, переважно, через це, що одна особа входить в «територію» другій особі. Тому є так важливо завжди заздалегідь чітко й неоднозначно розділяти функції (території) поодиноким членам групи й строго дотримуватись в практиці цих розмежувань.

ПРИКЛАД:

Роман і Левко були добрими друзями, навіть жили поблизу й часто везли один другого до праці. Вони були обидва менеджерами першого ступеня в цій самій фірмі й підлягали одному і тому ж директорові, Миронові.

Мирон раз десь почув лекцію про користі конкуренції і конкуренції і вирішив провести маленький експеримент у своєму відділі. І так, коли прийшла до підприємства нова праця, він закликав до свого б'юро Романа і Левка і сказав їм: «Це завдання є дуже важливе для нашого підприємства. Від того, як ми його виконаємо, залежатимуть майбутні контракти з клієнтом. Тому

я доручаю його і тобі, Романе, і тобі, Левку. Ви будете працювати над ним кожний окремо, а хто його виконає краще, той дістане великий бонус».

Роман і Левко почали гарячково працювати над проектом. Кожний хотів «виграти» це «змагання» — не так задля бонусу, як задля престижу. Вони вже не вважали себе взаємно друзями, а «противниками». Завдання виявилось технічно набагато важчим, ніж хто-небудь цього сподівався. І обидва менеджери і їхні підлеглі мусіли працювати вечорами й суботами. Замість поділитись своїми досягненнями і проблемами, вони стали дуже секретними: два ворожі табори, які себе почали ненавидіти. Дійшло до того, що ці дві групи почали проти себе шпигувати й викрадати одно в другого думки й ідеї.

Коли час контракту минув, то ні одна, ні друга група не закінчила повністю завдання, хоч обидві групи зробили непогану роботу. Немає сумніву, що ці дві групи, якщо б вони працювали спільно, разом, були б без великого труду закінчили ціле завдання з великим успіхом. В результаті цієї ривалізації, підприємство втратило клієнта, а ворожнеча, яка виринула з цього конфлікту, залишилась ще на декілька років, перешкоджаючи у співпраці поміж службовцями.

Найцікавіше, що Мирон не був цього свідомий, що діється в його відділі — аж вже було запізно. Обидві групи приховували ситуацію перед своїм керівником, бо хотіли «виграти змагання».

Яка була найбільша помилка Мирона? Чи він міг був урядити таке змагання поміж групами, не викликаючи відкритої ворожнечі? Які помилки зробили Роман і Левко? Чи вони могли запобігти створенню такої нездорової ситуації?

ВАША ФУНКЦІЯ ЯК ПРОВІДНИКА В ГРУПІ

Як провідник групи, ви маєте бути «альфа»-особою поміж своїми підлеглими і бути на самому вершку «піраміди дзьобання». Але ви є, звичайно, на це місце кимось призначені; переважно, ви собі цього місця самі не вибороли, як це діється в природі. Тому ви мусите собі цю позицію вміти відстояти. Як правило, коли ви вперше перебираєте провід групи, деякі члени будуть кидати вам виклики, щоб вас з вашої позиції на вершку

(«альфа») скинути, а ви мусите вміти себе захистити і показати ясно й неоднозначно, що ви є і залишаєтесь тією «альфою».

Багато легше приходитьсь вам у тому рідкісному випадку, коли ви свою групу самі формуєте. Ви тоді самі підбираєте собі людей і кожний член вашої групи завдячує вам це, що він в цій групі взагалі є. Такі люди тоді мають тенденцію автоматично вам підпорядковуватись — бо ж це саме ви їх до вашої групи прийняли. Члени групи тоді від початку є «вашими людьми».

Але, якщо ви перебираєте вже існуючий гурт людей, який існував вже довгий час і в якому члени є поміж собою добре знайомі й зжиті, то ви мусите собі їх «здобути». Мусите від самого початку показати їм, що ви є «альфою» і що це ви, а не хто-небудь інший цією групою веде.

Який би ви не вживали провідницький стиль, ви завжди мусите бути «альфою» в своїй групі, бо інакше ви не матимете контролю над своєю групою.

ФУНКЦІЇ ПОДИНОКИХ ОСІБ В ГРУПІ

Функції поодиноких людей в групі, очевидно, залежать від мети й обставин даної групи. Однак, для того, щоб запобігти можливим конфліктам (щодо «територій»), кожний член групи повинен мати свої добре визначені функції. Скажімо, один є спеціалістом від однієї ділянки, інший від другої, тощо. Ці функції повинні бути ясно окреслені й відомі та зрозумілі не лиш даному членови групи, але й всім іншим членам групи. Скажімо, в юнацькому гуртку, один юнак є гуртковим, другий заступником, а інші — писарем, скарбником, господарем, хронікарем, тощо. Важливим є, щоб знайти якусь функцію кожному членови гуртка.

Розподіл функцій є вашим обов'язком (навіть, якщо діловодів демократично вибирають). Інакше поодинокі особи можуть знайти собі власні (часто негативні) функції, що може не відповідати вашим планам.

Очевидно, розподіляти функції — річ не легка. Ви мусите дуже добре знати кожну людину в групі, її сильні й слабкі сторони, її спеціальні здібності й знання, тощо. Коли в групу приймаєте нову людину, то їй спершу треба дати час випробування (типово яких два — три місяці), коли ви її будете обсервувати й пізнавати і коли вона буде «вживатися» в члени групи. Це критичний період; якщо група цю нову людину не прийме в своє товариство, то у вас є велика проблема. Звичайно добрі провідники призначають протягом «пробного часу» цю людину працювати разом з кожним важливішим (ключевим) членом групи, на який тиждень-два, для особистого зазнайомлення.

Специфічні функції в групі, як сказано, залежать від специфічних обставин. Все ж таки, ви обов'язково повинні мати «бета»-особу — вашого заступника, вашу «праву руку», себто людину, яка може, хоч частинно, перебрати ваші функції, коли вас немає з якоїсь причини. Далше, ви повинні мати «ключевих» людей, які є відповідальні за підгрупи, чи відділи у вашій групі.

БУДУВАННЯ Й РОЗБУДОВА ГРУПИ

Найважча частина праці кожного провідника — це розбудова групи. В період творення нової групи треба дуже детально стежити за емоціями всіх членів групи, бо почування, які в цей критичний час виникнуть, можуть залишитись на дуже довгий час. В цей період, провідник мусить «надати обличчя» своїй групі, точно окреслити її мету, місію, стратегію й спосіб дії групи, здефінувати й розприділити функції поодиноких членів, а найголовніше: витворити «дух» групи, її «план». Провідник мусить також «надихнути ентузіазмом» кожного члена групи.

Найбільшими небезпеками в цей час є:
— незрозуміння своїх функцій деякими членами групи;
— несприйняття менеджера особисто, як «альфа»-особи в групі;
— поява почувань заздрості й виникнення ривалізацій поміж членами групи.

Щодо ривалізацій (конкуренцій) поміж членами, то треба тут згадати, що існують провідники, які навмисно «вбудовують» певну дозу ривалізації поміж своїми підлеглими, щоб в цей спосіб їх заохотити (мотивувати) до екстра-старань і праці, а також, щоб в цей спосіб могли краще

контролювати своїх членів. Провідникові є дуже легко створити ситуацію ривалізації: вистачить лише дати такі самі, або подібні, функції двом чи більше членам групи, щоб їх «території» між собою зазублювались. Це гарантує конфлікт і ривалізацію. Чи це є корисне? Якщо ви є вже дуже досвідченим і певним себе провідником, то можна таку річ спробувати. Але така ситуація — це динаміт! Вона може дуже легко обернутися, як бумеранг, проти вас, зруйнувати вашу групу і наробити всім багато лиха.

Найкраща засада початкуючого провідника: уникайте конфліктів, а зате створюйте співпрацю й кооперацію поміж своїми підлеглими!

НЕБЕЗПЕКА КОНФЛІКТІВ

Як видно з попередньої дискусії, конфлікти поміж членами групи, це велика небезпека для добробуту й існування цілої групи. Найкраще є заздалегідь запобігати виникненню конфліктів, бо раз вони назрівають, то їх може бути дуже важко розв'язати й позбутися.

Як можна запобігти конфліктам? По-перше, кожний провідник повинен дуже добре знати й розуміти всіх своїх підлеглих, а зокрема їхні «сильні» та «слабі» сторони. Дальше, треба розуміти можливість виникнення конфлікту поміж кожною парою працівників: чи цих двоє людей буде зі собою «грати», чи ні? Чи є між ними явні розбіжності. Треба пам'ятати, що конфлікти в групі виникають не лише через справи, пов'язані з групою; люди можуть сваритися і за політику, і за релігію, і за тисячі інших речей. Якщо якась пара працівників очевидно зі собою не «грає», з будь-якої причини, то їх найкраще тримати від себе окремо — не лише щодо функцій, але, можливо, й фізично (в інших кімнатах, чи кутках кімнати).

Як ми вже згадували (і як видно було із наведеного «прикладу»), сам провідник може спричинити конфлікти поміж своїми людьми невмілим розподілом функцій в групі.

Якщо ви від самого початку сумлінно будете вважати на це, щоб запобігати кожному можливому конфлікту (через вмілий розподіл функцій, відокремлення людей, які не змогли вжитися, тощо), то є можливість, що ви не матимете в своїй групі небезпечних конфліктів. Якщо ви можете ще й інспірувати всіх членів групи до однієї спільної мети, то ваш прогноз на майбутнє є добрим.

Однак, навіть в найкращих умовах, конфлікти все-таки можуть виникнути — бо така вже є людська вдача. Ви повинні цілий час бути в близькому контакті зі своїми людьми, щоб могли завчасу запобігти назріваючим конфліктам і їх розв'язати, поки вони вибухнуть у повну «війну».

Треба завжди пам'ятати старинну галицьку приказку: «Де два б'ються, там і третій щось обірве». Вважайте, щоб тим «третім» не були ви самі!

«КЛІКИ»

Є ще один груповий феномен, який може бути шкідливим і небезпечним, а саме: творення так званих «клік» поміж членами вашої групи. «Кліка», це така собі «група в групі», звичайно мале число (2—4) людей, які дуже близько між собою живуть і часто «провадять війну» з рештою групи, а то й «з цілим світом». Такі кліки можуть бути надзвичайно деструктивні для групи; вони можуть групу поділити, викликати конфлікти поміж іншими членами, і нарешті довести до паралічу цілої групи. Часом така кліка ставить собі (свідомо чи підсвідомо) завдання «перебрати владу», над групою, і буде з вами за цю владу боротися. Це є дуже шкідливе явище, бо викликає непотрібний конфлікт-конфронтацію, який може всім зужити багато часу й енергії й відтягнути увагу цілої групи від її завдань.

Якщо ви є справді в близькому контакті з членами своєї групи, то ви повинні дуже скоро зауважити формування такої кліки. Вам треба відразу реагувати на такий феномен. Можна людей розділити фізично, чи дати їм відмінні завдання. Можна спарувати їх з іншими членами групи, тощо. Це, очевидно, треба робити дуже дипломатично, щоб члени потенційної кліки не насторожилися й не стали до вас ворожими. Але ж — це легше сказати, чим перевести в життя. На жаль, треба багато провідницького досвіду, щоб ефективно протистояти клікам.

ПРИКЛАД:

В підприємстві «Амальгамовані індустрії», в групі пана Ковальчука, працював дуже добрий конструктор Павло. Коли в групі відкрилось кілька нових позицій, він організував справи так, щоб до групи прийняли двох його кузинів, які саме приїхали зі сходу і шукали праці. Ці кузини, брати Шарі, були досить добрими конструкторами й сподобались Ковальчукові, так що він їх радо прийняв.

Якийсь час справи йшли не найгірше. Однак скоро один із братів Шарих запитав Павла: «Як це сталось, що Ковальчук є твоїм шефом? Той чоловік нічого не знає! Я думаю, що ти багато більше надавався б на цю позицію!»

Спершу Павло сміявся з цього. Але оба брати почали так підмащувати його амбіції, що Павло сам почав думати: «А чому б ні? А що, я гірший? Чому я не міг би стати тут шефом?» Скоро три кузини почали серйозно планувати, як позбутися Ковальчука. Вони почали намовляти й переконувати інших членів групи, а також пускати різні неправдиві чутки про Ковальчука в підприємстві.

Ситуація стала надзвичайно неприємною. Вищий менеджмент почав бачити, що щось не є в порядку й закликав Ковальчука, щоб цей вияснив, що діється, чому продуктивність його групи раптово підупала. Біда була в тому, що Ковальчук сам не розумів, в чому справа. Ситуація загострилась. Вкінці хтось з групи розповів Ковальчукові про це, що діється. Він, розлючений до краю, закликав Павла до свого бюро і «вчитав йому літанію». Вчинилась велика сварка, дійшло до цього, що Ковальчук вдарив Павла по обличчі, а цей йому віддав.

В результаті цієї авантюри і Ковальчук, і Павло втратили працю в підприємстві. Зате обидва брати Шарі сиділи тихо й залишилися «на теплих місцях».

Які помилки зробив Ковальчук? Чому він не бачив і не знав, що діється в нього під носом? Чому він не запобіг творенню кліки, яка його підминувала? Як він міг цю справу розв'язати? Чи втратити контроль над собою було розумно?

Очевидно, не всі «кліки» є обов'язково шкідливими. Добрий провідник може так все повести, щоб самому бути членом і провідником кожної «кліки» і обернути динаміку тієї кліки на користь, а не на шкоду групі й цілій організації.

Любомир С.ОНИШКЕВИЧ

(В наступному числі будемо говорити про те, як полагоджувати конфлікти)

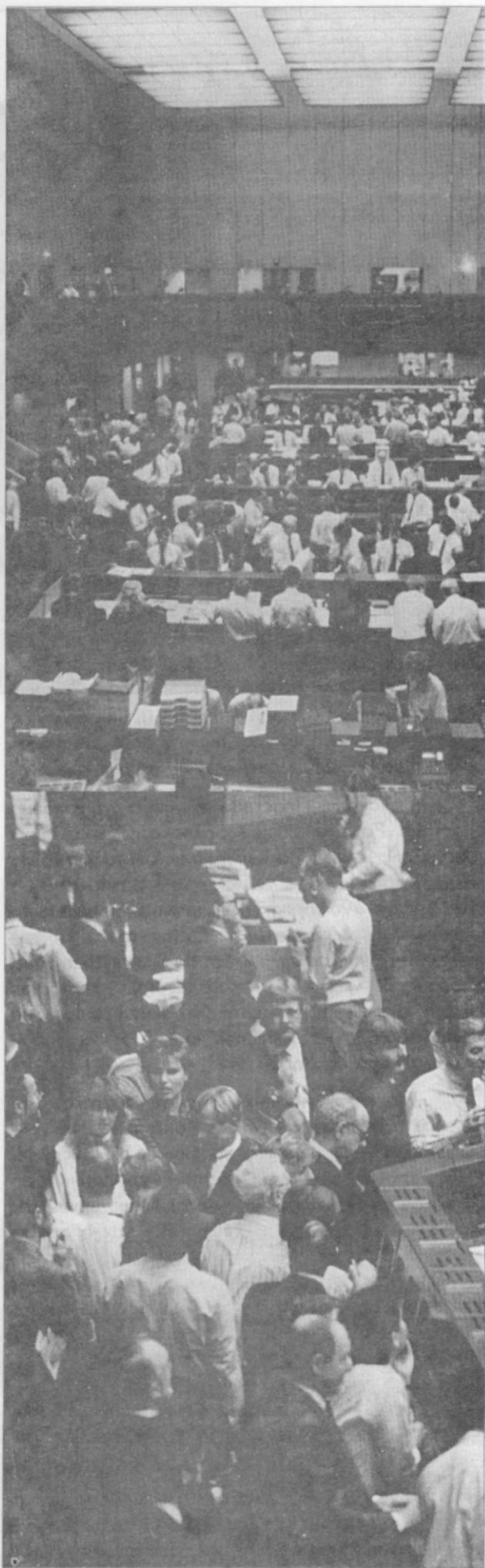

фото з архіву «ПШ»

Дорогі Друзі й Подруги!

Головна Пластова Булава та Головна Пластова Рада вирішили розпочати цього року наради слідуючого по черзі Пластового Конгресу (четвертого). Конгрес має офіційно розпочатися з осені цього (1996-го) року, першими, планувальними засіданнями, які мають підібрати тематику для цього Конгресу, себто вибрати до дискусії ті теми (з багатьох можливих), які є сьогодні найбільш пекучі і які треба полагодити вже, якнайшвидше, не відкладаючи їх на пізніший час. А таких справ нагромадилось чимало!

Напевно, на цих нарадах, як також на нарадах так званих «Малих Конгресів», які вже відбуваються по країнах, виплинуть під дискусію різні-прерізні теми — починаючи від ідеологічних до організаційних, практичних, методичних, виховних, політичних... Всі ці теми є важливі і всіх їх треба буде нам скоріше, чи пізніше розв'язати. Адже ж на Пластовому Конгресі не буде можливо переговорити й вирішити всі можливі теми й проблеми — на це треба було б десятки років! На Конгресі буде обмежений час і треба буде обмежитись до того, що найважливіше і до справ, яких не можна полагодити в ніякий інший спосіб.

На мою думку треба буде відкинути ті теми, які:

— торкаються лиш одного, чи двох країв, а не всіх пластових Крайових Організацій в світі, себто цілості Пласту. Справи лиш льокального,

внутрішньо-крайового, чи регіонального значення повинні бути вирішувані по Краях;

— можна полагодити на засіданнях Головної Пластової Ради, чи Головної Пластової Старшини, себто справи, які не є глибшого, засадничого, підставового значення для Пластової Організації;

— можна полагодити на Зборах КУПО, чи нарадах різних комісій і підкомісії КУПО, бо вони не вимагають глибшої надуми, детальних дослідів, роздумувань, чи фахових, експертних опіній.

Одним словом, до обговорення на сесіях Конгресу та на нарадах Конгресових комісій треба залишити лише ті проблеми, які не є можливо обговорити й вирішити в ніякий інший спосіб.

А таких засадничих, скомплікованих, підставових і важких до вирішення справ, які можна вирішити лише за допомогою Пластового Конгресу — того найвищого збору всіх пластунів світу — нагромадилось тепер досить багато. Згадаймо лише деякі, найважливіші з них.

1. Суть Пласту: Чи Пластова Організація має й на дальше залишитись «етнічно-українською» скавто-подібною організацією молоді, якою вона була за цілу свою історію, чи вона має перемінитись на «географічно-українську» скавтську організацію України? Чи, може, можна створити якусь синтезу обох цих понять? Котра з цих розв'язок буде найбільш корисною для Українського Народу?

2. Чи це засадниче рішення вимагатиме

яких-небудь змін (хоч би в інтерпретації) в ідейних основах та засадничих цілях Пласту? Чи потрібно буде змін у виховних методах, організаційній побудові, стилі, засобах і підході в Пластовій Організації, в майбутньому? Якщо так, то чи ці зміни будуть відноситись до всіх Крайових Пластових Організацій, чи лиш до Пласту в Україні?

3. Як розв'язати справи організаційного, ідеологічного, політичного та практичного пов'язання поміж Пластом України, а пластовими Організаціями в країнах діаспори (західної та східної)? Чи можна буде вдержати одність та єдність в Пласті в майбутньому? Якщо так, то в який спосіб?

4. Яке практично буде відношення Пласту до інших скавтських організацій в Україні, до етнічно меншинних скавтів в Україні? До інших скавтських організацій в світі? До Світового Бюро (WOSM)?

5. Яке буде відношення Пласту-Скавтіngu в Україні до Уряду України? А яке відношення Пластових Організацій в світі до Уряду України? А до урядів держав поселення?

На ці всі питання можна дати різні відповіді, навіть не міняючи головної мети Пласту, яка сформульована в Трьох Головних Обов'язках Пластуна: «Бути вірним Богові й Україні, допомагати другим та повинуватись Пластовому Закону та владі».

Але — відповіді на ці запити будуть мати дуже глибокий і далекодучий вплив на характер нашої Організації, на її майбутнє. Ми не сміємо так просто собі «перейти до порядку денного» щодо цих питань — вони є заважливі, щоби їх так собі просто прийняти й вирішити, без належної застанови й обговорення. Ми ж бо говоримо про майбутнє — не так наше, як наших дітей, внуків і правнуків.

На жаль, багато з цих питань якоесь вже «самі поладжуються» — так би сказати «силою фактів і обставин», без якогось обдуманого рішення взагалі. Часто це діється необдуманно, непланово, рішенням випадкових людей — і не завжди оптимально, на користь нашої Організації. Так не повинно бути. Всі цього роду засадничі, підставові рішення мусять бути

обговорені й прийняті загалом пластового братства, щоби пізніше за цими рішеннями стояли і чулись за них співвідповідальні всі наші члени і щоби не було потому питань: «А хто це таке мудре видумав? Я з цим ніколи не годився! Я на це не голосував! Це треба змінити!»

А змінити деякі з цих рішень може пізніше бути важко, а то й неможливо! На це ми маємо Конгрес. Не на сварки над другорядними, дрібничковими, незначними справами, але над цим, що є справді важливе.

Ваш СТАРИЙ ВОВК

ПЕРШЕ УКРАЇНСЬКЕ ДЖЕМБОРІ

Перші хвилини урочистостей з нагоди відкриття I Українського Джемборі захоплювали своєю незвичайністю і широким представництвом. Майже з усіх областей України з'їхали делегації пластунів, представники скавтських організацій Словаччини, Франції, Молдови, Швеції, Данії, Угорщини, пластуні з Америки та Канади зголошували про свою участь в Джемборі. І за хвилину над Карпатами дзвінкоголосо лунали слова Пластового Гімну:

*Гей пластуні! Гей юнаки!
Народу вільного сини!
Сини краси, сини природи!
Не зломимо своїх присяг
Веде нас гордо вольний стяг
До щастя, слави і свободи!*

Підняття прапорів.

Були вітання від пластового провodu, представників Світової Організації Скавтського Руху, поважних і шановних гостей. З вітанням та благословенням на добрі справи звернулись до пластунів священники та освятили їх від всяких негараздів.

Від господарів Джемборі учасників привітала станична Ужгородської станиці ст.пл. Олесья Глуханич:

— Любі друзі! Ми раді вітати вас на нашій Срібній Закарпатській землі. Нарешті сталася та подія, якої ми чекали всі, чекали з нетерпінням, чекали дуже довго, чекали, пам'ятаючи про тих наших попередників, які далекого 1921 року заснували Пласт на Закарпатті.

Тоді, 75 років тому, біля колиски Закарпатського Пласту стояли троє вчених: професори Андрій Дідик, Леонід Бачинський, Остап Вахнянин. І за неповних 20 років, що діяв Пласт на Закарпатті, вони виховали велике і сильне покоління, покоління найкращого цвіту нашого краю. Варто згадати лише одну золоту сторінку з історії не тільки Закарпатського, а й всього Українського Пласту — оборону Карпатської України, час, коли пластуни першими стали на захист своєї держави. Ми, їх нащадки, молоде покоління, прийшли їм на зміну, прийшли через п'ятдесят років мовчання, відродили Пласт на Закарпатті. Ми продовжуємо їхню справу.

Ми раді вітати вас на Джемборі. Нам це велика честь, що до нас приїхали гості з багатьох країн. Ми раді, що ви є разом з нами, що разом зможемо краще пізнати один одного,

Станична Ужгородської станиці ст.пл. Олесья Глуханич.

Голова КПС України пл.сен. Вячеслав Стебницький, Голова ГПБ пл.сен. Юрій Слюсарчук та комендант Джемборі ст.пл. Нестор Дацишин вітають учасників.

дізнатися щось нового, корисного і просто стати добрими друзями.

І ось урочиста мить. Перше Українське Джемборі оголосили відкритим. Майже 1000 учасників його будуть протягом 10 днів не просто змагатися у вмілостях, грах, будуть пізнавати один одного, спілкуватися, знаходити нових друзів, забавлятися — це є справжній екзамен і оцінка своїх сил, знань, своєї громадянської позиції, у якій визначальними є три ключові ознаки — вірність Богові й Україні, допомога іншим, дотримання Пластового Закону.

Протягом 10 днів жити у наметовому містечку, відмовитись від комфорту і зручностей міських квартир непросто, до того ж і погодні умови ніби навмисно випробовували скавтів — проливні дощі щораз додавали нових труднощів, та все ж на настрої їх усе мало відбивалося — вони активно займалися згідно з запланованою програмою і кожен день був несхожим на попередній. Скільки фантазії, вміння проявили вони, приміром, у день проведення фестивалю оригінальних ідей. Тут

кожен міг і насміятись досхочу, і проявити свою майстерність у фізичних атракціонах, показати свій талант і помилуватися тварчістю інших, байдужих тут я не зустрів.

Через ігри, різні забави пластуни вивчають ту чи іншу справу, ремесло, пізнають звичаї краю, традицій, історію своєї країни. Не нав'язливо, ніби граючись, вони піднімають глибинні пласти культури, збагачуються духовно і водночас приємно і корисно проводять свій час.

Можливо, програма Джемборі була більш довільною, ніж програми пластових таборів, та все ж учасники проявили тут всі вмілості, яких вони набули — і орієнтування на місцевості, і таборування, планування, веслування, альпіністика, мандрівництво, стрільання з лука, вміння керувати яхтою і серфінгом, кераміка, лозоплетення і багато-багато інших вмінь. Ще допомога один одному чи то при піднятті на стрімку вершину, чи на кухні, адже взаємодопомога — це золоте правило в Пласті.

Всі учасники Джемборі ще під враженням подій, живуть настроєм цих днів. У них з'явилося багато друзів. Але за декілька днів вони роз'їдуться і візьмуть з собою спогади, враження про наш край, красу наших Карпат, і, звісно, автографи на згадку.

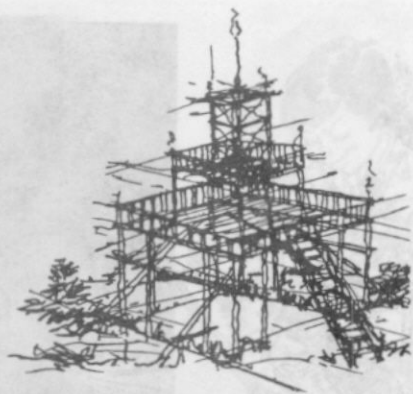
З часом буде дана оцінка, підбито підсумки Українського Джемборі, та в одному вже сьогодні ми можемо бути переконані: Українське Джемборі відбулося. Тож нехай щастить всім його учасникам завжди і у всьому.

Ст.пл. Сергій ЮЗИК.
Фото автора.

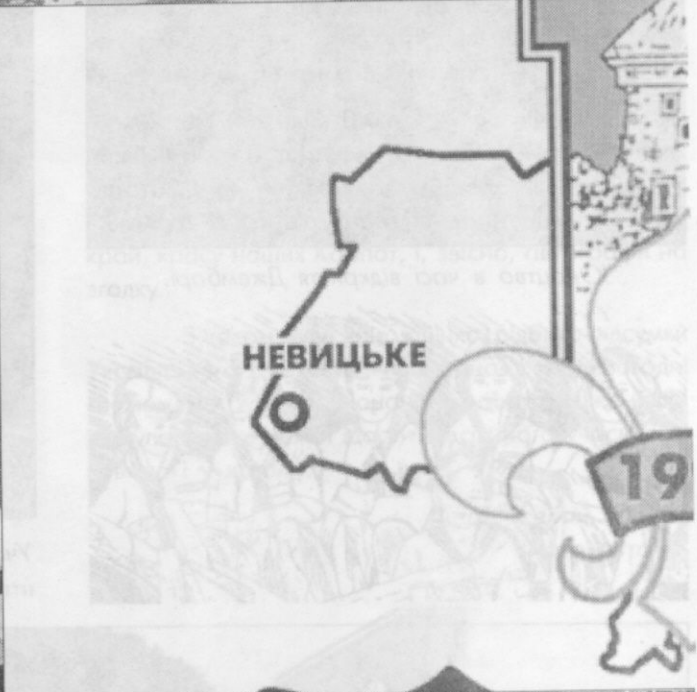
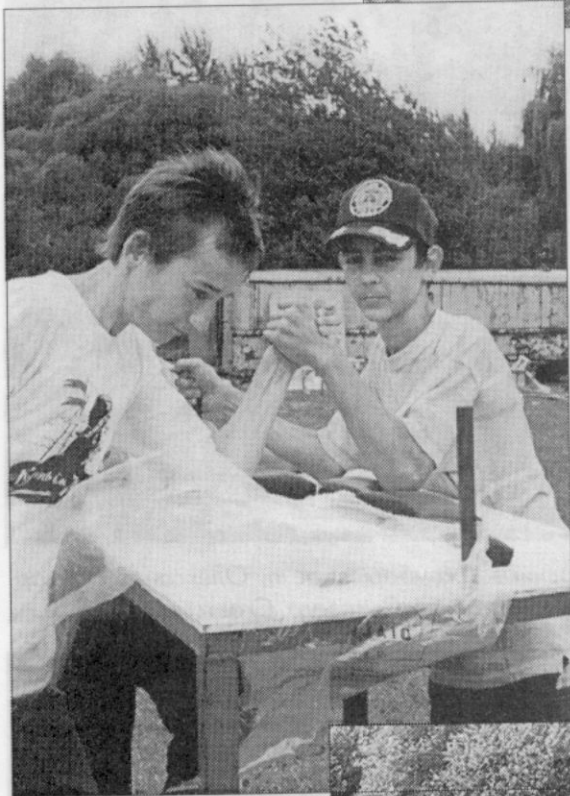
Юнацтво в часі відкриття Джемборі.

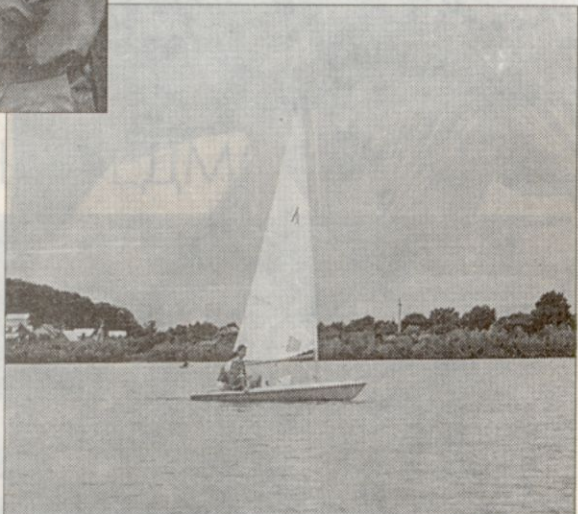

Учасників Джемборі вітає п. Олександр Бондар, Представник Світового Скавтського Бюро.

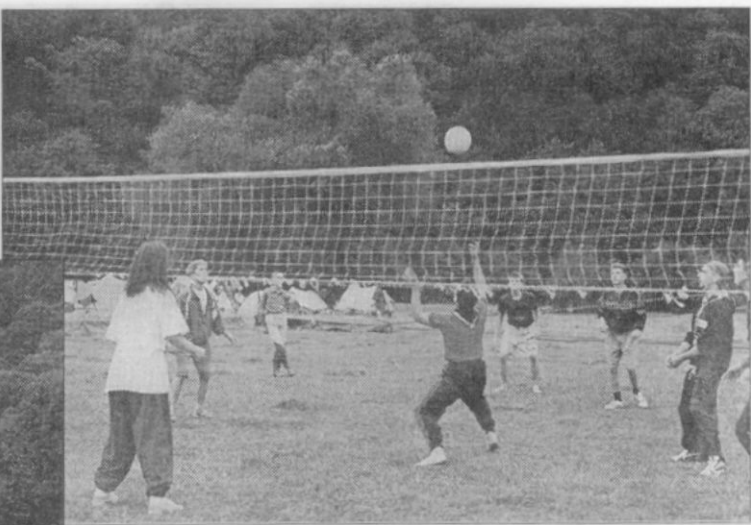

Учасники зустрічі представників проводу Пласту та угорських скавтів.

Кожен день Джемборі був не схожим на попередній. Тут кожен міг і насміятись досхочу, проявити свою майстерність у фізичних атракціонах, показати свій талант і помилуватися творчістю інших.

Змагання з волейболу в часі спортивного фестивалю.

Джемборі — це добра нагода заізнати нових друзів.

Зустріч. Українські пластуни вже втретє таборують разом з шведськими скавтами.

УКРАЇНСЬКИЙ ПЛАСТ В КАНАДІ

ПЛАСТОВА СТАНИЦЯ ЕДМОНТОН

СТАНИЧНА СТАРШИНА

Станичний:	пл.сен. Радомир Білаш;
Заступник станичного:	пл.сен. Ксеня Скрипник-Бубель;
Писар і Зв'язкова:	пл.сен. Люба Белл;
Скарбник:	пл.сен. Дарія Васараб-Ролланд;
Голова ради чести:	пл.сен. Віра Кунда;
Бібліотекар/архів:	пл.сен. Надя Цинцар;
Пресовий референт:	пл.сен. Петро Саварин;
Представник до Конгресу Українців Канади:	пл.сен. Ольга Саварин;
Зв'язок з Україною:	пл.сен. Софія Скрипник;
Осередкова УПС:	пл.сен. Марія Дитиняк;
Зв'язковий:	пл.сен. Еміліан Ґрох;
Гніздова:	пл.сен. Христя Товстюк;
Гніздовий:	пл.сен. Юрій Дитиняк.

Станична старшина, червень 1996.

1 ряд зліва: пл.сен.Надя Цинцар, пл.сен.Софія Скрипник, пл.сен.Радомир Білаш, пл.сен.Віра Кунда, пл.сен.Люба Белл.

2 ряд зліва: пл.сен.Еміліан Ґрох, пл.сен.Петро Саварин, пл.сен.Ксеня Скрипник-Бубель, пл.сен.Ольга Саварин, пл.сен.Дарія Васараб-Ролланд, пл.сен.Юрій Дитиняк.

Едмонтонське новацтво під час різдвяної свічки в домі. Січень, 1996р.

ІСТОРІЯ СТАНИЦІ

У літі 1948 року перший гурток теперішньої станиці, «Дніпрова чайка», був зорганізований в Едмонтоні, а до листопада того ж року вже формально заснована станиця. Перша станична старшина складалась з таких осіб: пл.Іван Пшонак (станичний), пл.Оксана Крайківська (писар), і пл.Софія Климкович (скарбник). Членство складалося з людей Галичини, які належали до Пласту, з членів ВСУМ, та з людей, які цікавилися пластовою роботою у післявоєнних таборах біженців в Європі.

Від тих початкових років, пластова станиця в Едмонтоні розвивала своє організаційне життя, і теж брала активну участь в житті місцевої громади. Разом з іншими установами в Едмонтоні, пластуни заснували курси українознавства ім.Івана Франка, де вишколюється юнацтво українського походження до сьогоднішнього дня. У списках організаційних провідів міста, провінції та світового рівня не раз читаються імена едмонтонських пластунів (наприклад, пл. сен. Петро Саварин був президентом Світового конгресу вільних українців, та один з теперішніх кандидатів на пост Начального пластуна, пл.сен.Любомир Романків, був активним членом нашої станиці в 1950-их роках).

До ранніх 1970-их років пластові заняття під час шкільного року відбувалися в переробленій хаті. Від 1971-ого року пластова домівка знаходиться в більш просторих приміщеннях, перероблених з невживаної лютеранської церкви. У січні 1987-ого року ця домівка частинно згоріла, і наші заняття відбулись непевним, стриманим настроєм у різних приміщеннях в місті, доки ми рішили брати її до роботи і перебудувати її. Відкриття та посвячення

відновленої домівки відбулися навесні того ж самого року.

Між тими речами, які були пошкоджені під час вогню 1987-ого року, був архів станиці. Присяга наших архіварів багато допомогла зреставрувати його, але деякі речі пропали навіки. Тому, немало потіху нам дають пропам'ятні книжечки, які видавалися в нашій станиці: «Шляхом 10-річчя», «15-ліття Пласту в Едмонтоні», «30-ліття Пласту в Едмонтоні (1948-1978)», та «Сорокаліття Пласту в Едмонтоні».

Не можна говорити про пластову діяльність в Едмонтоні і не згадувати табори. У початкових роках станиці першим новацьким «бараком» була стара стайня на фермі недалеко Едмонтону. Після того, наше новацтво довгий час таборувало на єпископській (католицькій) оселі коло Вабамін. Останніми роками, новацькі табори відбуваються на православній оселі «Барвінок» коло Пиджонлейк. Коли едмонтонські юнаки і юначки не брали участь у пластових зустрічах в Канаді чи Америці, то вони часто користалися з того, що нам недалеко Скелястих гір, і там провадили свій час на таборах в державних парках. Старші пластуни та сеньйори також провадили не раз свої прогульки і табори в горах. Але під сучасними строгими вимогами державних парків Канади, приходиться нам зорганізувати табори на теренах, де можна свobodніше займатися практичним пластуванням.

Характер занять в нашій станиці змінився від 1950-их років. Життя тоді йшло іншим темпом, було більше нагоди зустрічатися, сходитися. Мимо того типовий рік в нашій станиці далі включає такі заняття: спочатку календарного року — Різдвяна свічечка та колядування, зимові прогулянки

практичного характеру та їзда лещатами; навесні — показ гагілок та Свято весни; вліті — табори; восени — Тиждень Пласту, коли приймаємо нових пластунів і відзначаємо тих, які заслужили нашу пошану, та коли згадуємо історичні події на Україні, сполучені з днем 1-ого листопада.

Сьогодні, між нашими членами іще видно заснувателів нашої станиці та нащадків пластунів, які записалися до Пласту ще за часів Дрота. Але наша організація невпинно відновлюється, і між нашими членами також знаходяться діти шостого покоління українців в Канаді. Чекаємо сьоме. Тепер приготуємося до відзначення 85-ліття Пласту цього року, а незадовго до святкування 50-ліття нашої станиці у 1998 р.

Едмонтонські юнаки й юначки на закритті табору «Там, де дідько добраніч каже» у державному парку «Принц Альберт».

Провінція Саскачеван. 17 липня 1996 р.

**Стан членства едмонтонської станиці
в червні 1996 року**

9 гніздо УПН-ів «Лісове царство»	17
6 гніздо УПН-ок «Працьовиті»	19
13 курінь УПЮ-ів ім. Петра Конашевича-Сагайдачного	21
6 курінь УПЮ-ок ім. Уляни Кравченко	11
УСП	2
УПС	47

Пл.сен. Радомир БІЛАШ

Фото автора.

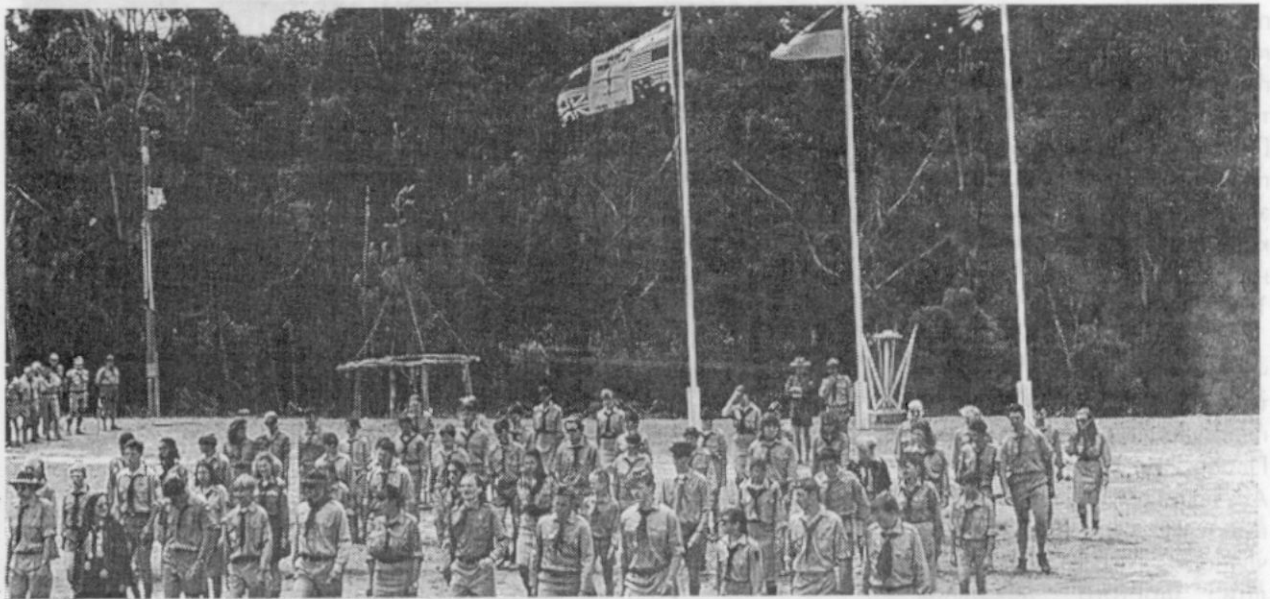

Різдвяна свічечка.

Січень, 1996р.

Едмонтонська станиця під час Свята Весни на території музею-села, спадщини української культури, травень, 1996.

УКРАЇНСЬКИЙ ПЛАСТ В АВСТРАЛІЇ

СВЯТО-ЮРСЬКИЙ АПЕЛЬ СТАНИЦІ ВІКТОРІЇ

Пластова Станиця Вікторії відсвяткувала Свято-Юрський Апель в честь свого патрона святого Юрія Переможця 5-го травня 1996 року в залі Патріарха Йосифа при Укр.Кат.Катедрі Св.Апп. Петра і Павла в Мельборні. Як звичайно таке свято пластуни відзначають здобуттям пластових проб, іспитів вмілостей з практичного пластування, читанням книжок, писанням оповідань, а теж і добрим вчинком, так званим «пластовим добрим ділом».

В програмі свята виступили новаци Стефан Пик і Павло Бучма, які прочитали коротко про святого Юрія та його лицарські прикмети, які пластуни повинні наслідувати. Новаци Ростик Осідач, Андрій Федішин і Максим Осідач прочитали вірш юначки Софійки Когут зі Львова під назвою «Лицар». Ось слова цього гарного вірша:

*Пройшов вже вік славетних, гордих лицарів.
Став тінню між руїнами фортець.
Лиш замки із старезними обличчями
Ще досі викликають час на герць.*

*Тут тишу вікову вартують привиди
У смерку таємничих підземель,
А я чекаю, може, лицар виїде,
Як в казці, зло покличе на дуель.*

*І переможцем, — гордий, хоч і втомлений, —
Свій вірний меч мені він передасть...
В майбутніх замках тиша дзвонить дзвонами,
Всміхається у сині вуса час.*

Другою частиною нашого свята був «Пластовий Ходотон».

Цього року в місяці травні минуло якраз десять років після аварії в Чорнобилі. В цю сумну річницю вшановуємо пам'ять усіх, які загинули внаслідок вибуху чорнобильського реактора та думками з тими, які потерпіли та далі терплять від радіації.

Особливо турбує нас стан наших дітей, які терплять, хворіють та вмирають. Нашим обов'язком є допомоги їм. Тому цьогорічний ходотон призначений на допомогу дітям Чорнобиля. Зібрані гроші з ходотону допоможуть купити машину «проточний цитометер», який дає змогу виявляти злоякісні клітини.

Ходотон почався, як і минулого року, із залі Патріарха Йосифа, при Українській Катедрі в Мельборні. Після благословення пластунів в дорогу, яке відправив всеч. отець Кенез, учасники ходотону, малими групами, виходили на 10-ти кілометровий змаг.

День був гарний, спокійний, хоч застав нас дрібний дощик по дорозі, та всі з приємністю прямували до мети. Одні вели цікаву розмову,

фото автора

Новацька Обіцянка. Свято Покрови, 1995р.

розповідали якісь цікаві пригоди, другі розпитували своїх друзів, бо давно не бачились, а інші йшли задумано розгортаючи сухе осіннє листя на хідниках. На думці в багатьох було, напевно, те саме бажання пройти назначену трасу та виконати своє завдання.

У ходотоні взяли участь теж члени Крайової Пластової Старшини та голова Фондації Чорнобиля подруга Ірена Савчак.

фото автора

Катюля Мандрівний юнацький табір, 1995р.

фото автора

Закінчився ходотон у залі при Українській Православній Церкві Св.Покрови в Ессендоні, де зустріли нас пластуни куреня «Карпатські Орли», які приготували для нас усіх смачну перекуску та теплі напитки. Закінчили день у пластовому колі співаючи «Ніч вже йде»...

Вертаючись додів, напевно, у кожного було приємне почуття, що закінчили ми цей день «добрим ділом».

ПОДРУГА НАТАЛКА

Переправа плотом.

Мандрівний юнацький табір, 1995р.

ПЛАСТОВА СТАНИЦЯ БРІЗБАНУ ВІДЗНАЧАЄ СВОЄ 35-ЛІТТЯ

Хоч пластові гуртки почали діяти у Брізбані вже на початку 1950-их років, Пластову Станицю було формально засновано Загальним Збором двох старших пластових уладів Старшого Пластунства і Сеньйорату, який відбувся 12 січня 1960 р. Якраз відзначенню цієї події присвячено Станичний Апель, який відбувся 29 жовтня 1995 р.

Після святкового обіду, при участі запрошених гостей і громадянства, голова Станичної Старшини, пластун сеньйор Степан Піскор, привітав приваних, і старша пластунка Ірина Цабанюк, крайова референтка Старшого Пластунства, зачитала привітання від Крайової Пластової Старшини. Програму було відкрито пластовим гимном «Цвіт України і краса», який проспівали на сцені члени всіх чотирьох пластових уладів. Голова Станичної Пластової Ради, пл.сен.Роман Павлишин накреслив у своїй промові історію Пласту на терені Брізбану і зупинився на ролі, яку Пласт відіграв у вихованні двох поколінь молоді, та зокрема на заслугах пластунів на провідних постах у різних ділянках організованого життя місцевої української спільноти.

Концертну частину програми розпочато віршиком, який сказав наймолодший член пластової родини, пл.пташеня Адам Міленовіч. Слідував виступ з віршиком і пісенькою новацького роя «Веселі кукабари», а члени гуртка юначок «Жучки» проспівали дві пісні та виконали збірну деклямацію і особливо вдалий танець, названий їхнім іменем, — «Жучок».

фото автора

Пл. сен. Олександра ПАВЛИШИН

УКРАЇНСЬКИЙ ПЛАСТ В БРАЗИЛІЇ

ПОКЛІН ДЛЯ ЖЕРТВОДАВЦЯ ПЛАСТУ

Український Пласт в Бразилії складає сердечну подяку широкому жертводавцеві для Пласту.

Іван Тихий, доктор медицини, заступник Посадника міста Прудентопіль, область Парана, Бразилія, з'явився вибраний обласним депутатом Парляменту Парани — столиця Курітиба. Батько — Іван Тихий, а мати — Ельвіра Шаран. Д-р Іван Тихий народився в Прудентополі.

Від самого обрання депутатом, д-р Тихий старається про розвиток свого міста Прудентополя, як і сусідніх місцевостей — Іваї і Імбітува. Рівно ж д-р Тихий старається про будову доріг і допомогу нашим хліборобам і взагалі про всю українську громаду в області Парана.

Від обласного Уряду він вистарався для хліборобів, добрива, насіння і все, що потрібно для рільництва.

Не відмовився д-р Іван Тихий і від помочі для Українського Пласту. На прохання пл.сен. Корнелія Шмулика, який є засновником Пласту в Бразилії, а тепер — Голова Крайової Пластової Ради, депутат д-р Іван Тихий без вагання подарував для Пласту 50 сорочок з малюнком пластової відзнаки-лелійки, себто пластовим гербом і з написом: ПЛАСТ.

Сердечна подяка для депутата д-ра Івана Тихого за такий гарний жест для молодих пластунів.

Нехай Всевишній нагородить його здоров'ям. Бажаємо великих успіхів в його діяльності депутата і щоби він ще і ще займав такі і ще

більші пости в політиці, бо вже по його початках ми бачимо, скільки він зробив і зробить для української громади в Бразилії. Господи йому допоможи.

*Пл.сен. д-р Михайло РУБІНЕЦЬ
Референт зовнішньої преси*

ГРОМАДСЬКА ДІЯЧКА НАТАЛІЯ ГУЧОК

В Бразилії є чимало осіб, які, по мимо різних обставин, завжди стояли в обороні української справи, присвячуючи свою працю на користь громади. До таких осіб у Бразилії належить і пані Наталія Гучок, з міста Понта Гросса, невтомна громадська діячка, яка, незважаючи на свій вік, завжди вкладає багато праці для розвитку української громади в Понта Гроссі, а особливо для Пласту, який є дуже потрібний нам у Бразилії.

Пані Наталія народилася 14-го січня 1920р., в місті Граті, в родині сл.п. Івана й Олени Недопитальських. Від своїх юних літ належала до Товариства ім.Тараса Шевченка, як заснував уже покойний о. Сідлецький, а потім — до Молодого Козацтва.

Разом із чоловіком активно включилась у церковно-громадське життя. Була співзасновницею філії ХОС у в Понта Гроссі. Як довголітня сестриця при УАПЦ, завжди працювала при різних імпрезах. За старанням пані Наталії в 1989 році, в місті Понта Гросса була заснована перша українська

радіопередача, яку вона веде кожної неділі ще дотепер. Своїм слухачам часто розповідає про наш Пласт, про його важливість для молоді українського походження. Їй допомагають у веденні програми: пл.сен. Віра Антонів, пл.сен. Михайло Гринчишин, Лаерсіо Сікорський і пл.сен. Корнелій Шмулик.

Її характерні риси: терплячість, завзятість і жертвенність. При всяких нагодах пані Наталія допомагає Пластові, чи беручи участь на засіданнях, чи імпрезах, тощо. Тому Український Пласт є гордий і втішається мати в своїх рядах пані Наталію, яка належить до Крайової Пластової Старшини.

Дня 14-го січня ц.р., з нагоди її роковин, Український Пласт вирішив вшанувати пані Наталію. Після коляди, пластуни зібралися у її домі, щоб привітати іменинницю.

Бажаємо пані Наталії щастя, здоров'я та щоб Бог винагородив її многими і благими літами.

*Пл.сен. Корнелій ШМУЛИК
Пластова станиця в Понта Гроссі*

ВЕЛИКІ ПОСТАТІ УКРАЇНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ

Серед невеликого числа українських поселенців у Бразилії є кілька дуже помітних постатей української культури.

У Курітібі (столиця області Парана) жив св.п. Володимир Кавалерідзе, який був ректором Університету в Києві. Славний геолог, який про землі, ще в Україні, відтак в Марокко (бувша французька колонія), а відтак вже Бразилії, написав всіх разом 102 книжки.

В Курітібі викладав геологію на Католицькій Університеті. Помер він вже тому кілька років. Ані про нього під час його життя, ані вже після його смерті, ті, які його добре знали і з ним приятелювали, до тепер про нього ніде не згадали.

Друга велика постать — це поетеса Олена Колодій. Вона член Паранської Академії Наук, знана не тільки в області Парана, але майже в цілій Бразилії. Але мало вона знана в українській громаді, помимо, що вона з походження українка. А це тому, що вона пише свої поезії тільки в португальській мові, хоча при кожній нагоді заявляє, що вона українського походження.

В Бразилії, в романтичній місті Ріо-де-Жанейро, вже багато років проживає велика письменниця Віра Лідія Катерина Селянська, яка пише під псевдонімом «Віра Вовк». Народилася Віра в Бориславові, на Західній Україні. Батько, д-р Остап Михайло Селянський — хірург; мати, Стефанія Марія Селянська — історик-археолог.

Першу освіту одержала Віра в Україні, в місті Кути, відтак у Львові, а опісля в Дрездені (Німеччина). Дальше вищу доповнюючу освіту Віра одержала в Університетах:

Тюбінгельському (германістика, слав'яністика і музикологія); Університеті Санта-Урсуля Ріо-де-Жанейро (дидактика англійської мови); Мюнхенському Університеті (порівняльне літературознавство); Університеті Колумбія у Нью-Йорку (порівняльне літературознавство).

П'ять дипломів має Віра Селянська (Віра Вовк), а саме: докторат з німецької літератури за дослідження «Німецька мар'янська спілка в Середньовіччі» (Католицький Університет Ріо-де-Жанейро); англійської мови і літератури (Кембріджського Університету); французької мови (Католицький Університет Ріо-де-Жанейро); старогрецької мови й літератури (Університет Санта Урсуля Ріо-де-Жанейро); латинсько-грецької літератури (Університет Санта Урсуля Ріо-де-Жанейро).

Також наша Віра Селянська («Віра Вовк»), має чотири титули: професор порівняльного літературознавства (Університет Санта Урсуля Ріо-де-Жанейро), професор теорії літератури (філологічний факультет Кабо Фріо, Бразилія), надзвичайний професор Університету св.Климентія (Рим), професор німецької літератури (Державний Університет, Ріо-де-Жанейро).

Д-р.Віра Селянська бере участь в різних міжнародних наукових Конгресах, а саме: делегат Бразилійського ПЕН-Клубу (міжнаціональна організація поетів і письменників) на XXXII Міжнародному з'їзді в Осло, Норвегія; делегат Бразилійського ПЕН-Клубу на XXXIII з'їзді у Бледі, Югославія; учасник Симпозіуму про сучасну поезію в Оттавському Університеті, Канада; учасник Конгресу німецької мови й літератури в Гавані, Куба.

Письменниця Віра Селянська є членом різних літературних організацій, між ними: ПЕН-Клубу в Ріо-де-Жанейро, Бразилія; об'єднання українських письменників в екзилу «Слово», Нью-Йорк, співробітник Української Вільної Академії Наук (УВАН), Нью-Йорк; дійсний член Наукового Товариства імені Т.Шевченка, Нью-Йорк; ПЕН-Клубу України, Спілки письменників України.

Також наша письменниця одержала різні премії: Почесне Горожанство міста Ріо-де-Жанейро в 1973 р., Літературні премії (ім. Івана Франка, Чикаго у 1957 р. за «Елегії» та «Духи і Дервіші»; у 1982 р. за «Меандри»; у 1985 р. за «Триптих»; у 1989 р. за «Іконостас України»), Премія від Об'єднання Українських бібліотекарів у Блюмінітоні, США в 1980 р., медаль і грамота ім. Івана Франка від Спілки Письменників України в 1990 році.

Віра Селянська є професором німецької літератури у Державнім Університеті в Ріо-де-Жанейро. Перших 30 років викладала німецьку літературу, а тепер вже від 18 років, там же викладає для пост-градіантів.

Чисельні видання має Віра Селянська («Віра Вовк»), в мовах: українська, португальська, німецька, англійська, французька та іспанська. І ще наша письменниця не стомлена, має готові до друку три видання.

Уважаємо, що в нашій діаспорі, не говорім вже за східну, а головно за західну, напевно, нема другого письменника чи письменниці, щоби так невтомно працював на збагачення нашої літератури.

Глибокий поклін належиться такій талановитій особистості, що так збагачує наш літературний скарб. Звертаємося до Всевишнього, щоби дав

нашій письменниці Вірі Селянській ще довго звеличувати літературно нашу Україну. Пл.сен. Віра Вовк є членом Крайової Пластової Ради. Пластуни з Бразилії допомагають їй в розпродажу книжок.

Господи їй допоможи!

Пл.сен. д-р Михайло РУБІНЕЦЬ

ПІЗНАЙ ПРИРОДУ

Це була тема прогульки новацького рою та юнацьких гуртків «Сірі вовки» та «Ластівки» із пластової станиці Понта Гросса. Учасники прогульки підготували фоторепортаж, який ми пропонуємо вашій увазі.

Прогульки — це ж є одне із улюблених занять пластової молоді, бо вони мають нагоду дружньо провести свій час, а особливо пізнати природу.

Перекуса. Смачного!

Юнацтво в часі прогулянки.

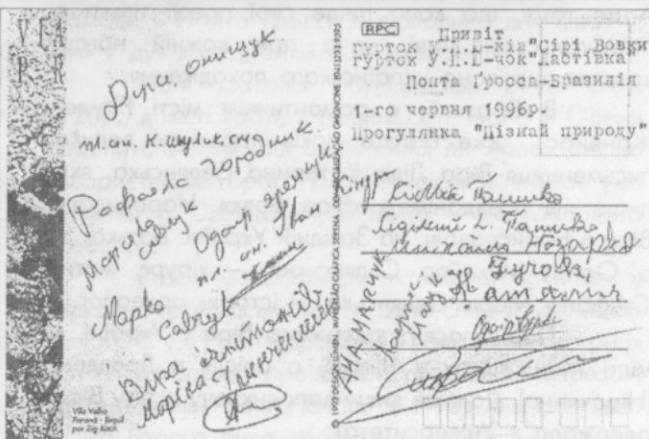
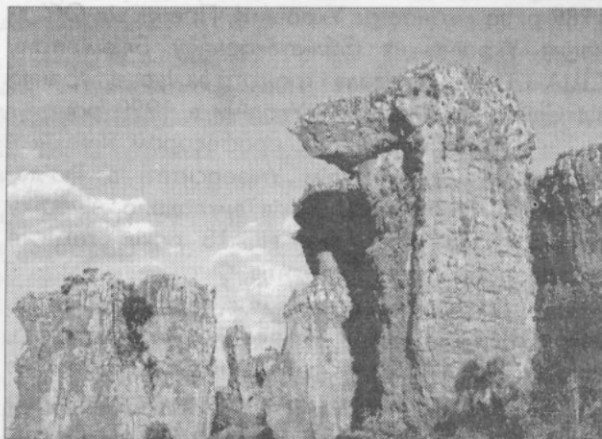
Виховники: Михайло Назарко, Сільвія

Пашика, Віра Антонів.

Понта Гросса, 1 червня 1996 р.

Юнацтво зі своїми впорядниками.

ВИХОВАНИЙ ПІД ПОЛОНИНОЮ

Левко Довгович — голова Крайової Організації Словаччини, перший заступник голови Європейського Конгресу Українців, активний працівник Координаційної Ради русинів-українців Словаччини, член Української ініціативи в Чеській республіці. Довголітній хормейстер, талановитий музикант. Та передусім людина, яка все своє життя присвятила національній справі. Левко Довгович відсвяткував шестидесятиліття. З цієї нагоди ми глянули разом з ювіляром назад, до глибин його життєвої криниці.

Народився 29 вересня 1935 року в Ужгороді й перші роки свого життя прожив в селі Вільшанка під полониною Рівною. Виростав в родині священика і з малих років жив в атмосфері традицій, пісень, звичаїв. Його предки — визначні народні будителі. Братом його прадіда був священик, поет та карпатський суспільно-культурний діяч Василь Довгович. З маминого боку був братом прадіда письменник Іван Сильвай, який був відомий під псевдонімом Уріел Метеор. А взагалі, підкреслює ювіляр, «в мене були все життя прекрасні вчителі: у початковій школі в Лінцях на мене надто сильно вплинув Теодор Ройкович».

Спокійне життя малого Левка обірвалося «визволенням» Закарпаття. Щоб не попасти в лабету НКВД і на Сибір, втікає батько до Чехословаччини, згодом відходить і старша сестра. А 11-річний хлопчик стає «головою родини». Через еміграцію батька мама не мала права працювати вчителькою, не отримала ніякої відповідної роботи. А треба було годувати ще й двох молодших сестер. В лісах зустрічає Левко «хлопців», що переходили на Захід. В міру своїх можливостей допомагає їм і отримує перші уроки національного вишколу. Через недовгий час, 2 лютого 1950 року Левка Довговича арештують. Судять його разом з іншими юнаками в Ужгороді. Военний трибунал йому, ще дитині, виміряв 10 років «трудових лагерей», 5 років заслання і 10 років втрати громадянських прав за

статтями 54-1а — зрада батьківщини, 54-10, частина 11 — масова антикомуністична агітація, 54-11 — член антисоветської організації. Ув'язнення пройшов Левко в Ужгороді, Львові, Києві, Харкові, Ленінграді, на острові Конвеєр в Білому морі. Вже в липні 1952 року після півторарічного копання тунелю — втікає. Всього на п'ять днів, поки не попав в руки патруля... «... Ті дні на волі були моїми найкращими в житті», — згадує Левко. «За них, та за памфлети на Сталіна мені опісля Архангельський обласний суд прибавив ще 10 років «строгих лагерей».

В березні 1953 року Сталін вмирає. Всі малолітніх до 18 років амнестують, а Левка везуть на Воркуту у режимний табір. Копає вугілля, працює газоміром. Бере участь, мабуть, у найбільшому страйку політ'язнів в історії гулагів. А першого серпня 1953 року Левко переживає разом з останніми жажливу воркутську трагедію. За наказом генерального прокурора СРСР Руденка стріляють прямо в натовп розривними кулями. Понад 420 мертвих, більше 300 ранених, між ними й багато близьких Левкових побратимів-українців: Володька Катамай зі Львова, Іван Левко з Ком'ят, отець Чийпеш з Волосянки... «Я сам був поранений тільки в коліно», — згадує Левко. «Моя активність у страйковому комітеті була причиною для того, щоб мене знов судити. На цей раз «Асобоє атделеніє» присудило найвищу кару: розстріл. Оскільки я був неповнолітній, отримав «тільки» 10 років каторги та рік строгого ув'язнення». Всі засуджені за страйк попали у спец'язниці. Левко Довгович у Богучари на Донеччину.

Малолітній Левко зазнав жажіття, що не дай Бог! Й тисячі інших, що їм вдалось вижити — такі, як і він. Загартовані, тверді, мужні, без злоби й ненависті. А Левко — душею — співець свободи, талановитий, музикальний. Щось, ніби не гармонізує. Він розповідав про таке, що я, слава Богу, й увияти добре не можу. Знаю його як темпераментного, натхненного диригента, запаленого громадського діяча, усміхненого, некомпромісного. Ніколи я в ньому не відчула ненависті до того, що було причиною його страждань — до системи. Ні. Він «тільки» завжди боровся. Боровся за ідею, за українську повноцінність, за гідність. З боку, може, виглядає його боротьба боротьбою з вітряком. Але знаючи його, зрозумієш, що в тій чи іншій боротьбі є глибина серця, карпатська тверда переконаність.

Мабуть, завжди існує те, що називається надія. Бог не зміг дивитися на юнака, якого розпинала духовна образотворчість. Вже в

фото автора

Міжнародний табір у Рокитові «Карпати - 94».
Перший зліва — пл.сен. Левко Довгович.

таборі з'явилася перша змога розгорнути музичний талант. До кінця життя Левко не забуде про Святвечір, коли вперше диригував Святу літургію, яку разом служили всі присутні священики різних конфесій.

Доля хотіла, щоб Левко вижив, щоб повернувся. І почав жити. Заочно закінчує середню освіту, стає диригентом самодіяльного колективу. А згодом, напівлегально, виїжджає з хворою матір'ю та сестрами у Чехословаччину, до батька.

Приваблювала Левка Прага — її українські традиції. Тому він вирішив переїхати сюди, і відразу взявся за відбудову і керівництво українського хору. Знаю з оповідання старших людей і, дивлячись на фотографії того часу, розумію, що український хор у 1957 — 1963 рр. був на високому художньому рівні.

«Пан Юрій Шерегії, визначний режисер», — згадує Левко, — «мене застерігав і просив не їхати у Східню Словаччину, але мене манило українське корінне населення, робочі можливості. Тільки через певний час я зрозумів, про що говорив мені пан Шерегії...»

Левко Довгович попрацював деякий час у Піддуклянському українському народному ансамблі. Згодом він працює методистом народної творчості на ОК КСУТ в Пряшеві, стає керівником «Українського клубу» у «Руському домі», де протягом шести років розгорнув велику національно-усвідомлюючу роботу між молоддю. Вже у 1965-ому році Левко організовує новий хор. Дівочий хор «Весна». Назва була в обличчя тих дівчаток. Молоді, гарні, стройні, співучі. Під один тон виховані Левком до хорового співу. Строгі репетиції, голосовий вишкіл, дисципліна. А потім — жарти, сміхи, і, мимоволі, національне виховання. «Весна» принесла лагідність до сердець всіх слухачів: виконанням, приємною зовнішністю декілька десятків дівчат і, зокрема, репертуаром: патріотичним, натхненним.

Звинувачуючи керівника ансамблю у негативному впливі на молодь, звільняють його з роботи. «Весна» перестає існувати, коротко, до речі, після вдалого концертного турне до Праги та інших міст Чехії. Про те розповідає Левко з гіркотою: «Заставили мене відійти з Пряшева до Кошиць, але й тут я продовжував працювати. Заснував драматичний колектив «Думка», що він діє по сьогодні».

Не знаходячи для себе місця між українцями-русинами, починає працювати зі словацькими хорами. Поступає на україністику й історію в Карловому університеті і навчання успішно закінчує. Щойно у 1985-му році покликало керівництво КСУТу Левка Довговича до співпраці. Йому було дозволено зорганізувати у Кошицях хор. Так зродилися «Карпати». Колектив, що з українським репертуаром виступає не тільки у Словаччині, але й в Польщі, Болгарії, Австрії, Чехії, Угорщині, Бельгії, в Україні. Левко знов і знов організує культурно-громадське життя свого регіону. Має великий досвід. Ніхто інший, як Левко, подав

допомогову руку молодому українському музичному гурту «Ігніс» з Праги. Він методично і організаційно спочатку спрямував музикантів-ентузіастів. А група, з певними персональними змінами, пропрацювала 13 років і з того 10 років проіснувала як професійна. Перший український вокально-інструментальний гурт в Чехії (а тоді у всій Чехословаччині) зароджувався під твердим, але дуже потрібним керівництвом досвідченого колеги — Левка.

А згодом приїжджали у Словаччину колективи, перебування і концертні виступи для яких організував Левко: «Журавлі» з Польщі, «Дударик», «Гомін», «Дзвіночок», «Сонечко» зі Львова, дитячий хор хлопчиків з Мукачева і т.п.

Наперекір різним труднощам, Левко Довгович продовжує свою музичну і громадсько-суспільну діяльність. У 1991 році він став головою Пластової організації, яку було прийнято у члени Конференції Українських Пластових Організацій (КУПО). Щороку організує сім'я Довговичів пластові табори для дітей та юнацтва у затишних містечках Східної Словаччини.

Зрозуміло, що прослухавши докладно мого співрозмовника, всього не передаси. Але чітко відчуваю, що мій гість летить у дальшу шістдесятку з крилами. Не зламавшись, не відкинувши свого. Тільки мимовільні тінючки в очах, що з'являються, згадавши життєву гіркоту, підказують найближчим, що вантаж долі йде з ним...

*На основі розмови з ювіляром підготувала
Лідія РАЙЧИНЕЦЬ,
журнал Об'єднання українців в Чеській Республіці
«ПОРОГИ». Прага, ч.3, 1995р.*

фото автора

Мандрівка Татрами.

СТАРШОПЛАСТУНСЬКИЙ

ВІСНИК

Висповідались?... Пластуни в монастирі ЧСВВ на Ясній горі в Гошеві.

ТАК МАНДРУЮТЬ СТАРШІ ПЛАСТУНИ

За давньою традицією (чотирирічною) тернопільські пластуни в серпні рванули в гори, аби вкотре поєднатися з незайманими перлинами України.

Цього разу ми вирішили підкорити Аршицю, і ми її таки взяли. Перед тим, правда, відвідали скелястий монастир в с.Розгірчі, напились мінеральної водички, помили ноги в р.Стрий, облазили вздовж і впоперек скелі Довбуша в Бубнищі, відвідали могилу УСС на г.Ключ. Засікли на гарячому (під час ватри) ЛШ і ШБ (ЛШБ), відбули прощу до Гошева. Висповідавшись, помились, наїлись (хто що встиг)

підкорили г.Лису (відьом не знайшли), наїлись ожини, чорниць, грибів, малини з консервами і згущівкою і переночували в колибі (1 раз).

Врешті на шостий день вдерлися на хребет Аршицю, де протовкли більше не заростаючу стежку в півтораметровому жерепі (карпатських джунглях). Що не взяти Чмола з Лісовими Чортами (не хотіли брати), то взяли МИ!

Нарешті обдерті, голодні, спрагли і брудні, ми подолали хребет і знеможено (не дуже) нахлебтавшись в Лімниці води, і відвідавши Митрополічї палати А.Шептицького в Остодорі, домаршерували

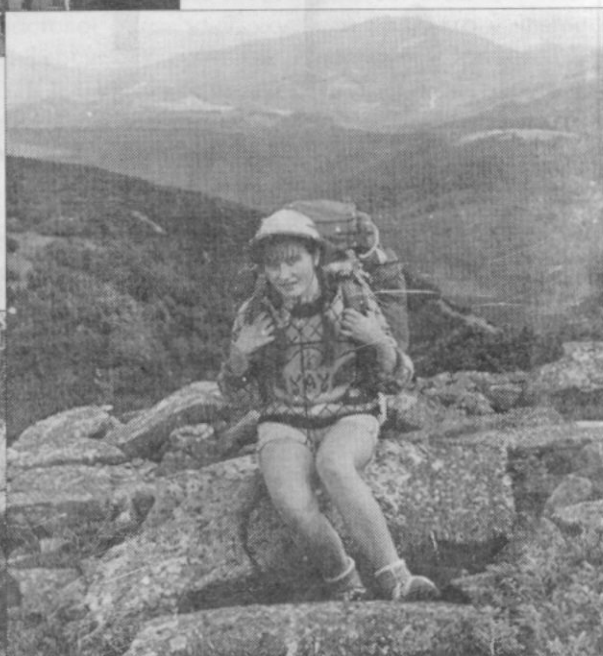

на Сокіл. Тут замучили весь «Гайдашник» разом з комендантом Ростиком та экс-головою КПС Кульбасом. Успішно впоравшись зі всіма завданнями (об'їли табір), ми відбули до Тернополя.

Ст. пл. Р.МАЛКО (Бомок), ОХ,
комендант,
пл.розв. А.Базюта (Тігра)
і ст.пл. В.Окаринський (Єндик),
бунчужні

P.S. Дивіться на знімки і не задріть (14 точка!). Фото ст.пл. Р. Малка.

Ми її взяли...
Вершина Аршиці названа нами «Ціпок».

Ю-у-у-лька-а-а!

Сьорбай, сьорбай, Льолік.
Після двох днів спраги.

Тігра і друзі.
Скелі Довбуша в Бубнищі.

ПЕРШИЙ В УКРАЇНІ КРАЙОВИЙ ЛЕТУНСЬКИЙ ТАБІР

«І летом крил скоба під хмари полину».

Від часу відродження Пласту на теренах України переводиться багато спеціалізованих таборів. Це — «Лісова школа» і «Школа Булавних», «Золота Булава» та СВТ, морські табори «Чорноморців» і лещатарські «Бурлак». Цього року вперше переводився крайовий летунський табір під назвою «Чота Крилатих». Місцем проведення було мальовниче карпатське село Луквице, Богородчанського р-ну, Івано-Франківської області. Табір тривав 15 днів, з 10 по 25 серпня.

Учасниками табору були 33 особи, які під керівництвом досвідчених інструкторів опанували ази летунства. Всі вчилися літати на дельтапланах, яких було аж 6!

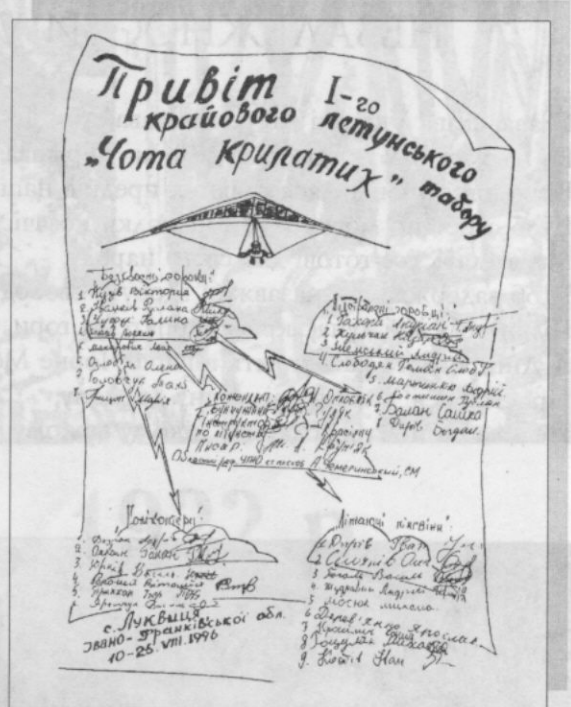
Не дивлячись на негоду, яка інколи панувала в горах, юнацтво не втрачало ентузіазм, чекаючи погоди. Завданням табору було дати учасникам нагоду та можливість витворити зацікавлення до летунства, зрозуміти його важливість для сучасного світу та для України зокрема.

Самі зайняття в повітрі відзначаються не тільки тим, що вони цікаві та приємні. Вони вимагають знання й досвіду, в першу чергу постійного та наполегливого дбання про безпеку учасників цих занять.

У вільний від польотів час учасники мали заняття з піонірки, орієнтування, плавання, спортивні змаги.

Отже, усі, кого вабить блакить неба, гострота почуттів польоту, кому набридло дивитись собі під ноги з висоти кількох метрів — зголошуйтесь! Літати — це захоплююче і неповторно!

Ст.пл.скоб А.ЧЕМЕРИНСЬКИЙ, СМ

Учасники табору «ЧОТА КРИЛАТИХ». Луквице, Івано-Франківської області, серпень 1996р.

СЛОВО СЕНІОРАТУ

ВІТАЄМО УКРАЇНСЬКИЙ НАРОД З П'ЯТОЮ РІЧНИЦЕЮ НЕЗАЛЕЖНОСТІ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВИ

Слава, слава Україні і героям слава,
Бо на жертвах їх повстала велична держава.
Віки довгі кров лилася славних предків наших,
Щоб свобідно могли жити нащадки козачі.
Ми віддать усе готові для свого народу,
Щоб задержав він назавжди здобуту свободу.
Гомін волі хай лунає крізь карпатські гори,
А Дніпро його хай котить в наше Чорне Море.
Простяглася Україна від Сяну до Дону,
Не дамо в ній господарить нікому чужому.

Ми завжди готові свою боронить свободу
Й берегти наші кордони з Півночі й Заходу.
Україна стала славна поміж народами,
Вона й кличе всіх їх жити в згоді разом з нами.
У народів вольних колі вона засідає,
Справедливістю і миром увесь світ вітає.
Хай сіяє Україна ясною зорею,
А добро, краса і правда завжди будуть з нею.
Віковічно українська хай живе держава.
Слава, слава Україні — Україні слава!

Микола ГРУШКЕВИЧ

фото В. Зорічного

МАКІВКА, 1922 р.

*Гей на горі, на горі Маківці
Там боролись Січові Стрільці,
Хлопці підемо, боротися за славу,
За Україну — за рідні права-державу.*

Я вступила до Пласту в м.Стрию в 1921р. і належала до тих пластунів, які перші пішли впорядковувати могили полеглих Українських Січових Стрільців на Маківці. Маківка — це гора на високому Бескиді Карпат, положена біля вісім кілометрів від Славська. Її висота є 958 м. Тут вели завзяті бої сім сотень Українських січових стрільців (з обох куренів У.С.С.). Входили вони тоді до складу 55-ої австрійської Дивізії і там брали участь у великих боях з переважаючими силами російської царської армії протягом п'ятьох днів, починаючи із 29-го квітня 1915 р. до 3-го травня 1915 р. Перемогли тоді У.С.С.-и. Була це перша по століттях перемога українських збройних з'єднань, але загинуло там сорок сім У.С.С.-ів.

Ціле життя згадую цю виправу пластунів на Маківку й горджуся тим, що своїми руками згортала закаменілу землю, формуючи могилки біля перехилених і напівзітлілих, від вітру і дощу, військових хрестиків.

Тяжка була це праця, бо досі ніхто нічого там не пробував робити, щоб упорядкувати могили наших славних Українських січових стрільців, які зложили свої голови в бою з москалями.

Десь на початку липня 1922 р. гурт пластунів і пластунок виїхали зі Стрия поїздом на Лавочне до Тухлі, а у селі Головецьку ми розтаборилися на подвір'ї й в stodолі у дуже гостинного пароха отця Андрія Дубицького. У Стрию і Сколім до нас долучилися пластуни й пластунки з інших осередків, а особливо зі Львівського Коша. З учасників пам'ятаю лише три пластунки, а були це: Адріяна Труш, Маруся Мудрак і Нуся Тресовська.

Переночувавши в Головецьку, ми зранку вибралися в дорогу на Маківку. Кожен з нас крім наплечника і конечних особистих речей дістав нести знаряддя, потрібне до розбивання засохлої землі й до очищування могилок із хащів. Я дістала лопату і до сьогодні відчуваю її тягар на своїх

плечах. Дорога увесь час була під гору, і хоча краєвид був чудовий, наплечник і лопата своїм тягарем були сильніші за всі естетичні почування. Деякі дівчата були щасливі, бо мали «хлопців», які помагали їм нести, але я нікого не мала й вгинаючися під непосильним тягарем, обливаючись потом, тягнула свою лопату, мріючи, що легше стане, коли прийдемо на гору. Та на горі показалося, що нам легше не буде. Передовсім не було води. Треба було йти далеко в якусь долину відшукати джерельце, що не могло нас усіх напоїти. А потім, заки хтось з нас приніс воду в начинні, що не надавалося для тої цілі, то половина цілющого плину розхлюпалася по дорозі.

Все кладовище було заросле хащами. Найгірше відчувалися кущі ожини, що драпали нам ноги і руки, а каміння дерло нам черевики. Повалені в битві дерева лежали всюди, а маленькі гробики зовсім пощезали — були зрівняні із землею, і якби не хрестики, які треба було вишукувати між високою травою і хащами, ніхто не міг би догадатися, де знаходиться яка могила.

Цілий день дівчата виривали із засохлої від сонця і скам'янілої землі здеревілу траву і хащі, а хлопці джаганами розбивали ґрунт та усували

повалені дерева. Коли, по декількох днях, ґрунт був дещо очищений, ми зносили каміння і суху землю і формували могилки коло хрестиків. Хлопці тим часом заходилися коло великого хреста, який став першим пам'ятником поляглим Українським січовим стрільцям на Маківці.

Щовечора ми поверталися на «наше» приходство до с. Дубинського, і ця дорога була значно легшою, бо йшли ми згори вниз і ще до того під час вечірнього холодочку. Ми співали пластові та народні пісні, але я весь час мріяла, як то гарно буде повернутися додому, без лопати і нарешті скинути той тяжкий наплечник. Мої черевики зовсім розлетілися і я з великим трудом їх то зшивала, то зав'язувала.

Та коли прийшов час прощання, то чужно і жалко стало покидати наше гарне товариство, чудові гори Карпати і самотніми залишати сорок сім полеглих Українських січових стрільців — борців за волю України.

Стефанія ПАДОХ-ЯВОРСЬКА

**) Спомин з архіву св.п. Стефанії Падох-Яворської, написаний десь у 1960-их роках.*

Пластуни на Маківці. Друге відновлення поховання січових стрільців. 1990 р.

ДЕЩО ПРО «ВЕЛИКЕ ПЛЕМ'Я ЛІСОВИХ ЧОРТІВ»

«Велике Плем'я Лісових Чортів» — це один із найдавніших і найбільш чисельних пластових куренів. Зродився він із малого гуртка львівських старших пластунів під час мандрівки в Карпатах, в околиці Розгірча, 22-го липня 1922 року. Мандруючи дрімучими лісами, вони наткнулися на стару бабусю, яка злякалася наглої появи кількох вітром і сонцем осмалених і дивно одягнених молодців і з жаху скрикнула: «Лісові чорти» — і так вона дала назву куреневі. Того самого року відбулася друга мандрівка, вже оформленого гурту старших пластунів в числі 13 учасників, з Підлютого до Коломиї, якої траса виносила 190 кілометрів і тривала 2 тижні. В липні 1923 року відбулася третя мандрівка з Підлютого до Ворохти, а в 1925 — четверта мандрівка з Маківки до Підлютого.

Карпати стали місцем народження «Лісових Чортів», а мандрівки — їх життям. Це й визначило характер куреня і його пізнішу діяльність. Мандрівки в Карпатах натхнули «Лісових Чортів» думкою придбати постійний пластовий табір. І так з допомогою великого приятеля і добродія пластової молоді о. митрата Тита Євгенія Войнаровського Ғолобута на офіційне прохання Верховної Пластової Команди «Лісові Чорти» домоглися, що Митрополит

Андрей Шептицький подарував площу на Соколі коло Підлютого і дозволив рубати довільну кількість дерев на будову пластового табору і відповідних куренів-приміщень.

Взимі 1924 і впродовж 1925 року «Лісові Чорти» провели інтенсивну працю так, що вже літом 1926 року відбувся перший табір на площі Сокола. Це була велика подія, яка займає особливе місце в історії розвитку Пласту.

З метою пізнати свій край, нав'язати нові знайомства з новими людьми, ширити ідею Пласту і в зустрічах з українським населенням ширити ідею єдності всієї нашої Батьківщини, «Лісові Чорти» продовжували свої мандрівки кожного року. Вони проміряли верхи Бойківщини, мандрували через дикі Горгани й чарівну Гуцульщину, золоте Поділля і пішли на північ човнами на Волинь і Полісся, що їх Польща відгородила політичним т.зв. сокальським кордоном від Галичини, не бажаючи між ними зв'язків. Це були одчайдушні мандрівки. Таких мандрівок відбули «Лісові Чорти» вісім до часу розв'язання Пласту польською владою у 1930 році. Але ця заборона зовсім не знеохотила «Лісових Чортів» продовжувати діяльність. Вже у 1931 році відбувся на Соколі новий юнацький табір під

назвою «Кліматична Оселя» фірмована Українським Гігієнічним Товариством. Хоч без одностроїв і зовнішніх відзнак зміст табору залишився надалі пластовий. Очевидно, що це вимагало сприту і міцних нервів, бо поліція була майже щоденним гостем в таборі, слідкуючи за діяльністю і рухом в таборі. Згодом і ці табори польська влада заборонила. Тоді «Лісові Чорти» підшукали площу у гуцула в околиці Брустури коло Космача і там відбулися щорічно «Гуцульські табори» для юнаків, а згодом і юначок.

«Велике Плем'я Лісових Чортів» об'єднувалось спільним розумінням пластової ідеї, власним стилем пластування і своєрідними прикметами членів. Серед праці, забави, мандрівок, творили вони свої звичаї, і на цьому спиралась їхня слава. У пластуванні вони підходять дуже суворо до змісту, а свобідніше до форми, керуючись фантазією, свободою і життєвою мудрістю, що її називають «лісовою премудрістю». Життя куреня формувалось на тлі любови до природи, на мандрівках по таборах. Там творились їхні оригінальні звичаї, світогляд, дружба і стиль життя. Ці особливості «Лісових Чортів» дуже захоплювали пластунів інших куренів, і тому дуже швидко курінь «Лісових Чортів» збільшився великим числом пластунів, між ними — пізнішими визначними діячами, що відіграли велику роль не тільки в розвитку Пласту, але в громадському, культурному, політичному, економічному, а то й релігійному житті нашої спільноти на рідних землях, по Другій світовій війні — в Німеччині, а згодом на поселеннях в різних країнах світу.

У 1948 році «Лісові Чорти» відновлюють Пласт в Німеччині, організують Пластовий З'їзд — Джемборі в Міттенвальді (Німеччина), засновують поруч старших сеніорів, т.зв. «Старої Фамілії Великого Плем'я Лісових Чортів», Молоду Фамілію із старших пластунів. Співпрацюють з іншими в організуванні Першого Пластового З'їзду в Ашафенбурзі, перед великим іходом до заморських країн.

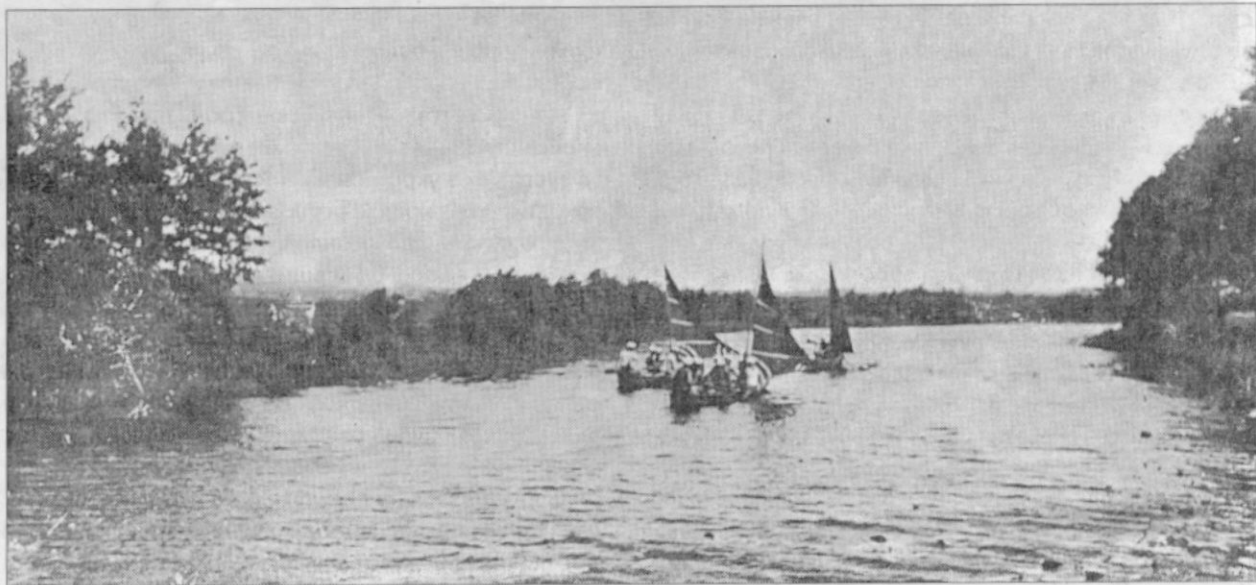
«Молода Фамілія» на поселеннях започатковує велику працю в розвитку Пласту. Влаштує і організовує пластові табори, помагає пластовим

Неперіодичне видання «Лісових Чортів» — «Листи до Братів Фаміліянтів».

проводам і займає поважні пости в різних пластових проводах.

Теперішня діяльність «Лісових Чортів», розкинених по різних країнах, дещо відмінна від праці колишніх «Лісових Чортів» на рідних землях. Це радше індивідуальні успіхи окремих «фаміліянтів» (так називають себе члени куреня), що ними можемо гордитись, бо вони великі. Маємо фаміліянтів на передових постах не тільки в Пласті, але теж в громадському, культурному, політичному, науковому, економічному, а то й релігійному житті нашої спільноти. Колишній Начальний Пластун Юрій Старосольський, кол. Президент УНРеспубліки в екзилі Микола Плавюк, кол. ректор університету Володимир Янів, Митрополит УКЦеркви Стефан Сулик, кол. директор Міжнародного Інституту

Мандрівка «Лісових Чортів» Поліссям.

фото з архіву «ПШ»

«Лісові Чорти» в часі Міжрайового ідеологічного семінару-зустрічі УСП. «Пластова Січ», травень 1993р.

Менеджменту в Женеві (Швейцарія), Директор Міжнародного фонду «Відродження», нині радник економіки в уряді України Богдан Гаврилишин, генерал Американської Армії, радник в уряді України, емерит Микола Кравців. Бл.п. Танасові Фіголеві завдячуємо появу Енциклопедії Українознавства, який своїми безконечними поїздками як фінансовий референт до ЗСА, Канади, Австралії, Аргентини мобілізував фінанси для видання цього монументального твору. Маємо цілу плеяду професорів в американських, канадських університетах, які викладаючи свої дисципліни, використовують кожну нагоду, щоб виполоти бур'ян непоінформованості чи радше фальшивої інформації про Україну і її народ, що довгими роками поширювали наші відвічні недруги. Маємо теж цілий ряд фахівців різних ділянок, що мають змогу ширити правду про Україну серед чужинецького світу.

Згідно із традицією «Лісові Чорти» zorganizували в ЗСА відомий вишкільний табір п.н. «Лісова Школа», яка впродовж років виховала вже багато нових виховників. Із спільних дій «Лісових Чортів» заслуговують на увагу видання «Скобине Гніздо» Р.Кедра, Спомини «На Байдаках» у 1967 році, поема «Лісові Чорти» — Ростислава Кедра у 1972 році, монографія у пам'ять нашого визначного митця-маляра Степана Луцика. Вшановуючи його світлу пам'ять, ми збагатили цим виданням нашу культурну скарбницю і рівночасно відзначили 50-річчя нашого «Великого Племені». У 1983 році вийшла перша частина Збірника «Лісові Чорти» з нагоди 60-ліття нашого Куреня. У підготовці друга частина збірника. Наш Фаміліянт вже 20 років на пості редактора Листка зв'язку Уладу Пластового Сеніорату «Слово» виконує цю функцію.

З відродженням державної незалежності України прийшло довго очікуване відродження Пласту на наших землях. Завдяки нашим Фаміліянтам у Львові зорганізовано гурт молодих надійних «Лісових Чортів», які діють, продовжуючи славне минуле. У міжчасі відбулося уже кілька т.зв. «центерків», деякі з них з участю Фаміліянтів з діяспори, а найстарший віком Фаміліянт мав присягу 40 нових пластунів-юнаків на Соколі, коло Підлютого.

Неперіодичним виданням, започаткованим ще в Німеччині «Листи до Братів Фаміліянтів» вдержувано зв'язок з Фаміліянтами, згуртованими в т.зв. «кодла» в різних країнах поселення. На жаль, передчасна смерть одного із співредакторів цього видання і поганий стан здоров'я другого редактора, припинили його появу. Зв'язок поки що вдержується при допомозі неперіодичного видання т.зв. «Епістул».

Пл.сен. Роман БАРАНОВСЬКИЙ, ЛЧ

фото з архіву «ПШ»

«Велике Плем'я Лісові Чорти». «Молода Фамілія».

ЗАВДАННЯ УПС В ПЛАСТІ

СУЧАСНІСТЬ І МАЙБУТНІСТЬ

І знов прийшлося нам з нагоди цього ІХ Краєвого з'їзду — вислухати доповіді, перевести аналізу пластових питань, почути коментарі та сугестії друзів-пластунів і дійти вкінці до висновків та певних постанов, щоб з чистим серцем могли признати собі, що зробили все, що було в нашій силі...

Моя доповідь — не є студією сеніорського питання, бо до цього покликані Пластовий Конгрес Другий, спеціальні Комісії — і, зрештою, така студія вимагає довшого протягу часу для її опрацювання, а не кілька тижнів, які від одержання доручення — до з'їзду, мені на опрацювання тої теми припали. Я радше «із вірлини висот скоба» приглянуся «бистро» до теперішньої постави Пластового Сеніорату і підчеркну ті прикмети, які він повинен мати й ті прогалини в Пласті, які він, як член УПС, повинен заповнити.

Коли в квітні 1930 р. зійшлися у Львові біля 25 громадян, вихованих у Пласті одиниць, — вони заснували УПСеніорат і дали йому три завдання:

1. Дальше плекати й розвивати в Пласті набуті ціхи характеру й світогляду.

2. Допомогати українській молоді в її самовиховній пластовій праці.

3. Вносити пластового духа у всі клітини українського громадського життя.

Сьогодні Улад Пластового Сеніорату начисляє поверх 1.000 своїх членів у п'яти країнах світу, з того понад 600 у ЗСА. Завдання УПС у Пласті, здавалось би, відоме нам усім. Та саме з огляду на те засадниче питання, знаходимо конечну потребу проаналізувати наш сьогоднішній стан в діяльності та старатися довершити те, чого ми ще не довершили.

«Сеніорат був подуманий як головний носій історичної відповідальності і за виховні справи, і за організаційні, і за участь Пласту в громадському житті» — це слова Сірого Лева. Сірий Лев і Дрот виразно вказують на відповідальність Сеніорату за долю Пласту. На тему дії УПСеніорату чули ми при нагоді з'їздів, чи Пластового Конгресу Другого чимало коментарів, тверджень, рекомендації та все-таки відчувається необхідну потребу і на цьому з'їзді підчеркнення завдань Уладу Пл. Сеніорату у Пласті і повторень тих самих тверджень, чи вимог для проникнення їх у свідомість кожного, хто себе зве Пластуном Сеніором. Не легким завданням є схарактеризувати, чи насвітлити стан сьогоднішнього УПС в аспекті позитивів, чи негативів. Без сумніву, знайдемо одне й друге. Усі ці речі самозрозумілі, та тут важне одне: чи справді Улад Пл.Сеніорату готовий до вимог сучасності?...

Приходять на гадку слова Дрота — дефініція Сеніорату: «Пластовий Сеніорат — це збірна назва для тих всіх пластунів, які закінчили юнацький і старшопластунський вишкіл, а теж і тих, що почувують у собі пластового духа і, які, хоч не виховались передше у пластовій організації, все-таки розуміють як слід пластову ідею. Їх спільна прикмета це те, що вони вважають розвиток свого духа закінченим».

Пластун Сеніор — це учасник Першого Пластового Конгресу в Ашафенбурзі в 1949 р., якого тематикою було підсумування ідей винесених з Рідної Землі, ідеологічне вивінування пластунів у мандрівку до далекої Мети з символами Св.Юрія і Св.Софії. Пластун Сеніор — це учасник Пластового Конгресу Другого, який виник із конфлікту ідей у новому довіллі та із зустрічі з чужими ідеологіями і якого мета — шукати візії Українця поза межами Рідної Землі. Пластун Сеніор — це учасник Світового Конгресу Вільних Українців — СКВУ.

Це все дало чимало можливостей для зрозуміння великих завдань, які має Сеніорат у Пласті. Пластун Сеніор — немов це зрілий овоч на дереві Пластової Організації, на якому пупляшком явилось Новацтво, цвітом — Юнацтво і старше Пластунство. На цей овоч чекав Пласт, бо дерево без нього — неповновартісне... Зріла людина вихована у Пласті, тобто сеніор, не може замикатись у собі, скривати своє знання і не використовувати своїх спроможностей, бо час прийшов, коли необхідно хоч частину свого зрілого життя посвятити для великої ідеї Пласту! «Відродження Пласту в широку й на наші еміграційні відносини могутню організовану силу — це одна з приznak, що ми праці на половині шляху не кинемо. Віри в ідеал і волі його добути в нас не бракує» (Сірий Лев).

Перш за все, ми самі, пластові Сеніори мусимо старатись своїм життям зблизитися до ідеалу Пластуна. Зберігання Пластового Закону, стосування пластових засад в житті, чи пластова література допоможуть у самовихованні і самовдосконаленні. Інтелектуальний рівень, провідницький хист, досвід, знання можуть стало, за нашим хотінням, розвиватися. Такий «відновлений» Пластун Сеніор, «пластолог» повинен брати чинну участь в дії Пласту з спокоєм питомим зрілій людині, бо за словами Дрота: «Пластун Сеніор є позитивним працівником, а не непродуктивним криком».

Пластун сеніор як провідник-виховник. Наша національна свідомість не дозволяє нам на відпочинок. Ми шукаємо й ми знайдемо методуку пластової дії в новому довіллі — в країні нашого поселення. Сеніорат у Пласті відповідальний за виховні справи. Та не все так легко йде, як здавалось би.

Декому зтяжкі пластові форми життя, інші відмовляються від обов'язків... Добра теорія конечно, та прийшов час примінити її в нашій дії. Наша молодь підпадає процесові асиміляції, бо живе під впливом американського довкілля: «Сучасна молодь відчуває кризу своєї ідентичності і хоче жити розковано і вільно...» — слухне твердження пластунки сеніорки О.Кузьмович.

Ми змагаємося за забезпечення української ідентичності нашої молоді в діаспорі. Аналіза тієї проблеми належить до нас. Перед нами концепція виховання української людини поза межами України. «Пласт має дати модерних провідників, які своїми кваліфікаціями і знаннями зуміють згуртувати молодші групи нашої спільноти для збереження і розвитку українства на чужині» — пл.сен. М.Костко. Чи наше розчарування від молоді не є подекуди перенаголошене? Час вимагає нового підходу до молоді. Сьогодні наша молодь в засаді добра, розумна й вартісна за малими виїнятками, і ми повинні спрямовувати ці прикмети і зацікавлення її на український ґрунт. Щоб мати вплив на її формування, мусимо перше старатися ту молодь зрозуміти, втягнути її в духовні проблеми у тих часах темпа, прогресу техніки і духовного неспокою. Ми мусимо захопити її у Пласті ідеалом Краси, Добра, Дружби, життя в природі — чаром пластування. Улаштування пластових таборів, зустрічей молоді з різних нагод, пластове середовище, рідне довкілля, свій гурт, дружба — це ті середники, що створюють атмосферу української духовности, якої одначе підвалиною є українська мова і тільки українська мова!..

Українські церква, школа й дім — це ті чинники, які повинні співдіяти тісно з нашою організацією, щоб запевнити їй повний успіх. Але скільки є молодих священиків, щоб зуміти говорити до модерної молоді, а ще менше таких, які розуміють значення української Помісної Церкви для цілоти нашого Народу і задля мнимого приєднання до нашої спільноти одиниць, з яких для нашого Народу ніяка користь, для церкви хіба ще одна вкладка, американізують нашу Церкву з болючо великою шкодою для нашої молоді.

Ми знаємо всі, що добрий пластовий виховник, який розуміє ціль і завдання Пласту — це наша Перша конечність. Ми повинні працювати з молоддю і для молоді, і ставити до себе більші вимоги, як не раз ставимо до молодих. Сеніорат, як і Старше Пластунство, повинні в першу чергу працювати з юнацтвом і новацтвом, бо ті частини творять суть Пластової Організації. Треба вміти дати з себе те, чого так дуже потребує якраз тепер наша, безперечно, дорога нам всім Сеніорам, організація!

Пластун Сеніор — це не старик із бородою, а пластун від 30-х років вгору — це ж «сила віку», сила духа, енергії, досвіду! Пластуна Сеніора як активного члена Пласту обов'язують всі постанови Пластових Обов'язків і Пластового Закону. Своєю працею, жертвенністю, готовністю

на труди, своїм приватним життям, громадянським і політичним тактом сеніор має бути прикладом для молодших пластунів. Він має бути взором громадянина, суспільного й політичного діяча. Праця в Пласті, для Пласту і через Пласт для суспільности є така багатогранна, що для кожного члена УПС знайдеться місце до тої праці стати.

Улад Пластового Сеніорату є фундаментом, на якому стоїть побудова Пласту, УПС — це інтегральна частина Пласту. Це не лише фінансова база Пласту, але й головна рушійна сила, без якої нинішній Пласт не міг би існувати. УПС як «новий люд» мусить тим новим людом бути, головнo в нашому суспільно-політичному житті. Пластовий дух, братерство, дружба, толеранція повинні притуплювати гостроту політичних розбіжностей. Для сьогоднішнього членства УПС має бути не лиш добрим прикладом пластового стилю життя, але рівно ж має бути запорукою тяглости пластової дії, гарантом незмінности пластової ідеї. УПС має бути сторожем чистоти пластової ідеї, лінії-стилю пластового життя. УПС має не лиш репрезентувати назовні ідею Українського Пласту, але має й цю ідею впоювати в грядуще українське покоління.

Багато сивоголових ревних пластових працівників доказує, що дія УПСеніорату не обмежується віком. Почуття обов'язку, важність пластової присяги, віра в святість пластової ідеї, охота працювати для української молоді, української спільноти — не знають границі віку! Вони творять молодого духом ідеаліста, що стає світлим приміром для інших.

«Пласт — наша гордість і мрія» — має бути завершенням Уладу Пластового Сеніорату. Сеніор — це гордість української Громади. Тому сеніор має поконати всі свої слабості, щоб стати на висоті завдання, щоб гідно сповнити свою місію.

РЕЗІОМУЮЧИ ВСЕ ТУТ СКАЗАНЕ — МИ ПОВИННІ:

1. Перевести перевірку членства УПС.
2. Осередкові і Курінні Проводи УПС — відповідальні за активність, інформації евіденції членства УПС.
3. Участь УПС у плянуванні, підготовці й переведенні виховних дій Пласту.
4. УПС — при праці в проводах, станичних старшинах, як виховники, допоміжна праця в Пласті.
5. Звернути більшу увагу на всі пластові видання і публікації та на курінні видання УПС, які відзеркалюють живучість Сеніорату.
6. Виховати провідників, які продовжували б працю в Пласті.
7. Доложити всіх зусиль і впливів для збереження української мови серед нашої молоді — як також у школах і церквах.
8. УПС повинен втримувати кращий контакт із УСП і УПЮ — як з пластовою сучасністю.
9. Звернути увагу на плекання пластової і міжкурінної дружби.

10. УПС повинен бути фінансовою базою дії Пласту.

11. Завдання УПС — зберегти вихований у Пласті актив.

12. Допомогти зберегти принципи елітарності в Пласті.

13. Переводім в діло кожную добру позитивну думку, бо час не дозволяє нам жити лише теоріями.

14. УПС буде стояти непохитно на сторожі основних заłoженъ Пласту.

15. Звернім увагу на самовиховання та самовдосконалення, бо кожна розумна людина вчиться ціле своє життя.

16. Сеніори, які хочуть забути про пластову працю, які не хочуть журитися тим, що діється в Пласті — це старші громадяни, а не пластуни Сеніори!

17. УПС несе відповідальність за передання українських традицій, звичаїв, культури та історичної спадщини слідуєчим поколінням.

18. Виховна дія Пласту є одною з найважливіших ділянок громадської праці.

19. Все членство в УПС повинно задержати гідність пластуна та бути прикладом, гідним наслідування.

20. УПС — це дійсні члени Пластової Організації і несуть повну відповідальність за ідею і за організацію Пласту. Ми — Улад Пластового Сеніорату — доложім всіх зусиль, щоб скріпити Одність Пласту для етнічної спільноти у діяспорі. Пл.сен.Фіголь обгрунтував і науково довів

необхідність стосувати ідею цілості до нашого еміграційного суспільства. Нам всім сеніорам повинна бути дорогою ідея української цілості, бо цілість — це щось більше ніж сума складових частин, про що довідемося з теорії кібернетики. Над цим варто застановитися. Завдання УПС у Пласті великі і нелегкі, бо як за Молером: «Ми є відповідальні не за те, що робимо, але теж і за те, що ми не робимо». Та ми не можемо мати негативного ставлення до позитивної справи.

Очевидно, що дія Пласту на нерідній землі ускладнилася і вести її нелегко. Але Пласт є і не може бути таким самим, як колись. Він залежить від довкілля, від сучасних часів, але таки у великій мірі — від нас самих.

Плекаймо пластову дружбу, дорожім нашим життям в Пласті, щоб сильним, красним, обережним, бистрим ходом проходити дальше ясні дні пластуна Сеніора при активній праці там, де вимагає того дія Пласту.

Усміхнімся, стискаючи лівицю Друга, бо братерськість, приятельськість і доброзичливість веде до єдності, що є зброєю, якою боремося крізь тернистий шлях України і на дорогу щастя ведемо Вітчизну!..

Пл.сен. Марія БАРАНЬКА

(Доповідь виголошена на ІХ Краєвому з'їзді в ЗСА дня 30 березня 1969р.)

НА ВІЧНУ ВАТРУ

БОГДАН СТЕРНЮК пл. сен. кер.

Довголітній член куреня «Велике Плем'я Лісових Чортів». Д-р торгівлі і економіки.

В 1947 році переїхав з родиною до Буенос-Айрес. В Аргентині увесь час був активним в українській громаді і в Пласті.

Був предсідником Першого Конгресу Українців в Аргентині, членом-засновником Союзу Купців і промисловців і Товариства Українсько-Аргентинських Високошкільників.

Помер 23-го червня 1996 року в Буенос-Айрес і там похоронений.

БОГДАН МАЛАНІЙ пл. сен.

Член 7-го куреня УПС ім. Андрея Войнаровського. Помер 18-го липня 1996 року у Кентоні, Огайо на 86 році життя.

ІГОР СУХОВЕРСЬКИЙ пл. сен.

Член 16-го Куреня УПС «Бурлаки». Інженер, академік Академії Інженерних Наук України, віце-президент дослідів і технології «Алькан Алюмініум Лтд», викладач школи Міжнародного Інституту Менеджменту в Києві, уродженець зеленої Буковини. Помер 19-го липня 1996 року в Торонто, на 69 році життя.

Похоронений на цвинтарі Св. Андрея Первозванного в С. Бруку, Н. Джерзі.

ВІЧНА ЇМ ПАМ'ЯТЬ!

ПАМ'ЯТЬ ЗІНИ БОТТЕ БУДЕ ЗАВЖДИ МІЖ НАМИ

Крайова Пластова Старшина Австралії і Пластова Станична Старшина Вікторії діляться з пластунами України і діаспори сумною вісткою, що 30-го червня відійшла на вічну ватру пл.сен.Зіна Ботте, Почесний Генеральний Консул України в Австралії.

Зіна Ботте народилася на Полтавщині і по війні, як багато інших українських родин, приїхала зі своїми батьками до Австралії. До Мельборну приїхала молодою студенткою з провінції та вступила до університету, де пізніше отримала диплом бакалавра гуманістичних наук. Була активною членкою української громади Вікторії, Союзу Українок, членкою хорів, театральних одиниць та Пластової Станиці. Зіна була веселої вдачі, любила життя, людей і природу. Довгі роки була виховницею УПЮ і УПН. Від 1983 року членка куреня «Ті, що греблі рвуть».

Відвідавши Україну, почала робити старання, щоб допомогти своїм посестрам і братам. Зокрема турбував Зіну стан здоров'я дітей, які потерпіли від вибуху чорнобильського реактора. Організатор і перша голова Фондації Допомоги Дітям Чорнобиля в Австралії. За її ініціативою вислано тонни харчів і лікарств в Україну. Вся її допомога була спрямована не тільки для дітей, переселених з Прип'яті, але теж для сиріт, яких батько чи мати померли внаслідок радіації та для тих, які ще живуть у забруднених зонах. Допомога йшла теж для престарілих людей і вояків з Афганістану.

Верховна Рада і уряд України високо оцінили її працю, надаючи їй звання Матері Чорнобиля у 1991 р., яке було надане під час її виступу у Верховній Раді. Ім'я Зіни Ботте стало шановане в Україні як діячки з діаспори, у висліді

Пластовий курінь «Ті, що греблі рвуть» під час Крайового з'їзду у Мельборні. Третя справа — Зіна Ботте.

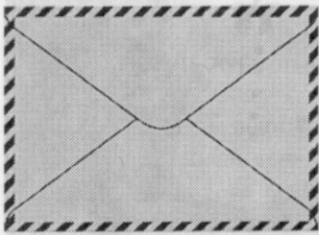
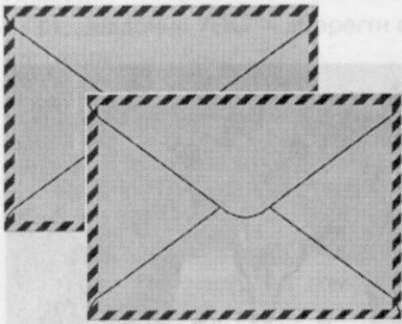
фото автора

Почесний Генеральний Консул України Зіна Ботте запалює традиційну свічку, яка символізує український народ, під час Пластової Ялинки у січні 1996 р.

чого уряд України призначив її Почесним Консулом України в Австралії. Цю функцію виконувала на високому рівні з великою посвятою. При кінці грудня 1993 р. Міністерство закордонних справ України нагородило Зіну Ботте найвищим відзначенням дипломатичної служби — почесною грамотою Міністерства закордонних справ України за її активну роботу по розбудові українсько-австралійських відносин та особистий внесок при виконанні гуманної місії. У січні 1994 р. підвищено Консульство України до рівня Почесного Генерального Консула України в Австралії. Пластові проводи, оцінюючи повну посвяту працю, надали їй найвище пластова відзначення, яке надається за громадську працю, Орден Вічного Вогню в Золоті. Не легко було прощатися з людиною, яку ми знали всі протягом багатьох років, з якою ми ділили наші радісні хвилини в пластових таборах, при пластових ватрах, чи на інших пластових святах. Прощали Зіну чисельно зібрана українська спільнота Австралії, представники уряду і консули інших держав. Пластові друзі прощали Зіну піснею, яку часто співали разом при ватрі — «Ніч вже йде...»

фото автора

Крайова Пластова Старшина Австралії та Станична Старшина Вікторії

Дорогий Друже Редакторе!

З великою приємністю я читав допис «Історія Пласту в Ямниці 1922-1930, 1941-1942 пера ст. пл. скоба Андрія Чемеринського, СМ (ПШ, ч. 1 (109) 1996). Згадки про станіславівську гімназію пригадали призабуте: Директора Сабата, з оповідань мого батька, та професора Никифоряка, який вчив мене в тій же гімназії в 1942/43 роках.

Віднова Пласту в Ямниці в 1941 році, згодом мабуть продовжувалася під покришкою ВСУМ, бо ВСУМ діяв під час німецької окупації в станіславівській гімназії, а з Ямниці до гімназії ходило чимало молоді. Треба перевірити чи ВСУМ діяв тоді також і в Ямниці, якщо ВСУМ там існував, то це слід доповнити.

Думаю, що заради точності необхідно справити назву міста Станіславова і похідних слів. Автор вживає три різні форми: Станіслав, Станіславів, Станіславів. До 1939 року українська назва міста була Станіславів. При приході більшовиків місто перейменовано на Станіслав. Та назва перетривала до 1962 року, коли місто переіменовано на Івано-Франківськ.

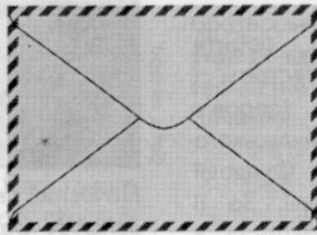
Ми повинні притримуватися традиційної української назви Станіславів, станіславівський, бо вживання русизмів Україні жадної користі не приносить.

За вживання зросійщеної назви міста я не виную ані автора, ані коректора, бо українська мова й правопис тепер є так засмічені русизмами, які вже вкорінилися і їх легітимізовано в школах, словниках,

і т.д., що людина, яка скінчила освіту після сорокових років прямо не може розрізнити яке слово є традиційно українське, а яке є накинений «братній» русизм. Хіба прийдеться вживати «протилежної аналізи». Якщо якесь слово, вислів, правопис, чи граматична форма є такі самі в російській мові, або лише «зукраїнізовані» з російської мови, пошукати, чи те слово є насправду українське, чи це є прийнятний русизм — якого треба вистерігатися, замінювати українськими або неросійськими відповідниками!

Гратуюлю другови Чемеринському та всім співробітникам «Літописця» за їх жертвенну працю у збиранні й документуванні історії Пласту!

пл.сен. Юрій СЛЮСАРЧУК,
Монро, Н.Й.

До: редакції Пластового Шляху

У числі 1 (109) Пластового Шляху за 1996 рік у статті за підписом ст.пл. Андрія Чемеринського п.н. «Історія Пласту в Ямниці 1922-1930, 1941-1942» є неточна інформація. В місті Інсбруці у Тиролі, Австрія не було ніякої зорганізованої пластової клітини, бо майже всі старші пластуни і пластунки, які там студіювали на університеті (на кошт УНРРА чи відтак ІРД) доїздили з інших переселенчих таборів, головню з Ляндеку. Товариство св.Андрея в Інсбруку мало приміщення при Аніхштрассе, було під опікою римського єпископа в Інсбруку. О.Юстин Гірняк як перший голова постарався, щоби заложити гімназію з українською мовою навчання побіч німецької. Ця приватна гімназія мала право приядности, що впливало з відновленого Конкордату між Австрією і Ватиканом. Свідоцтва про навчання і матуральні іспити мали таку саму вартість, як і з інших шкіл в Австрії. Та гімназія мала паралельні кляси у Ляндеку, але всі іспити для клясифікації мусіли здавати в Інсбруку. Отож, якогось особного гуртка пластунів в Інсбруку не було.

В осені 1945 року відновлено Пласт у переселеному таборі в

Ляндеку, в Тиролі, я там у Ляндецькому коші став першим кошовим, тоді ще існуючого назовництва.

Стан Коша у 1945-1946 юнацтва, новацтва, старших пластунів-сеніорів був 450 пластунів, але до того стану зачислявся ще «татарський курінь».

В січні 1946 року скликано Пластовий З'їзд до Інсбруку, бо у міжчасі відновлено Пласт в інших переселенчих таборах в Австрії. Там прибула делегація із Зальцбурга. Всі кошти покривала УНРРА, при якій Пласт діяв формально чи легально. На чолі тієї делегації був проф.Ю.Каменецький, якого титулували «скавтмастром». Тоді устійнено Крайову Пластову Старшину для Австрії, яку очолив професор і скавтмастер, колись із Рогатина, Никифор Гірняк. Я став його заступником, як кошовий найчисленнішого коша у Ляндеку. Секретарем була обрана Ірина Хойнацька, відтак заміжня Чайковська.

Про справи Пласту в Австрії є матеріали поміщені в спорадично у виданнях головню цикльостилевих, головню з нагод різних товариських з'їздів, переважно тих осіб, що жили в переселеному таборі в Ляндеку. Ті матеріали були переважно в Торонті, Канада. Є також друковані матеріали джерельні, що були друковані у книзі «Зага Роду Цегельських і Розповідь про Камінку Струмилову». Там є дещо, і її можна набути у Львові в організації УМХ.

Більше джерельних матеріалів про Пласт в Ляндеку, а також в Австрії можна мати із курінного видання «Хмель», що його видавав курінь старших пластунів і сеніорів «Хмельниченки», де довголітним курінним був пл. сен. Михайло Звонк, свого часу заступник кошового в Ляндеку.

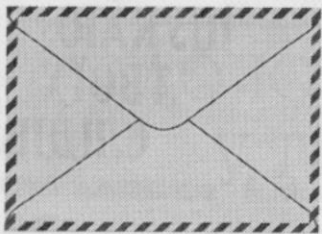
Варто згадати, що після о. Ю.Гірняка головою товариства св. Андрея став о. Володимир Кармазин як останній голова. За його каденції в роках 1948-49 була у тій гімназії остання «матура» і тоді зліквідовано т-во св. Андрея і гімназію. Тоді перестав також існувати пластовий кіш в Ляндеку.

У тому часі Головна Пластова Старшина з осідком у Німеччині — Союз Українських Пластунів Емігрантів (СУПЕ), в тому Союзі був теж Пласт з Австрії, зарядила «верифікацію», головню всіх сеніорів. Референтом верифікаційних справ при Команді УПС на Австрію, де я був тоді головою команди, був пл.сен. Любомир Білик, ЛЧ, що мав псевдонім «Гуцуп». Він був останнім, що виїхав з Ляндеку, де закінчилася дія Пласту.

Никифор Гірняк ніколи не виповнив верифікаційного листка. Ірина Хойнацька була зверифікована і замужня вже як Чайковська була секретарем ГПБ в Нью-Йорку за каденції пл. сен. Романа Рогоди, ЛЧ.

Остаю з привітом СКОБІ

пл.сен. Юрій ЦЕГЕЛЬСЬКИЙ, ЛЧ.

До: пл.сен. Л.ОНИШКЕВИЧА

Дорогий друже Онішкевич!

Я отримав Ваші листи, щиро дякую! Дякую також за Вашу підтримку, яку Ви нам даєте, особливо за журнал «Пластовий Шлях», в якому Ви поміщуєте матеріали про Бразилію. Це нам дає більше заохоти.

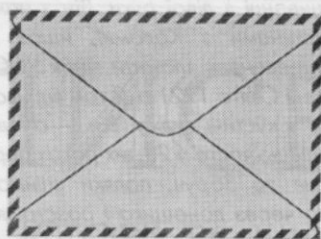
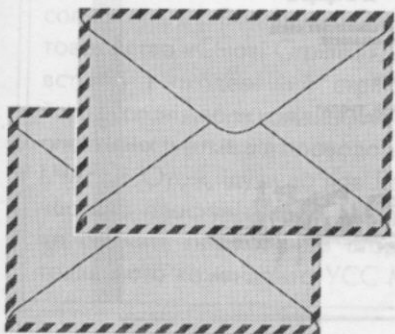
Щодо «Пластового Шляху», то нам потрібно його підтримувати. Наразі ми взяли вже обов'язок із пл.сен. Віри Вовк, тобто від неї вкупили 100 книжок в сумі 800 доларів, й також 900 книжок маємо її продати. Ці книжки є українська література, думаю, що кінця року цю справу поладжуємо, а на коляди плянуємо, що буде до «Пластового Шляху».

Я дуже люблю читати Ваші статті про українців із України, критичні статті. Я із Вами погоджуюсь, бо Ви правду пишете.

Недавно створені нові гуртки юнацтва, так що в невдовзі будемо висилати про наші табори, тощо.

Остаюсь із щирим пластовим та сіроманським привітом
СКОБІ АВУУУ!

Пл.сен. Корнелій ШМУЛИК, СМ
Куритиба, 12-го червня 1996 р.

Добрий день,
шановний пане Любомире!

Напевно Вас здивує цей лист, писаний з далекого Парагваю... Але обставини складаються так, що я вирішив написати Вам з великим проханням про допомогу в організації «Пласту» на парагвайській землі. Вашу адресу я отримав від Корнелія Шмулика з Бразилії. Ми з ним знайомі вже більше як рік. І за час особистого спілкування Корнелію, як великий патріот, зумів зробити на мене сильне враження. Ситуація в Парагваю не є проста. Саме й в цей час я збираю батьків та старших дітей (юнаків) для установчих зборів. Є складнощі. По-перше, це пов'язано з небажанням тутешніх «провідників» громади вступати в будь-які організації, з безпосередньою залежністю. Ця «містечкова» психологія недобре впливає на загальний стан роботи з молоддю (яка, до речі, взагалі відсутня). Я тут людина нова. З нових емігрантів (ми з родиною приїхали з України рік тому). Маю 32 роки, колишній військовий. Не знаю, чи то добре, але вважаю мій колишній фох є сьогодні тільки на користь справі. Отже я створив ініціативну групу. Зібрав потроху дітей (до речі, вчу їх української мови в суботній школі при українській католицькій церкві, моя жінка вчить танцям). Є частина патріотів, що бажає створити Пласт. Спочатку ми плануємо робити все при інституції катехиток Серця Ісуса в Енкарнасіон, а далі усамостійнитися в окремий рух. Як завжди, потребуємо Вашої допомоги. Після Другої Війни тут якийсь час існував СУМ, але люди, які його провадили, скоро виїхали до Аргентини, чи Канади, отже громадське життя творилося коло «Просвіти», яка тепер не має нічого спільного з самим рухом «Просвіти» з України (це моя думка).

Отже ми вирішили робити Пласт. Якщо Ви допоможете, подякуємо. А взагалі, то Ви наша остання надія.

З побажанням успіхів в праці.

Олесь ПОЛАНСЬКИЙ,
Енкарнасіон, 12 серпня 1996р.

До: пл.сен.Любомира ОНИШКЕВИЧА

Дорогий Друже!

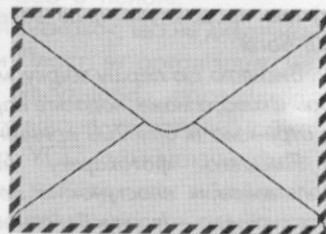
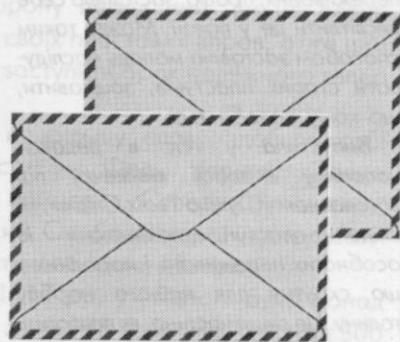
Щиро вдячна за Ваш лист і Ваші турботи щодо журналу «Пластовий Шлях». Ми отримали число 2/96 — дуже дякуємо.

В травні місяці наші пластуни провели гарне Свято Весни, зібравшись на побережжі Балтійського моря. А на початку червня всі роз'їхалися на канікули, в основному до родин в Україну.

Стосовно Пласту у Литві. Пробую встановити контакти. Якщо дізнаюсь щось конкретно, то дам Вам знати і вишлю їх адресу.

Зі щирим пластовим привітом

пл.юн. Світлана НАЛИВАЙКО,
Рига, 24 червня 1996.

Шановна редакція
журналу «Пластовий Шлях»!

Вже давно отримала Ваш журнал, в якому поміщена стаття «Спогад перших Пластунів» Коломیان у роках 1921-22, 1925, коли я була першою курінною 13 пластового полка ім.Ориси Завісної. Почуваю за обов'язок щиро подякувати Вам і повідомити, що спомини широко прийнято у нас зараз в Заліщиках, де мене просили виступити по радіо на тему «Значення Пласту у виховній роботі нашого нового покоління». Вже два роки тому розпочали у наших школах організовувати Пластову організацію, але якось тут проходить не з такими темпами, як у нас колись проводилось. Одні рвуться до Пласту інші до Луговиків і теж дуже пасивно. Треба якогось імпульсу, щоб серйозно

вплинути на районний відділ народної освіти, щоб вони впровадили в дію цю справу. До того, якимось з боку, як пенсіонерці, підказувати їм це замало, та й не люблять, щоб їм радити. Радує мене, що у Львові у всіх школах вже працюють пластові організації, це об'явлено було у часописі «За вільну Україну», яка там активність.

Якщо б Тернопіль вплинув на школи області, то з новим шкільним навчальним роком 1996-1997 і у нас організувались пластуни в наших школах.

Користаю із зближення Дня відзначення 24 серпня 5-ти річної Незалежності Суверенної України, а, як бувша пластунка, шаную Бога і Україну, стараюсь залишити у пам'яті молодого українського покоління спомин про моє життя, переживання, працю, заставила себе висвітлити це у поезії. Може, таким способом заставлю молодь наслідувати старих пластунів, зацікавити, що кому подобається.

Випустила у нас в редакції часопису «Колос» книжечку під заголовком «Шукаю Твоїх Слідів», як слідопит-пластун, починаючи із особистих переживань і народних у цю скрутну для нашого народу годину. Це лише частина, як позволяють мої середники і сила здоров'я, думаю продовжувати, це залежить від Бога!

Висилаю цю першу збірку, може, Вам цікаво, а може, подасьте народу, я отримала їх біля 700 примірників.

Посилаю фотокартку наших коломийських пластунок із другою вже курінною — Іванчук Володимирою (заміжня Пригородська), вона живе у Коломиї, 88 років, вже ослаблена, але іще активна у теперішньому русі, читає «Пластовий Шлях».

Живе сама, були з чоловіком на засланні 12 років, повернули, чоловік вже помер, діти одружені, а вона поки-що сама. Вона на карточці сидить з лівої руки друга, голова оперта у стоячої другої Томич Лесі, теж вчительки, дочки священника з Брусторів Коломийського району. Була членом УПА, йшла за дорученням, із собою мала малолітнього сина. Їх спіймали на озері Лебединому, її розстріляли, а сина забрали, виховали, опісля дали на копальні у Воркутську. Він 2 роки тому був у Коломиї. Третя сидяча — Ощипко-Білинська Анна, жила в Америці, вже померла, є там 2 сини. Додаю загальну — фото із Мельничуком Степаном, стоїть у

вишванці з лівої руки. Він з нами, пластунами з Коломиї, йшов до Воскресенець зложити вінок УСС у Зелені Свята 1921 р. Я там від нього 5-та у хустині сиджу. Він — січковий стрілець, часто у 20-тих роках переходив за Збруч, поляки спіймали його через донощика і розстріляли у Чорткові. Інші, крім Пригородської, вже померли. Може, Вам не цікаво, але захотіла дещо Вам писати.

З Днем 5-ої Річниці незалежності Вільної України! Молю Бога, щоб допомагав всім Вам і благословив Вас, додав сили у справах розбудови Пласту!

З пошаною,

СКОБІ

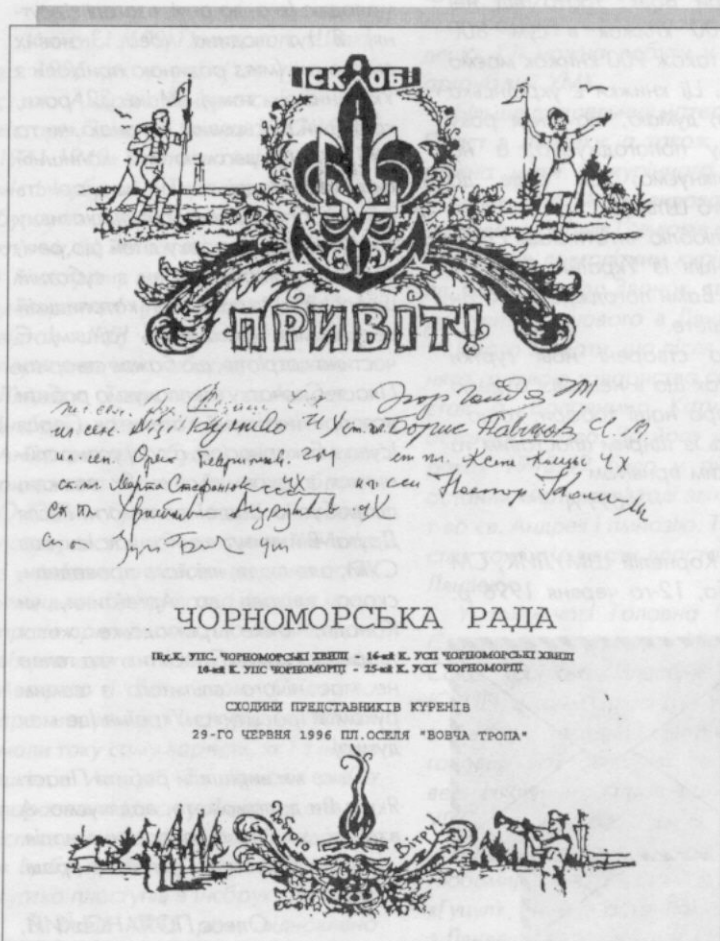
Пл.сен. Розалія МАМАЛИГА

фото автора

Пластунки з 13 пластового полка ім.Орсі Завісної у Коломиї.
Стоять: Леся Томич (друга), Христина Клапоушак (третя).
Сидять: Дозя Сташків, Володимира Іванчук-Пригородська, Анна Ощипко-Білинська.

ЛІТОПИСЕЦЬ

БЮЛЕТЕНЬ ГРУПИ З ІСТОРІЇ ТА МУЗЕЙНИЦТВА
ПЛАСТУ — УКРАЇНСЬКОЇ СКАУТСЬКОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ

ДО ІСТОРІЇ УЧАСТІ ПЛАСТУНІВ У ПОДІЯХ 1914 — 1918 РР.

З вибухом I-ої світової війни більша частина української молоді була мобілізована до служби в австрійській армії, тому що не було змоги служити в своїй.

Австрійський уряд дав дозвіл на формування легіону УСС чисельністю 2 500 осіб. З них пластунами було 39 старшин і 480 стрільців. В основному це була пластова молодь від 16-го року життя. З своїми вихованцями пішли до війська і їх провідники: Петро Франко — сотник та шеф летунства в УГА, Іван Чмола — полковник у корпусі січових стрільців, Дмитро Вітовський — командир Листопадового Зриву у Львові, організатор УГА та Державний секретар військових справ ЗУНР, отаман Іван Косак та інші.

Д. Вітовський, будучи виховником гуртка у Станиславові, повів його цілком в лави УСС. Також, до них приєдналися учасники першого мандрівного табору по Чорногорі, засвідчивши цим вірність пластовій ідеї.

Більша частина пластунів ще до війни отримала військовий вишкіл. Над цим найбільше працював І.Чмола, який надав першим пластовим вправам характер військового муштрування, а керівництво своїми відділами він здійснював строго дисципліною, наказами згори вниз, менше ініціативою знизу.

Ще перед цим, 14-15 грудня 1912 року, відбулися збори «Українського Студенського Союзу», які ухвалили розпочати військове навчання молоді. На цих зборах були присутні і 38 делегатів Пласту.

Через рік, 18 березня 1913 року, батько майбутнього Начального Пластуна Юрія Старосольського, д-р Володимир Старосольський очолив товариство «Січові Стрільці», до яких незабаром вступив і академічний стрілецький гурток, що його зорганізували колишні члени середньошкільних пластових гуртків під проводом студента філософії І.Чмоли. Отож, ідучи до лав Легіону УСС, більша частина пластунів мала військовий вишкіл. Про це свідчить промова до старшин і підстаршин тодішнього коменданта УСС М.Галуцинського у

вересні 1914 р. перед відходом перших сотень УСС з Горонди на Закарпатті: «...вкінці годі говорити вам багато про підходження ворога в терені або охорону перед ним, ви це певно добре знаєте зі своїх пластових вправ, отже цим знанням мусите заступити брак належного тепер вишколу».

В боях найбільшу славу здобули собі вихованці Пласту — Федь Черник, Олена Степанів, Осип Яримович, Северин Яримкевич, Василь Кучабський. Особливо героїчно показали себе пластуни при обороні Маківки.

В 1914-1917 рр. у Легіоні було понад 1 500 пластунів, з них 748 загинуло, а понад 500 з них було поранено або в полоні.

Можна зробити висновок, що не дивлячись на те, що в роки війни Пласт, як організація, не існував (викликано відсутністю провідників, присутністю російських військ), пластуни майже повністю були в лавах УСС, захищаючи свою Батьківщину. Важливим є й те, що військовий вишкіл вони здобули до війни, що допомогло їм в військових операціях 1914-1917 рр. і дало змогу очолити Листопадовий зрив у Львові.

Напередодні 1-го листопада 1918 року Пласт був авангардом молоді. На нього розраховували виконавці Листопадового Зриву. Старша пластова молодь вступає в лави УГА, молодша несе кур'єрську або розвідувальну службу, часто на самому фронті, а також у вуличних боях у Львові.

Слід відзначити, що в час Листопадового Зриву у Львові була дуже мала частина пластунів. Саме в цей час була епідемія «іспанки» (грипу), і в гімназіях, в котрих вчилися пластуни, були примусові вакації. Тому пластуни-гімназисти проживали на провінції, де в часі Листопадових подій активно допомагали місцевій владі встановлювати українську державність. Їх було десятки, а може й більше, але історія донесла до нас прізвища небагатьох: Золочів — Ткачук Мирослав, Теревовля — Макарушка Андрій, Стрий — Бігун Микола, Левицький

Роман, Лотоцький (Льоньо), Пеленський Юрко, Стебельський Андрій, Лев Шанковський, Омелян і Володимир Петріни, Львів — Ю.Студинський, О.Мох, В.Мурський, М.Кузь, В.Луциляк, В.Горбай.

Пластуни в цей час були на всіх важливих ділянках. Будучи розкиданими по різних містах, вони попадали в підпорядкування українського військового командування. Свідчень цьому є багато.

30 жовтня, увечері, в приміщенні пластової домівки по вул. Хмельовського у Львові відбулася збірка пластунів, яку проводив хорунжий УСС Дмитро Паліїв. Він говорив, що пластуни з наказу Українського військового командування повинні нести розвідку довкола Львова: «На приділених відтинках перевірити, чи і які військові частини там перебувають, рід зброї, скільки їх, до військової мапи міста Львова зарисувати окопи». Все це пластуни повинні були тримати в військовій таємниці.

Д-р О.Тисовський теж приймав участь у підготовці Листопадового Зриву. Зокрема, він мав зустріч з пластунами в ніч на 31 жовтня в приміщенні Народного Дому. В розмові він відзначив, що Львів 1 листопада буде мати історичний день — відновлення української незалежності.

В своїх спогадах О.Тисовський пише: «Під час визвольних наших змагань Пласт як організація не діяв. Але багато пластунів у тій або іншій формі брали участь у цих змаганнях головно як кур'єри і деякі з них згинули, виконуючи свої обов'язки. Одним із них, як собі нині пригадую, був пластун Лев Копистянський, що згинув, як офіцер під час світової війни».

Не дивлячись на те, що в такий бурхливий час Пласт, як організація, не діяв, пластуни підтримували зв'язок між собою.

Дівчата теж приймали участь в Листопадовому Зриві. Вони розносили пошту. Ними керувала хорунжа УСС Олена Степанів.

В Стрию пластуни підпорядковувались сотнику Колодницькому. До їхнього відділу належало 33 особи. Вони перебрали в свої руки казарми, головний двірець, жандармерію. Двоє пластунів на вежі над міською ратушою підняли синьо-жовтий прапор. Згодом цей відділ брав участь у всіх військових операціях УГА. 27 осіб повернулося додому. На центральних і східних землях залишилися Омелян і Володимир Петріни, Юрко Пеленський, Михайло Серединський, Роман Левицький, Андрій Стебельський.

В Теребовлі військовій команді помагало 10 пластунів під проводом Славка Мохнацького, сина місцевого пароха. З них залишився живим лише один. Вони були кур'єрами при Дійовому Комітеті, що урядував у Народному Домі, роззброїли станицю австрійської жандармерії.

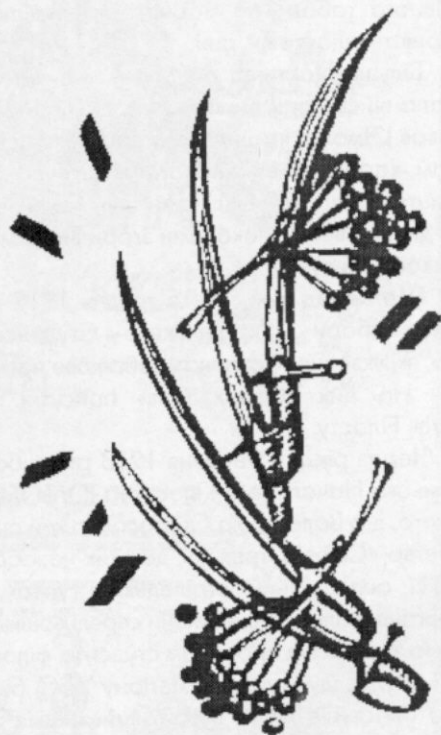
В Золочеві пластун Мирослав Ткачук разом з такими, як він добровольцями охороняв військові об'єкти, які наше військо перебрало від австрійців.

У Галичі місцевій владі допомагав пластун зі Львова Макарушка Андрій. Він разом з стрільцями перебирав владу, був кур'єром на лінії Галич-Станіславів. За участь у визвольних змаганнях Верховна Пластова Рада надала йому почесний ступінь «Гетьманського Пластуна Скоба».

У визвольних змаганнях брав участь і майбутній Начальний Пластун Северин Левицький, який в листопаді 1918 р., маючи ступінь чотаря, був призначений Українською Генеральною Командою комендантом казарми по вул. Місто-нарській у Львові; йому вдалося захопити її. Війну він закінчив зі ступенем поручника УГА.

В грізний для ЗУНР час пластуни з військовими частинами відходять під Львів. Кілька їх в цей час стає абсолютентами «Артилерійської Школи Старшин». В УГА майже повністю з пластунів склалися 2, 4, 5, 18, 21 бригади, авіація, кілька сотень піхоти. УГА в 1919 р. під натиском ворога відступає на схід. З нею відходять і пластуни. Багато з них загинуло в чотирикутнику смерті, інші продовжували боротьбу. Ті, котрим пощастило не потрапити в польські концентраційні табори, повернулися в Галичину, де зразу стали відроджувати культурно-національне життя.

Ст.пл. скоб. А.ЧЕМЕРИНСЬКИЙ, СМ

PRIMUS INTER PARES

(ПЕТРО ФРАНКО — ПРЕДВІСНИК ПЛАСТУ НА ГАЛИЧИНІ)

Серед когорти визначних особистостей Галичини в період перед I світовою війною і аж до початку II світової війни виділяється постать Петра Франка, сина великого Каменяра. Серед них був він справедливо першим серед рівних. Він був не тільки всесторонньо розвинений фізично, але й духовно. Його сміло можна назвати енциклопедистом. Він вчений, винахідник, письменник, перекладач, перший летун в ЗУНР, організатор I летунського полку, видавець і т.д.

Ще до виникнення офіційного Пласту, організованого незабутнім Дротом, він разом з Оленою Степанівною, Романом Сушком, Іваном Чмолою, Василем Кучабським створює в 1909-1911 роках таємні молодіжні гуртки для підготовки до активної участі в пробудженні у молоді галицького суспільства стремління до навчання, освіти, військової справи. Навіть сама назва «Пласт» була заініційована ним як продовження козацьких традицій.

Ще до участі у створенні Пласту П.Франко активно діяв у спортивному товаристві «Сокіл-Батько», яке недавно святкувало своє століття. У різних секціях «Сокола-Батька» П.Франко бере якнайактивнішу участь: у парі зі своїм братом Тарасом здобуває престижну перемогу в парних тенісних змаганнях на найкращому корті тогочасного Львова, на вул. Пелчинській (до речі, ті змагання проходили на корті, спорудженому на місці колишнього озера, де топилась героїня однієї з Франкових повістей «*Vox constrictor*»). Сьогодні це корти товариства «Динамо», які фактично, в період совітської влади у Львові, були закритим тенісним кортом для еліти НКВД.

На честь здобутої перемоги був виготовлений спеціальний значок, який сьогодні зберігається в пребагатій колекції п.Степана Пахолка.

Разом з незабутнім професором Іваном Боберським і проф. Гайдучком він закладає основи української термінології в спорті. Це вони ввели у життя українського спорту такі терміни як «кошиківка» замість вживаного тепер «баскетбол», «сітківка» — замість «волейбол», а замість «гандбол» вживали слово «ручний м'яч». Широко розповсюджений вже в ті часи футбол називали «копаний м'яч», користувалися терміном «наколесництво», а не «велосипедний спорт» і т.д.

Разом з проф. І.Боберським він здійснює перший пробіг на лещатах навколо Львова. Гордо називали його «наш *tour de Lviv*». Саме на «лещатах», а не на «лижах» (як тепер, за прикладом «старшого брата», вживають повсюдно у нас). Адже слово «лещата» — дуже старе. Ще за часів кн.Ярослава Мудрого його майбутній зять Гаральд, пізніше норвезький король,

закохавшись у Єлисавету під час перебування на княжому дворі в Києві, майструє для неї лещата, такі звичні для нього. Разом з іншими дочками Ярослава — найстаршою Анастасією та наймолодшою Анною, їх братами і угорськими престолонаслідниками — Андрієм та його молодшим братом Белою, які набирали знань на дворі князя Ярослава, Гаральд робить перші лещатарські вилазки в околиці Вишгорода біля Києва (там була літня резиденція Київських князів).

Петро Франко був на чолі спортивного клубу «Україна», який мав секцію копаного м'яча — тобто, за теперішньою термінологією — футболу. Команда копаного м'яча клубу «Україна» грала на рівних з такими престижними польськими клубами як «*Pogon*», «*Gzarni*», «*Lechia*» та жидівськими «*Гасмонейя*», «*Макабі*» і неодноразово здобувала перемогу.

У Пласті П.Франко організовує перші табори, мандрівні походи по Карпатах. Одночасно пише цілий ряд брошур і книжок на пластову тематику. Видав їх більше 15 — різних за темою і об'ємом. Ось деякі з них: «Пластові ігри і забави», «Як закладати пластові дружини», «Таборування» та інші. Він перший пише підручник «Шведська руханка» — бо слово «фізкультура» прийшло до нас з приходом совітської влади.

Ряд своїх дописів до журналів, газет, календарів підписує «*Red boy*» — (натяк на успадковане від батька руде волосся) — на відміну від проф.Гайдучка, другого сподвижника спорту в Галичині, котрий підписувався «*Blue boy*» — (натяк на його колір очей).

Першим був П.Франко і в популяризації теорії відносності Альберта Айнштейна. Доречно зауважити, що А.Айнштейн був почесним членом Наукового товариства ім.Т.Шевченка (НТШ) у Львові. В архівах НТШ зберігалася переписка товариства з великим вченим. Чомусь тепер, на догоду «старшому братові», пишуть Ейнштейн, хоч буквосполучення «*ei*» в німецькій мові читається як «*ай*» — майн (*mein*), дайн (*dein*). Але якщо «старший брат» пише Гейне замість Гайне, то і ми собі пишемо Гейне. Дивна звичка перекручувати прізвища у «старшого брата». З піаніста Клайверна зробили Кліверна, хоч він сам, згідно з англійською вимогою, називає себе Клайверн (*Clivern*).

П.Франко створює перший словник української хіміко-технологічної термінології (це вже будучи в Харкові, коли ще були залишки українізації). Він підготував англо-український та німецько-український словник, які, на жаль, не були видані. Крім того, має більше 35 авторських свідоцтв на винаходи, зокрема в молочній промисловості.

Окремою ділянкою творчості П.Франка є його літературна спадщина. В його літературному

доробку є твори різної величини і тематики: оповідання, п'єси, комедії, повісті. Характерним для них є життєрадісність, утвердження перемоги сильної волі, органічне поєднання високих патріотичних мотивів з прагматизмом. Найкраще це проявилось в його повісті «Від Стрипи до Дамаску», де показано роль сильної волі у людини, та у його інших оповіданнях з життя еміграції. Його герої відзначаються високим почуттям обов'язку, патріотизмом, почуттям особистої гідності. Завдяки тим якостям вони здобувають не тільки матеріальний успіх, але і не втрачають своєї національної окремішності, не зденационалізуються. Якщо В. Стефаник, М. Черемшина показують жадливі муки і терпіння наших емігрантів, їхню розпуку, безвихідь у нових умовах життя, то П. Франко показує їхню винахідливість, підприємливість, гарт.

Про високий рівень його художнього таланту свідчить той факт, що читаючи повість І. Франка «Борислав сміється», ніхто не помічає навіть, що два останні розділи написані не самим І. Франком, а його сином Петром Франком.

Окремо треба відмітити його переклади. Він перекладає Сетона-Томпсона з англійської мови; перекладає твори свого батька «Іван Вишеньський» і «Мойсей» на польську мову.

Петро Франко постає перед нами як людина енциклопедичних знань і різнобічних обдарувань.

Необхідно додати ще його воєнні успіхи. Записавшись добровольцем у Січові Стрільці, Петро Франко бере участь у Листопадовому зриві. Події застають його в казармах Фердинанда. З горсткою однодумців перебирає владу від гарнізону, утримує її і боронить від польських боївків.

Почавши службу в армії четарем, він закінчує її у званні полковника ним же

організованої летунської частини армії УНР. Симон Петлюра присвоює йому звання полковника. Петро Франко налагоджує летунську службу в молодій українській армії, організовує аеродром у с. Красне біля Львова, сам здійснює розвідувальні польоти над польовими частинами. В одному з таких польотів його збито. Він потрапляє в полон, його засилають у табір полонених «Домб'є» біля Кракова. Звідти він тікає і повертається до лав Січового Стрілецтва. У розпорядженні української армії літаки різних конструкцій і виробництва: французькі, німецькі, колишньої царської армії. Останні встиг передати гетьман Скоропадський. Все це велике господарство разом з ремонтною базою в с. Красне та постачанням літаків паливом було бездоганно організоване П. Франком.

Не слід забувати і його педагогічних здібностей, які проявив як викладач у Харківському хіміко-технологічному інституті, як декан Львівського торгово-економічного інституту та вчитель у різних школах Галичини (Львів, Коломия, Яворів).

Життя його обірвалося трагічно в 1941 році 28 червня. Приїхала машина НКВД, не дозволили навіть як слід зібратись, і слід по ньому загинув. НКВД не могло простити П. Франкові, що перший серед галичан написав правду про голодомор на Україні, свідком якого був у 1932-1933 рр., коли на запрошення уряду Радянської України і за рекомендацією президента Польщі Ігнатія Мосьціцького перебував у Харкові.

Спершу радянська влада надала йому всілякі можливі почесті — він депутат Верховної Ради, декан Торгового інституту, директор меморіального музею І. Франка (у власному домі І. Франка). Але за те, що написав правду про голодомор, з ним розправились. У цей же день пропав і проф. Кирило Студинський — тесть Дрота, засновника легального Пласту в Галичині.

І лише в наші дні з'явилась можливість гідно увіковічнити пам'ять про П. Франка і показати всю багатогранність його таланту. 28 червня 1996 року на будинку Комерційної Академії по вул. Туган-Барановського у Львові була встановлена пропам'ятна дошка.

Пл.сен. Б.КОСТЮК

*Коломийські пластуни.
Друга половина 20-х років.
Фото з приватного архіву.*

«ЛІТОПИСЕЦЬ» ч.3/1996
БЮЛЕТЕНЬ ГРУПИ З ІСТОРІЇ ТА МУЗЕЙНИЦТВА
ПЛАСТУ — УКРАЇНСЬКОЇ СКАУТСЬКОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ

Редактор: Ольга СВИДЗИНСЬКА
Наша адреса: 290053 Львів, вул. Наукова, 4/81

«СТУДЕНТСЬКА РЕВОЛЮЦІЯ НА ГРАНІТІ»

фото з архіву «ПШ»

В цей 1996-ий рік, в п'яту річницю Незалежності нашої відновленої Української Держави і в рік, коли Україна прийняла свою Конституцію, я б хотів звернути увагу шановним читачам і читачкам цього журналу на прекрасну книгу, яка описує один із найважливіших кроків в історії цих історичних подій. Це книжка «Студентська революція на граніті», яка появилась в 1995-му році, у видавництві «Смолоскип» в Києві і яка присвячена студентській голодівці та демонстраціям, які відбувались у вересні й жовтні 1990-го року, на холодних гранітних плитах Площі Незалежності в Києві.

Ця подія розпочалась спонтанно, заходами малої горстки українських студентів, які з'їхались до Києва та представили низку вимог тодішній (ще радянській) Верховній Раді Української СРСР. Ці вимоги були дуже далеко йдучі: вони не відносились лише до суто «студентських» справ, а радше вимагали проголошення де-факто автономії України. Очевидно, комуністична Верховна Рада ці вимоги відкинула й висміяла.

Тоді студенти розпочали студентський страйк-голодівку в самому серці Києва. Вони збудували собі там маленьке «наметне містечко», яке притягало як магніт студентів та учнів з цілої України, а навіть з-поза її кордонів. Скоро цей рух поширився на університети й інші школи не лише Києва, але й цілої України. Навкруги студентського «наметного містечка» збирались щоденно тисячі людей, відбувались мітинги, демонстрації, походи. Про голодівку почала писати преса всього світу.

Цікаво підкреслити два моменти цієї події. По-перше, це була спонтанна акція молоді. Її не запланували ні демократично-національні партії, ні Рух, ні взагалі «офіційна опозиція». Спершу наші демократи у Верховній Раді були навіть проти цілої тієї афери і аж пізніше прилучились до студентської стихії. По-друге, ціла акція була запланована і переведена у взірцевому порядку і в найкращій дисципліні. Студенти мали свою службу безпеки, санітарну службу, духовну опіку, тощо — «наметне містечко» було справді повноцінним, зорганізованим «містом», яке функціонувало краще, як багато справжніх міст в Україні.

Число голодуючих та їхніх симпатиків стало зростати; скоро на площі було вже понад 250 голодуючих і тисячі інших, які їх підтримували. Але Верховна Рада не поступалась. Тоді провід голодівки перейшов до наступної планової фази своєї акції: масових протестів, демонстрацій, походів. Студенти почали окупувати університети в Києві, а також в інших містах. Також зорганізовано колосальний похід-демонстрацію на саму Верховну Раду.

фото В.Зарічного

Ця акція вдалась понад всі сподівання. Сотні тисяч студентів й учнів вивповнили вулиці Києва. Велетенський похід дійшов до будинку Верховної Ради і там зупинився, блокуючи весь Хрещатик та вулицю Кірова. Понад 50 000 міліції та загонів ОМОНу охороняли Верховну Раду, але студенти пробились крізь 5 рядів міліцейських кордонів і розтаборились в новому «наметному містечку» — на самих сходах парламентського будинку.

Ситуація стала дуже напруженою; кожний сподівався, що все це закінчиться так, як закінчилися демонстрації на Тієнмін-площі в Пекіні. Якщо б Президія Верховної Ради дала була тоді наказ розігнати студентів (як домагався цього Горбачов з Кремля), то все було б закінчилось великим кровопролиттям і тисячами жертв. Бо ж студенти йшли вповні приготовлені на смерть. Їхньою наступною акцією мали бути самоспалювання на сходах парламенту. На це згодились десятки студентських провідників, які вже навіть були понумеровані: «перший», «другий» і т.д.

Це був своєрідний «рубікон» для Верховної Ради, а зокрема для її президента Леоніда Кравчука. Під його проводом Рада поступилась, прийняла засадично всі вимоги студентів і через це стала на боці Незалежної України.

Студенти виграли. Вони навіть не були самі свідомі того, як комплетно вони виграли. Бо ж пізніші події пішли вже автоматично, одна за другою: відкинення «путчу», проголошення Незалежності України, референдум про Незалежність і вкінці — розпад СРСР. І не треба забувати, що це були у великій мірі дії Леоніда Кравчука і Верховної Ради...

Перемога студентської акції поклала психологічні фундаменти під всі дальші кроки в дорозі до Незалежної Держави. Населення України зрозуміло: «Ми можемо виграти! Ми є здібні перемогти!»

Тому, студентська голодівка 1990-го року — це справжній зеніт спротиву українського народу проти поневолення, кульмінація столітньої боротьби за свободу, яка вкінці сповнилась в Незалежній Українській Державі, а при тому повалила гнилу російську імперію.

Студентів, учасників голодівки, можна вважати такими самими героями нашого народу, як, скажімо, Крутянських героїв. І одні, і другі йшли на можливу, майже певну, смерть за свою країну. Їхні діла будуть записані золотими буквами в історії українських Визвольних Змагань.

Книжка, яку ми тут рекомендуємо, це прекрасний альбом, з численними фотографіями, який ілюструє цю студентську акцію. В ній зібрано також різні репортажі, інтерв'ю з учасниками, документи, тощо. Цей збірник повинен стати настільною книгою в хаті кожного українського патріота — тим більше, що ці матеріали зібрав та упорядкував один із провідників цієї Революції Олесь Доній.

Зокрема ми, пластуни, повинні прочитати й запізнатись із цією книгою. Між голодуючими та іншими учасниками цієї акції було багато пластунів, які активно включились у цю справу. На це я можу засвідчити сам, з власної обсервації, як один з тих, що сидів там на зимному граніті й машерував на Верховну Раду...

ПЛАСТПРИЯТЕЛЬ

ЖУРНАЛ ДЛЯ УПЮ «ЮНАЦТВО»

Вітаємо новий пластовий журнал для пластового юнацтва, який недавно почав виходити в Україні. Журнал так і називається: «Юнацтво», а видає його Крайова Старшина в Україні, зокрема Булава Уряду Пластунів Юнаків та Пластунів Юначок.

Появилось вже третє число цього журналу за 1996. Журнал має появлятися щомісяця, себто 12 чисел на рік, але в перших роках своєї появи може появлятися рідше, поки не наладнюються всілякі фінансові та господарсько-друкарські справи.

Перше число журналу, яке до нас дійшло, має 24 сторінки друку, плюс кольорову картонову обкладинку. Воно є чепурне, багато ілюстроване, хоч скромне виглядом. Але зате дуже цікаве змістом!

Коли я одержав це перше число, то не міг від нього відірватися, поки не прочитав його «від дошки до дошки»! В ньому є цікаві репортажі про пластове життя, статті про природу, про археологію (дуже цікава стаття про єгипетські піраміди), стаття про митця Якова Гніздовського, дуже інформативна стаття про праісторію українських писанок, комічні «поради Тітки Ангеліни», загадки-ломиголовки, майстеркування «Зроби сам!», стаття про рок- та поп-музику, «Лабораторія» з цікавими експериментами, конкурс, анкета і т.д.

Одним словом: майже самі «цікаві» статті для юнаків та юначок. Є там багато «інтерактивних» речей, які не лише треба читати, але й на них відповідати, посилати відповіді, щось зробити, діяти, реагувати. Є речі цікаві, які захоплюють, веселі, які розсмішують, хитрі, які ангажують молоді уми в розв'язуванні різних завдань.

Хоч є три числа цього журналу, але вже вони обіцяють дуже цікавий і вартісний журнал. КПС України заповідає, що друк майбутніх чисел журналу буде більше «люкс», але ж це не є так важливо — кожний юнак, чи юначка, які цей журнал бачили і читали, напевно є багато більш вдоволені ним, ніж канадським журналом «Юнак», який виходить на люксовому крейдяному папері, але в якому нема що багато читати і який юнацтво загалом оцінило не дуже-то цікавим.

Зате «Юнацтво» зробило на всіх членів УПЮ, з якими я мав можливість розмовляти, дуже добре враження. Всі хвалили журнал і казали: «прекрасний» і «щоб тільки він регулярно виходив». В тім то й цілий сенс справи: навіть і найкращий журнал не є багато вартий, якщо він не появляється часто й регулярно. Чи буде «Юнацтво» появлятися точно щомісяця побачимо. Якщо буде — то цей журнал може стати найкращим пластовим журналом, який коли-небудь появлявся. Якщо ж він буде виходити / не виходити, як багато інших журналів, то назавжди залишиться лиш «нездійсненою мрією», або ж «тим, що могло бути, але ніколи не сповнилось»...

Маємо надію, що журнал «Юнацтво» таки «здійсниться»!

Редакторам журналу, зокрема Булавним Юнацтва в Україні, пластунам Наталці Літковець та Андрієві Гарматієві бажаємо найкращих успіхів та обіцяємо всіма силами їм в цьому допомагати!

ПЛАСТПРИЯТЕЛЬ

«LICENTIA PICTORE»

Доповнюючи характеристику монументального розпису церкви в с.Делева Тлумацького району Івано-Франківської області, зупинимось на композиційному вирішенні плафонів споруди.

Антропоморфне зображення Святої Трійці в плафоні вітваря є лиш частиною іконографічної концепції Дениса-Лева Іванцева. Мистець вживає у своїй практиці й інші інтерпретації Святої Трійці. Так, скажімо, на плафоні вітварної частини церкви в Коропці він уживає «букварне зображення», у плафоні вітваря церкви у с.Княгинин — «словне».

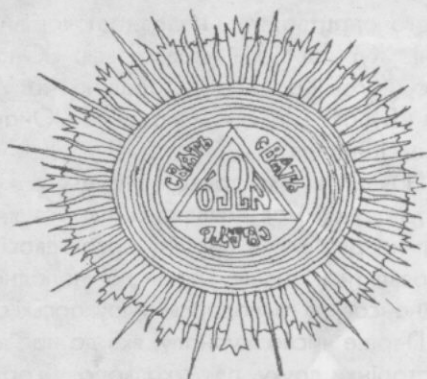
Антропоморфне зображення Св. Трійці у поліхромії церкви в с.Делева Тлумацького р-ну (плафон вітваря). 1958р.

Продовжує плафонний комплекс церкви с.Делева у наві — композиція «Христос-Учитель». Доповнює її змістовно — четвірка парусів «володимирські хрести² з пшеницею». Далі в іконографії Д.Іванцева зустрічаємо: володимирський, грецький, мальтійський хрести, хрест Трійці³. Варта зауважити, що традиційно на цьому місці зображають євангелістів⁴. Автор розпису розміщує їх на четверику вітваря. На восьмеріку нави зображено українських святих: Св.Володимира, Св.кн.Ольгу, Бориса і Гліба, Антонія і Теодозія Печерських. Саме на цьому відтинку поліхромії маляр виявляє свою «соборну» позицію, бо поєднує в розписі однієї церкви святих східного та західного обрядів: Антонія, Теодозія Печерських та Йосафата Кунцевича.

Арабеска.

(Продовження. Початок у ч.2 () 1996.)

Словне зображення Св. Трійці.

Орнаментика оздоблення храму є не менш цікава концептурно. Чітко продумана архітектура. Так паруси під плафонами вітварної частини храму (мистецьки переплетені арабесками мальтійські хрести) добре гармонують з романськими ритмами рослинного орнаменту на стінах нави та бабинця. Об'єми четверика та восьмерика нави роз'єднані меандровим карнизом, що істотно збагачує цілий задум. Глибокі знання традицій українського орнаменту автором спричинює створення цікавих композицій у інтер'єрному оздобленні церков. Так відомий на Галичині станковист Денис-Лев Іванцев заслуговує уваги як адепт малярства монументального.

Сьогоднішній процес відродження сакрального мистецтва пропонує нам значно слабші за професійним рівнем та змістом зразки монументальних творів. Нерідко нові сюжети пишуться поверх цінних розписів. Як правило, їх виконавці — шукачі швидкого заробітку. В такий спосіб знищена більша половина монументальної спадщини мистця на терені Галичини. У 80-х роках нашого сторіччя була створена Комісія по забороні подібних актів. До комісії входив Денис Іванцев. Тільки ця обставина врятувала описану пам'ятку монументального мистецтва. Чи існує така комісія тепер?... Відомо лиш, що недавно сплюндровано черговий шедевр монументального малярства — композицію «Січ», роботи мистця тієї ж генерації Ярослава Лукавецького, у одній з Коломийських церков.

Сподіваюся, що численність пластової громади в Україні сприятиме гальмуванню цього ганебного процесу у всіх відтинках культурного життя держави. Тож будьмо пильні, друзі; любім красу і дбаймо, щоб її не втратити.

ст.пл. Богдан МИСЮГА

ПРИМІТКИ:

1. Микола Голубець. Нарис історії українського мистецтва. — Л., Накладом фонду «Учітєся, брати мої», 1922.—ч.4. — с.195. (Іконографічна новість XVI сторіччя).
2. Авторська інтерпретація сакральних символів (3 усної розмови 16.09.96).
3. О.Братко-Кутинський. Нашадки Святої Трійці.— К., — Білий тис: 1997. — с.54.
4. П.М.Жолтовський. Монументальний живопис на Україні.— К., Наукова думка, 1988. — с.84.

ПЛАСТОВІ МАРКИ Й КОНВЕРТИ ПРО МИКЛУХО-МАКЛАЯ

Микола Миклухо-Маклай — це один із найбільш знаних в світі мандрівників-відкривачів Тихого Океану. Рід Миколи неабиякий, а український, козацький. Його прадід (по-батькові) був сотником війська Запорізького, Степан Макуха. Микола Миклухо-Маклай також народився на Україні, дня 5 серпня, 1846р. в селі Боровичі на Волині. (Помер він в Ст.-Петербурзі дня 2 квітня 1888р.) Але Миклухо — це така славна особа, що в Росії його собі просто «присвоїли» й вважають його за свого, як сталось, зрештою, і з багатьма іншими визначними українцями.

Хто ж такий був Микола Миклухо-Маклай? Це славний науковець-дослідник, мандрівник та визначний гуманіст. Він залишив по собі обширні праці з антропології, етнографії, ботаніки, зоології, географії, краєзнавства, навіть з мовознавства. Найважливіші його дослідження були в Новій Гвінеї та на сусідніх островах, але також в Австралії та різних островах Тихого Океану.

В Австралії дуже високо оцінюють наукові праці Маклая. Існують там навіть окремі науково-дослідні інститути, які продовжують його працю. Там також випущено багато книжок та наукових праць про Миклухо-Маклая.

Відзначають в Австралії пам'ять Миклухо-Маклая в 1996-ім році, коли минає 150 літ з дня його народження. На цей рік, ціла Австралія, а зокрема українська діаспора в Австралії, планує різні святкування, випущення книжок, встановлення пам'ятника, тощо.

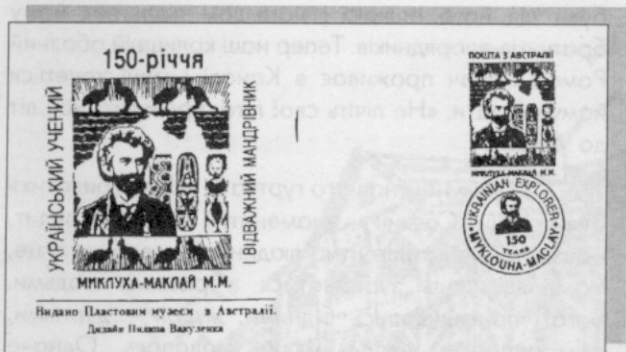
До речі, Миклухо-Маклай вже не раз появлявся на різних поштових марках: його портрет був вже і на марках Папуа-Нової Гвінеї, на марках СРСР, на марках Російської Федерації. Бо ж Маклай — це постать інтернаціонального, загальносвітового значення і його подвиги святкують в багатьох країнах.

Пропам'ятні марки, конверти та гашення має випустити цього року також і Пошта України, щоб відмітити цього визначного нащадка українських козаків-запорожців. Подаємо тут два проекти українських марок в честь Миклухо-Маклая, які виготовив знаний український митець-графік, Юрій Логвин, автор багатьох інших поштових марок (наприклад, серії про гетьманів).

Микола Миклухо-Маклай — це історична постать гідна наслідування, зокрема нам — скавтам-пластунам. То ж не дивно, що філателістично відзначили його в першу чергу саме наші побратими — пластуни з Австралії.

СІРОМАНЕЦЬ-ФІЛАТЕЛІСТ

Українські пластуни в Австралії перші відмітили пам'ять нашого славного мандрівника: Пластовий Музей в Сиднею випустив з цієї нагоди серію марок-наліпок, кашетових конверт з портретом Миклухо-Маклая та відповідними гашеннями. Це гарні, кольоритні випуски, які варто придбати до кожної пластової філателістичної колекції.

СПОГАДИ ПЕРШИХ ПЛАСТУНІВ

(з майбутньої книги)

Ярема ДУБИЦЬКИЙ, гурток «Чота Крилатих» Пластовий табір «Остодір, 1937 - 1938 р.р.

Відпочинковий табір для юнацтва «Остодір» був побудований у 1932 році на землях і за кошти Митрополита Андрея Шептицького. Головний корпус табору з господарськими будівлями і спорудами був розташований на дуже вдало підібраній ділянці, недалеко «кедрової палати» — відпочинкової резиденції Митрополита в селі Підлюте (тепер Рожнятівського району Івано-Франківської області). Це мальовничий куточок українських Карпат — Горгани, який славився ще й цілющим повітрям і водою найчистішої річки в Європі — Лімниці.

З волі Всевишнього я проїхав, пройшов, проповз майже всю Європу, але таких невимовно чарівних красот, як у наших Горганах, не зустрічав ніколи і ніде.

...У дитинстві мені пощастило побувати в таборі «новиків» «Остодір» і разом з іншими щасливцями пережити казкову романтику українського пластового життя зі всіма його особливостями, диктованими часом, обставинами і умовами. Ми носили пластові однострої, мали свою символіку, а режим дня нагадував військовий побут з козацькими і усусусівськими традиціями.

У 1937 році, коли дванадцятилітнім хлопчиком я вперше побував у «Остодорі», комендантом табору був о.Іван Ждан, в минулому капелан Українських Січових Стрільців. Часто він розповідав нам надзвичайно цікаві і хвилюючі історії зі стрілецької бувальщини... В 1941-му році у жовківській

тюрмі о.Іван Ждан був замордований комуністичними катями. Тож схилимо голови і вшануємо його славному пам'яті!

Обозним був братчик Роман Копач («Слонь»). На вигляд дуже строга людина, а насправді — надзвичайно добра і сердечна. У народі про таких кажуть «хоч до рани прикладай». Його гучні команди, подані вольовим голосом: «Табір, позір!», «До молитви!», «До звіту!» — мабуть, дотепер проносяться відлунням по верхах Карпат, де ми були під його опікою і наглядом підлеглих йому братчиків-впорядників. Тепер наш колишній обозний Роман Копач проживає в Канаді і мені хочеться йому сказати: «Не лічіть свої літа, проживіть хоч літ до ста...»

Опікуном нашого гуртка — «Чоти крилатих» був братчик Саєвич — знаменитий педагог, ерудит, надзвичайно інтелігентна людина. Підтверджую це, бо доводилось зустрічатися з різними людьми. Багаті прикидувались бідними, мудрі — дурнями, або навпаки. Інколи їм це вдавалось. Однак прикинутись інтелігентом ще не вдалося нікому. Наука братчика Саєвича не раз допомогала мені в нелегкому житті. Не знаю його долі, але вірю, що він живе і, прочитавши ці рядки, відчує мою вдячність, доброзичливість, пошану до нього і його шановної родини.

Хорунжим (прапороносцем) був мій ровесник і шкільний товариш зі Стрийської гімназії — Зеньо

Лотоцький. Зараз він проживає на Брідщині і вряди-годи ми зустрічаємося з ним, колишні політ'язні.

«Остодір» 1938 року пам'ятаю менше, бо в таборі я захорював, що значно вплинуло на емоційність моїх дитячих переживань. Комендантом тоді був, якщо не помиляюсь, о.Олександр Бучацький, обозним — братчик Качмарський, а опікуном нашої «Чети крилатих» залишалися Братчик Саєвич та його помічник Вітовський — син славного полковника УГА.

Вітовського ми недолюбували. Пригадую, як одного разу хтось випадково збив букву «к» у написі «Чета крилатих» на стіні, зробленому з гілок сосни. А без букви «к» читалося «Чета рилатих». Всі з нашої управи — «Булави» поставилися до цього з виrozumінням і належним гумором. Однак Вітовському забаглося нас за цей недогляд покарати дисципліною. Вночі, коли падав дощ, кілька годин він проводив з нами «екзецирку»... За його сваволю комендант табору заборонив йому втручатися у виховні справи. З того часу Вітовський постачав табір продуктами харчування.

Про дальшу долю вищезгаданих осіб мені не відомо. Правда, в 1955 році, коли я повернувся додому з большевицької неволі, колишні воїни УПА розповідали, що відомий мені син полковника Вітовського, який мав псевдо «Зміюка», певний час був старшиною в дивізії «Галичина». Згодом займав відповідальний пост у керівництві польовою жандармерією Української Повстанської Армії. Він мав двох псів-вовчурів, яких назвав «Гітлер» і «Сталін». Вишколив їх так, що кожен з псів допомагав йому виконувати службові обов'язки. У своїх діяннях був строгий, але дуже справедливий. Тяжко поранений, він потрапив до рук кагебистів...

Про подальшу його долю ходили різні чутки, подібні до правди. А, можливо, серед них

була правда, подібна на чутки... Як там не було, Б.Вітовський залишив по собі добру пам'ять!

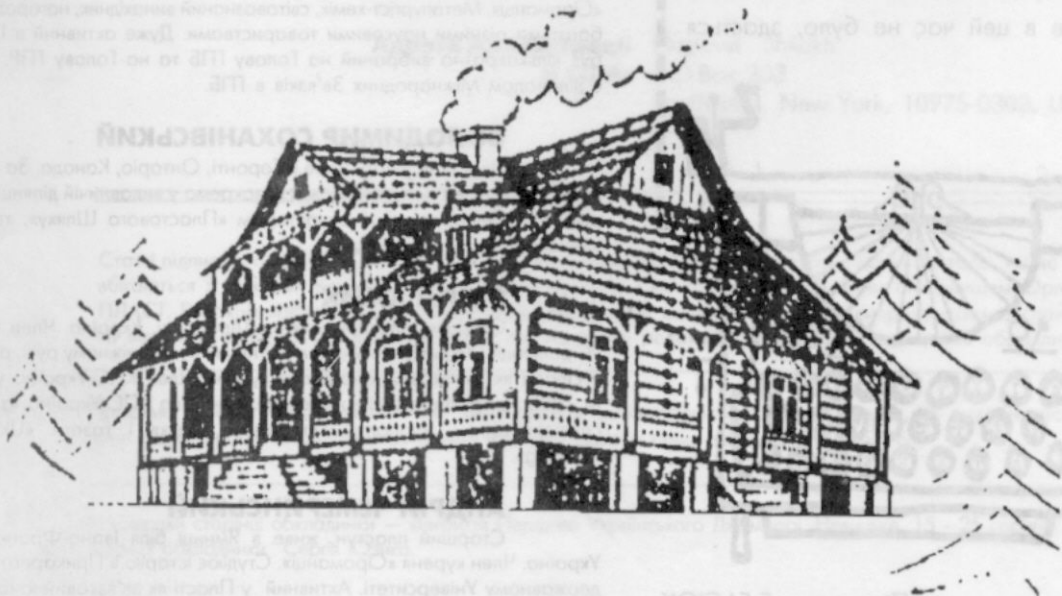
Імена всіх наших друзів з «Остодора» покриті славою їхніх бойових подвигів як у частинах УПА, так і у відділах 1-ої УД УНА. Всі ми, молоденькі підстаршини 1-ої УД з Лявенбурга і Радольфцелю, пам'ятали колишню науку коменданта табору о.Івана Ждана: «Навіть маленька — десятиницька — булава є важка, як хрест».

Мій приятель з «Остодора» сл.пам'яті Павло Грицак у своїй надзвичайно цінній книзі «Вежі і кулемети» написав так: «Я особисто із сатисфакцією занотував факт, що весь «Остодір» і «Сокіл» з років 1937 і 38 займався в дивізії «Галичина»...

Чомусь досі я не зустрічав ширших відомостей про юнацькі відпочинково-туристичні табори на «Соколі» та «Остодорі». Такі матеріали, напевно, існують, але, незважаючи на їх велику виховну вартість, не популяризуються. Мабуть, зашвидко забули, що ті табори — це колиска легендарних пластових куренів — «Червоної Калини», «Лісових Чортів» та інших, що увійшли в історію України разом з іменами славних пластунів, лицарів Чину і Честі — наших земляків Степана Бандери, Степана Охримовича, Олекси Гасина, Дмитра Корінця та інших.

У цій статті я насмілюся коротенько згадати про остодорців, яким завдячую часткою свого «я». Насмілюся також з пам'яті відтворити план і зовнішній вигляд основного будинку табору на Остодорі, який, побачивши раз, ніхто не в змозі забути. Нехай цей спомин буде моїм маленьким подарунком для тих, хто пам'ятає про «Сокіл» та «Остодір», і для тих, хто все робить для того, щоб слава наша ожила знову.

м.Стрий, 1996р.

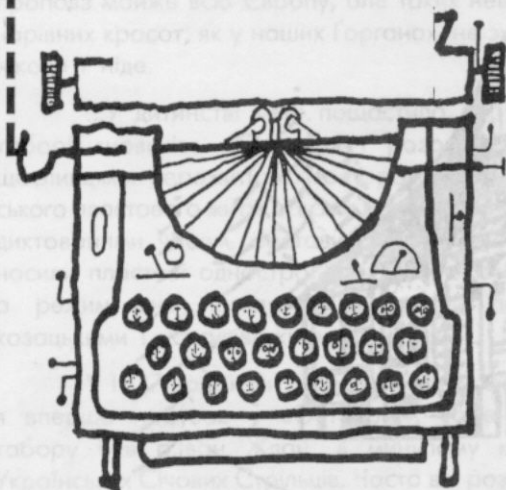
Загальний вигляд юнацького табору на Остодорі, знищеного більшовиками в 1944 - 45 роках.

* ПЛАСТУН ЗАВЖДИ ДОБРОЇ ГАДКИ *

СПИСОК ЗАБОРОНЕНИХ ВИРАЗІВ В СЕКРЕТАРІАТІ КПС

1. Перший раз чую.
2. Дзвонив, але не додзвонився.
3. Заходив, але нікого не було.
4. Шукав, але не знайшов.
5. А я думав...
6. Це було ще до мене.
7. А я доповідав.
8. Напевно, розпорядження не пройшло.
9. А мені ніхто не говорив.
10. А чому я?
11. Не чув.
12. Не знаю.
13. Не передавали.
14. Я хотів, як краще.
15. Я хотів, але не вдалося.
16. Я хотів доповісти, але Вас не було.
17. Я йому сказав, але він не зробив.
18. Мене в цей час не було, здається хворів.

Підготував Б.ГАСЮК,
керівник секретаріату

РОМАН БАРАНОВСЬКИЙ

Пластун-сеніор, живе в Кергонксон, Нью Йорк, США. За фахом лікар. Дуже активний в українському громадському житті, а зокрема в Пласті. Довголітній редактор «Сеніорського Слова», а тепер редактор сеніорської частини в «Пластовому Шляху». Член булавни УПС при ГПБ.

СТАРИЙ ВОВК

Псевдонім пластуна-сеніора зі США, члена куреня «Сіроманці». Заснував пластовий журнал «Юнак» та був його першим редактором. Редагував курінні журнали «Там-Там», «Аву-у-у!», «Ікс». Був співредактором журналу «В Дорогу з Юнацтвом». Пластовий виховник та вчитель у школі українознавства.

ЮРІЙ ЛОСЬ

Пластун-сеніор з США, член куреня «Сіроманці». За фахом інженер-науковець, менеджер. Активний у Пласті як виховник та в різних пластових проводах, а також в пластовій пресі. Допишує до загальноукраїнської преси в Україні та діаспорі.

МИХАЙЛО МОХНАТИЙ

Пластун-сеніор, живе біля Нью Йорку в США. Член куреня «Сіроманці». За фахом технічний редактор. Активний в Пласті. Редагував та дописував до численних технічних публікацій, як теж до філателістичних журналів. Активний і в пластовій пресі, автор численних дописів в українській пресі.

ЛАРИСА ОНИШКЕВИЧ

Пластунка-сеніорка, живе в Принстон, Нью Джерсі, США. Член куреня «Перші Стежі». Спеціаліст з української літератури. В цій ділянці видала багато праць та книг. Була редактором та співредактором пластових журналів «Юнак», «В Дорогу з Юнацтвом», «Пластовий Шлях». Працює як літературний редактор в журналі «Сучасність».

ЛЮБОМИР ОНИШКЕВИЧ

Пластун-сеніор, живе в Принстон, Нью Джерсі, США. Член куреня «Сіроманці». Інженер та менеджер. Читав лекції з менеджменту у Львівському університеті. Готує до друку підручник з менеджменту українською мовою. Активний в ділянці пластової преси. Головний редактор «Пластового Шляху».

ЛЮБОМИР РОМАНКІВ

Пластун-сеніор, живе біля Нью Йорку, США. Член куреня «Сіроманці». Металургіст-хімік, світовознаний винахідник, нагороджений багатьма різними науковими товариствами. Дуже активний в Пласті, був кількакратно вибраний на Голову ГПБ та на Голову ГПР. Тепер є діловодом Міжнародних Зв'язків в ГПБ.

ВОЛОДИМИР СОХАНІВСЬКИЙ

Пластун-сеніор, живе в Торонті, Онтаріо, Канада. За фахом лікар. Активний в пластовому житті, зокрема у видавничій ділянці. Довгі роки був Відповідальним редактором «Пластового Шляху», тепер є членом редакції від Канади.

СЕРГІЙ ЮЗИК

Старший пластун, живе в Тернополі, Україна. Член куреня «Сіроманці». За фахом психолог. Активний в молодіжному русі, а також у Пласті як зв'язковий юнацького куреня. Член КПС-Україна у 1993 – 1995 рр. Тепер є референтом видавництва КПС-Україна, а також співредактором журналу «Пластовий Шлях» і газети «Ukrainian Scouting».

АНДРІЙ ЧЕМЕРИНСЬКИЙ

Старший пластун, живе в Ямниці біля Івано-Франківська, Україна. Член куреня «Сіроманці». Студіює історію в Прикарпатському державному університеті. Активний у Пласті як зв'язковий юнацького куреня. Член КПР-Україна. Працює в групі дослідження історії Пласту. Допишує до рубрики «Літописець» у «Пластовому Шляху».

ПЛАСТОВИЙ ШЛЯХ PLASTOVY SHLIAKH

Видає Головна Пластова Булава

ч.3 (111) 1996

Виходить кварталньо

Редакція
Головний редактор пл.сен. Любомир Онишкевич
Співредактори ст.пл. Сергій Юзик
пл.сен. Володимир Соханівський
пл.сен. Лариса Онишкевич
Представник Булави УСП ст.пл. Андрій Ганкевич
Представники Булави УПС пл.сен. Тоня Горохович
пл.сен. Роман Барановський

Представники країв
США ст.пл. Галя Кузишин-Голуб
УКРАЇНА ст.пл. Сергій Юзик
ПОЛЬЩА ст.пл. Петро Тима
БРАЗИЛІЯ пл.сен. Корнелій Шмулик
АВСТРАЛІЯ пл.сен. Ольга Дудинська
ЛАТВІЯ ст.пл. Людмила Бублик
Діловод видань при ГПБ: пл.сен. Юрій Сеньків
Мовні редактори-коректори Надія Олейнюк, Оксана Бурбеза
Художнє оформлення, макет і верстка ст.пл. Сергій Юзик

Адреса Редакції Любомир С. Онишкевич
9 Dogwood Dr., Lawrenceville
NJ 08648, USA
(609) 883-2488
fax (609) 883-2470

Адреса Адміністрації Plastovyi Shliakh
в США: P.O.Box 303
Southfields, New York, 10975-0303, USA

Статті підписані прізвищем, псевдонімом або ініціалами автора, висловлюють погляди автора, які не завжди збігаються з думками редакції чи пластового проводу і не конечно є офіційним становищем Організації ПЛАСТ. Редакція застерігає собі право виправляти мову, стиль, а теж часом скорочувати надіслані статті та відсилати авторам до заміни ті листи, які, на думку редакції, могли б бути для когось образливі.

Просимо своєчасно повідомляти про зміни адреси адміністрацію в США. Журнали, які повернулися не з вини адміністрації, висилатимемо вдруге на нову адресу тільки за додаткову оплату.

На першій сторінці обкладинки — відкриття Першого Українського Джемборі, Невицьке, 15 - 25 серпня 1996 р.
Проект обкладинки Сергія Юзика.